

แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร
ในจังหวัดพะเยา

นายอักรินทร์ ฐนนต์ชัยเลิศ

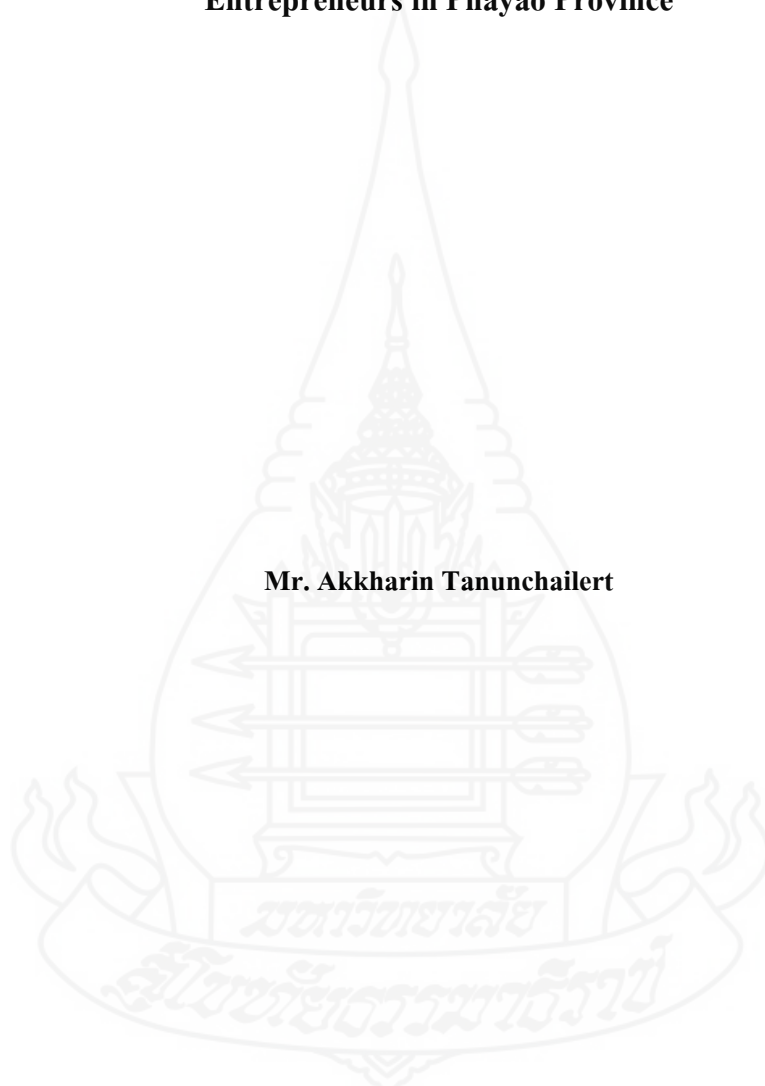

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2564

**Guideline for Developing of New Generation Farmers to be Agricultural
Entrepreneurs in Phayao Province**

Mr. Akkharin Tanunchailert

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2021

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรในจังหวัดพะเยา

ผู้วิจัย นายอักรินทร์ ฐนันต์ชัยเลิศ รหัสนักศึกษา 2629002375 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต

(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน

(2) รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ **ปีการศึกษา** 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) การประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ 2) ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ 3) ความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ 4) ความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ 5) สภาพแวดล้อมภายในสภาพแวดล้อมภายนอกและแนวทางในการพัฒนาเพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

ประชากร ได้แก่ เกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้รับการอบรมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ของกรมส่งเสริมการเกษตรจำนวน 185 คน ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมดโดยใช้แบบสัมภาษณ์และทำการสนทนากลุ่มผู้แทนเกษตรกรรุ่นใหม่ จำนวน 25 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ทำนา รองลงมาคือ เลี้ยงไก่และเลี้ยงปลา ไม่มีการแปรรูป ไม่มีผลิตภัณฑ์และไม่มีการบริการอื่นๆ ในฟาร์ม มีตลาดภายในพื้นที่ มีทักษะในการประกอบการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความรู้ด้านการผลิตพืชมากที่สุด 2) มีความรู้ด้านการเกษตรอยู่ในระดับมากและได้รับแหล่งความรู้ด้านการเกษตรจากแหล่งต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยได้รับความรู้จากเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่าแหล่งอื่นๆ 3) มีความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจด้านกิจกรรมมากกว่าด้านอื่นๆ 4) ความต้องการในการรับการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการรับการส่งเสริมในด้านองค์ความรู้มากที่สุด คือ การตลาด มีปัญหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหาด้านการตลาดมากที่สุด คือ พ่อค้าคนกลางกดราคามีข้อเสนอแนะในการพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนมากที่สุด คือ ควรมีหน่วยงานที่สนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ 5) สภาพแวดล้อมภายใน มีจุดแข็งที่สำคัญคือ มีแผนการผลิต มีเครือข่ายด้านการตลาด มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ดีจุดอ่อนที่สำคัญคือ ขาดเงินทุน ขาดความรู้ในการบริหารจัดการที่เหมาะสม ขาดทักษะในการประชาสัมพันธ์ สภาพแวดล้อมภายนอก มีโอกาสที่สำคัญคือ กระแสนิยมเกษตรอินทรีย์ มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เครือข่ายสังคมออนไลน์ อุปสรรคที่สำคัญคือ ราคาต้นทุนการผลิตสูงระบบขนส่งที่ล่าช้า ราคาสินค้าตกต่ำ กลยุทธ์ในการพัฒนา ได้แก่ การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานสร้างเครือข่ายผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ให้มีความเข้มแข็งพัฒนาระบบขนส่ง โดยเป็นจุดรวบรวมและกระจายสินค้าส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการจัดการจากผู้เชี่ยวชาญส่งเสริมการแปรรูปสินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก

คำสำคัญ แนวทางการพัฒนา เกษตรกรรุ่นใหม่ ผู้ประกอบการเกษตร

Thesis title: Guideline for Developing of New Generation Farmers to be Agricultural Entrepreneurs in Phayao Province

Researcher: Mr. Akkharin Tanunchailert; **ID:** 2629002375;

Degree: Master of Agricultural (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Bumpen Keowan, Associate Professor;

(2) Dr. Benchamas Yooprasert, Associate Professor; **Academic year:** 2021

Abstract

The objectives of this research were to study 1) agricultural entrepreneurship of new generation farmers 2) knowledge and knowledge resources of new generation farmers 3) satisfaction in the participation of the development of new generation farmer of new generation farmers 4) needs, problems, and suggestions regarding the development of new generation farmers 5) internal environment, external environment, and development guideline to become agricultural entrepreneurs of new generation farmers.

The population of this study was 185 new generation farmers who had received the training from new generation farmer development project of the department of agricultural extension. Data were collected from the entire population through conducting interview and from focus group of 25 new generation farmers. Data were analyzed by using statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking. For the qualitative data, they were analyzed by using content analysis, SWOT analysis, and TOWS Matrix.

The results of the research found out that 1) most of the new generation farmers grew rice. Second to that was raising chicken and fish. There was no processing, no product, or other services within the farm. They had the market in the area, had skills in agricultural entrepreneurship at the moderate level with the highest skill on plant production. 2) They had knowledge about agriculture at the high level and they received agricultural knowledge resources, overall, at the high level. They received knowledge from information technology more than other sources. 3) the satisfaction in the participation of new generation farmer development project, overall, at the high level with the more satisfaction in the activity aspect more than other aspects. 4) The needs in the receiving of the extension, overall, were at the high level. The need to receive the extension in regards to knowledge at the highest level was on marketing. They had problems about the development, overall, at the high level with the most problematic issue on marketing which was having the middlemen suppressing the product price. Suggestion in the development, overall, was at the high level. The suggestion regarding the support at the highest level was on that there should be the agency that supported funding for new generation farmers. 5) In regards to the internal environment, the key strengths included having production plan, marketing network, and capability to better access information technology. The key weaknesses would be the lack of funding, lack of knowledge in appropriate management, and lack of promotional skills. For external environment, the key opportunities included the popularity of organic agriculture, local tourist attraction, and social media network. The key threats were such as high production costs, delay transportation system, and low product price. The development strategies were such as the standardized production of organic agricultural products, network establishment of organic agricultural producers, the strengthening development of transportation system by acting as a hub and distribution of products, research and development technology promotion, knowledge support regarding the management from the experts, product processing and development promotion and potential development of farmers to be ready for the changes in world situations.

Keywords: Development guideline, new generation farmer, agricultural entrepreneur

กิตติกรรมประกาศ

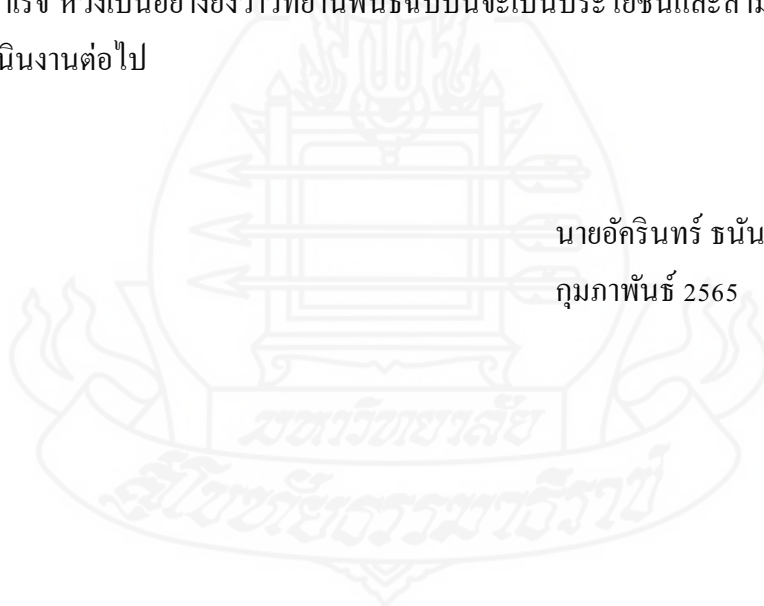
การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และรองศาสตราจารย์ ดร.ภรณี ต่างวิวัฒน์ ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนวทางที่เป็นประโยชน์ และให้การสนับสนุนการ ดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา สำนักงานเกษตรอำเภอภูพานยาว สำนักงานเกษตร จังหวัดพะเยา เพื่อนร่วมงาน เพื่อนปริญญาโท รุ่นที่ 22 ตลอดจนเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา ที่ให้กำลังใจ และคอยสนับสนุน ช่วยเหลือ รวมทั้งทุกคนในครอบครัว ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ บรรลุผลสำเร็จ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นแนวทาง ในการดำเนินงานต่อไป

นายอักรินทร์ ชนันต์ชัยเลิศ

กุมภาพันธ์ 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ	10
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	13
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้	17
แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบการเกษตรและ โครงการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ของกรม ส่งเสริมการเกษตร	22
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	28
แนวคิดเกี่ยวกับ SWOT Analysis	34
บริบทจังหวัดพะเยา	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่	60
ตอนที่ 2 การประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่	72
ตอนที่ 3 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่	77
ตอนที่ 4 ความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ของเกษตรกรรุ่นใหม่	86
ตอนที่ 5 ความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็น ผู้ประกอบการเกษตร	92
ตอนที่ 6 สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอกและแนวทางในการพัฒนาเพื่อเป็น ผู้ประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่	103
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	109
สรุปการวิจัย	109
อภิปรายผล	117
ข้อเสนอแนะ	127
บรรณานุกรม	130
ภาคผนวก	135
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	136
ภาคผนวก ข ประเด็นการสนทนากลุ่ม	152
ภาคผนวก ค แบบสรุปผลวิเคราะห์การประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	157
ประวัติผู้วิจัย	170

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	พื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจของจังหวัดพะเยา..... 40
ตารางที่ 4.1	สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรรุ่นใหม่ 61
ตารางที่ 4.2	สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรรุ่นใหม่..... 65
ตารางที่ 4.3	สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่..... 66
ตารางที่ 4.4	การประกอบการเกษตร การแปรรูปผลผลิตและการตลาดของเกษตรกรรุ่นใหม่... 72
ตารางที่ 4.5	ทักษะในการประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่..... 75
ตารางที่ 4.6	ความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่เกี่ยวกับการเกษตร..... 77
ตารางที่ 4.7	สรุประดับความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่เกี่ยวกับการเกษตร..... 82
ตารางที่ 4.8	แหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่..... 82
ตารางที่ 4.9	สรุปแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่..... 86
ตารางที่ 4.10	ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วม โครงการพัฒนา เกษตรกรรุ่นใหม่..... 86
ตารางที่ 4.11	สรุปความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกร รุ่นใหม่..... 91
ตารางที่ 4.12	ความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่..... 92
ตารางที่ 4.13	สรุประดับความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่..... 95
ตารางที่ 4.14	ระดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็น ผู้ประกอบการเกษตร..... 96
ตารางที่ 4.15	สรุประดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็น ผู้ประกอบการเกษตร..... 98
ตารางที่ 4.16	ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร..... 99
ตารางที่ 4.17	สรุปความเห็นด้วยข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็น ผู้ประกอบการเกษตร..... 102
ตารางที่ 4.18	แสดงสภาพแวดล้อมภายในของเกษตรกรรุ่นใหม่..... 103
ตารางที่ 4.19	แสดงสภาพแวดล้อมภายนอกของเกษตรกรรุ่นใหม่..... 104
ตารางที่ 4.20	แสดงกลยุทธ์ในการพัฒนาเพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่... 106

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 5.1 สรุปแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่.....	112
ภาพที่ 5.2 สรุปความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วม โครงการพัฒนาเกษตรกร รุ่นใหม่.....	113
ภาพที่ 5.3 สรุประดับความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่.....	114
ภาพที่ 5.4 สรุประดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็น ผู้ประกอบการเกษตร.....	114
ภาพที่ 5.5 สรุปข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร....	115
ภาพที่ 5.6 สรุปการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอกและแนวทางการ พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่.....	126

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโลกในปัจจุบัน ทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีประชากรที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 16.7 ของประชากรทั้งหมด (กฤษพงศ์ โนดโรสง, 2560) แสดงให้เห็นว่าประชากรภาคการเกษตรกำลังได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน ประกอบกับการย้ายถิ่นฐานของคนในชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนวัยหนุ่มสาวเข้ามาทำงานในเมือง ทำให้เกิดภาวะของคนทำเกษตรน้อยลง ส่งผลให้อายุเฉลี่ยของแรงงานภาคเกษตรสูงขึ้น อีกทั้งทัศนคติของพ่อแม่และแรงงานรุ่นใหม่ที่เห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นงานที่หนัก ราคาไม่แน่นอน จึงเป็นเพียงทางเลือกเพื่อเป็นอาชีพเสริมเท่านั้น (เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, 2561) โดยแรงงานเกษตรกรที่มีอายุ 40-60 ปี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 39.0 ในปี 2546 เป็น ร้อยละ 49.0 ในปี 2556 ซึ่งสวนทางกับแรงงานอายุ 15-40 ปี ที่ลดลงจากร้อยละ 48.0 เป็น ร้อยละ 32.0 ในช่วงเวลาเดียวกัน (โสมรัตน์ จันทรัตน์ และคณะ, 2561)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) เป็นนโยบายที่ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะต้องดำเนินการ ซึ่งในปี 2557 กรมส่งเสริมการเกษตรมีการดำเนินงานตามนโยบายพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ซึ่งมีการแบ่งช่วงอายุของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ คือ มีอายุในช่วง 17 – 45 ปี จึงยกระดับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer เน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างเครือข่าย มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความสามารถด้านการเกษตร ทดแทนเกษตรกรผู้สูงอายุ และสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด จนเป็นเกษตรกรมืออาชีพที่เป็นผู้นำทางการเกษตรในท้องถิ่น และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในทุกๆระดับ ขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรและ

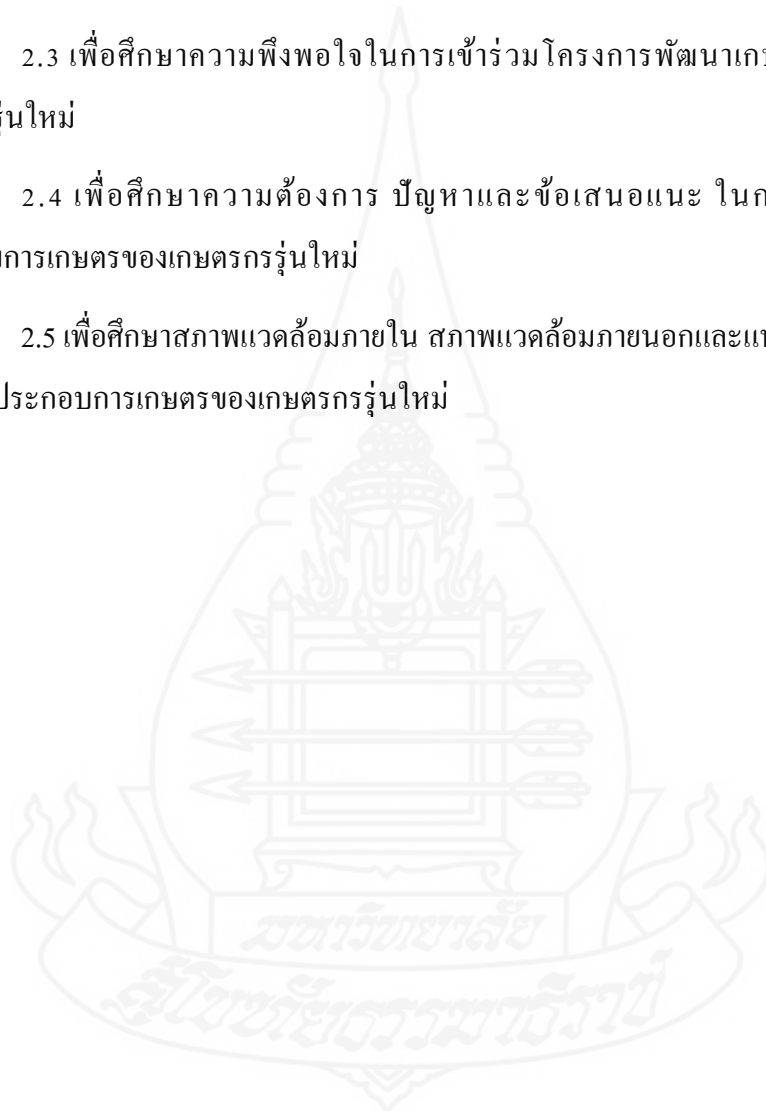
องค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) โดยได้มอบหมายให้สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา ดำเนินการจัดอบรมตามโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา ตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมา

เกษตรกรรุ่นใหม่ของจังหวัดพะเยามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนภาคการเกษตรของจังหวัดพะเยาไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยมีแนวความคิดที่แตกต่างจากเกษตรกรรุ่นเก่าในด้านของการพัฒนาศักยภาพ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อช่วยในการประกอบการเกษตรของตนเอง ตลอดจนการพัฒนาช่องทางการตลาดที่มีความหลากหลาย โดยศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการสินค้าของผู้บริโภค เพื่อนำมาวางแผนในการประกอบกิจการของตนเอง โดยเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ผ่านการอบรมตามโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ตั้งแต่ปี 2560-2564 มีจำนวนทั้งหมด 185 คน (สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา, 2563) ซึ่งหลังจากเสร็จสิ้นการอบรมในแต่ละปี เกษตรกรรุ่นใหม่มักประสบปัญหาในการประกอบการเกษตรของตนเอง ทั้งในด้านการผลิตและด้านการตลาด นับเป็นปัญหาที่ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงาน โครงการจำเป็นต้องหาวิธีหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่สามารถพัฒนาศักยภาพและช่วยเหลือตนเองได้ ทั้งนี้ยังไม่เคยมีผู้ที่ทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาเหล่านี้มาก่อน

ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรในจังหวัดพะเยา ในด้านของการประกอบการทางการเกษตรหลังจากที่ได้รับการฝึกอบรม รวมไปถึงความพึงพอใจ ความต้องการในการรับการส่งเสริม ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmers) เพื่อใช้ผลของการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรและเป็นประโยชน์ต่อกรมส่งเสริมการเกษตรต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่
- 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ของเกษตรกรรุ่นใหม่
- 2.4 เพื่อศึกษาความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาเพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่
- 2.5 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอกและแนวทางในการพัฒนาเพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรในจังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา ทั้งหมด 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอจุน อำเภอภูพาน อำเภอเชียงม่วน อำเภอปง อำเภอภูซางและอำเภอเชียงคำ

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยาในเรื่อง สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ การประกอบการเกษตร องค์ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ความต้องการในการรับการส่งเสริม ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก และแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยในครั้งนี้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2564 และสิ้นสุดโครงการในเดือนมกราคม 2565 รวมระยะเวลา 6 เดือน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลของเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยาทั้ง 9 อำเภอ ใน เดือนสิงหาคม ถึง ตุลาคม 2564 เป็นระยะเวลา 3 เดือน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกรรุ่นใหม่ หมายถึง ผู้ที่มีความสนใจประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีพื้นที่ทำการเกษตร ไม่จำกัดเพศ อายุระหว่าง 17-45 ปี ที่ผ่านการอบรมตามโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ของกรมส่งเสริมการเกษตร ตั้งแต่ปี 2560-2564 โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา ซึ่งประกอบด้วยเกษตรกรที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์เป็น Young Smart Farmer

5.2 Young Smart Farmer หมายถึง เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีอายุระหว่าง 17-45 ปี ที่ผ่านการอบรมตามโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ของกรมส่งเสริมการเกษตร และมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 180,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี

5.3 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง ลักษณะความเป็นอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ด้านการเกษตร พื้นที่ทำการเกษตร ปีที่เข้ารับการอบรม รายได้ รายจ่าย จำนวนแรงงานภาคการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทางการเกษตร เป็นต้น

5.4 การประกอบการเกษตร หมายถึง การดำเนินกิจกรรมด้านการปลูกพืช การทำปศุสัตว์ การประมง และการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงการแปรรูปผลผลิตและการให้บริการ

5.5 ผู้ประกอบการเกษตร หมายถึง บุคคลที่ประกอบกิจกรรมด้านการเกษตรและมีความพยายามในการสร้างมูลค่าให้แก่ผลผลิตทางการเกษตร โดยตระหนักถึงโอกาสต่าง ๆ ในการทำธุรกิจ และการบริหารจัดการทรัพยากร เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

5.6 ความรู้ หมายถึง ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ เช่น ด้านการผลิต ด้านการจัดการดินและปุ๋ย ด้านการจัดการศัตรูพืช ด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและด้านการจัดการผลผลิต เป็นต้น

5.7 แหล่งความรู้ หมายถึง แหล่งความรู้ทางด้านวิชาการและทักษะด้านการเกษตรที่เกษตรกรรุ่นใหม่สามารถทำการศึกษาและได้รับประโยชน์ เช่น การสอบถามผู้รู้ การเข้าร่วมสัมมนาและการค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

5.8 ความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ หมายถึง ความรู้สึกของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวิทยากร ด้านหลักสูตรเนื้อหา สถานที่ ระยะเวลาในการอบรม และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เป็นต้น

5.9 ความต้องการในการรับการส่งเสริม หมายถึง ความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่ในการรับการส่งเสริม เพื่อนำมาพัฒนาในการประกอบการเกษตรของตนเองในด้านต่างๆ เช่น ด้านองค์ความรู้ ด้านวิธีการส่งเสริม และด้านการสนับสนุน เป็นต้น

5.10 ปัญหาในการพัฒนา หมายถึง ข้อขัดข้องหรือข้อขัดขวางที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในด้านต่างๆ เช่น ด้านการผลิตและการตลาด เป็นต้น

5.11 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา หมายถึง ข้อคิดเห็นของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีต่อโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในด้านต่างๆ เช่น ด้านการอบรม ด้านวิธีการส่งเสริมและด้านการสนับสนุน เป็นต้น

5.13 สภาพแวดล้อมภายใน หมายถึง ปัจจัยภายในที่อยู่รอบตัวเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้แก่ จุดแข็ง คือ ข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นของเกษตรกรรุ่นใหม่ในการประกอบการเกษตร และ จุดอ่อน คือ ข้อเสียเปรียบหรือข้อด้อยของเกษตรกรรุ่นใหม่ในการประกอบการเกษตร

5.14 สภาพแวดล้อมภายนอก หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้แก่ โอกาส คือ สภาพแวดล้อมที่ส่งผลประโยชน์ต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ และ อุปสรรค คือ สภาพแวดล้อมที่ส่งผลเสียหรือขัดขวางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

5.15 แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ หมายถึง วิธีการ หรือช่องทาง ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ทั้งในด้านการพัฒนาตัวเกษตรกรและด้านการประกอบการเกษตรให้ดียิ่งขึ้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เกษตรกรรุ่นใหม่ สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรได้ดีขึ้น และเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการประกอบการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนาหลักสูตรการอบรมตามโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ของกรมส่งเสริมการเกษตร ให้ตรงตามความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่มากยิ่งขึ้น

6.3 กรมส่งเสริมการเกษตร สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดโครงการที่มีความสอดคล้องและตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่ได้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรในจังหวัดพะเยา เพื่อนำมาใช้สำหรับกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ตัวแปรของการศึกษารวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้
5. แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบการเกษตรและโครงการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ของกรมส่งเสริมการเกษตร
6. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
7. แนวคิดเกี่ยวกับ SWOT Analysis
8. บริบทจังหวัดพะเยา
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา ประกอบด้วย ความหมายของการพัฒนา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของการพัฒนา

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2549, น.42-43) ให้ความหมายการพัฒนาว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีกว่าเดิม เพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมี

ความเจริญก้าวหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนั้น ได้มีการกำหนดไว้ก่อนและครอบคลุมทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ หรืออาจแบ่งเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง นอกจากนี้แล้วการพัฒนาในแง่ที่เป็นกระบวนการจะประกอบไปด้วยหลายขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยง และสอดคล้องกัน การพัฒนายังเป็นกระบวนการต่อเนื่องคือหลังจากดำเนินกิจกรรมพัฒนากิจกรรมหนึ่งผ่านไปแล้วก็จะไปสู่การเริ่มดำเนินกิจกรรมพัฒนาอีกเรื่องอื่นต่อ ๆ ไปอีก

พระราชบัญญัติ (2557, น.15) ให้ความหมายการพัฒนาว่า หมายถึง การทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ทำให้ดีขึ้น โดยเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อคนและองค์กร

นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.8) ให้ความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการผสมผสานการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การปรับตัวทำให้ดีขึ้น เจริญก้าวหน้า มีกระบวนการติดต่อ โดยผู้นำจะมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างสัมพันธ์ เชื่อมโยง สอดคล้องเป็นกระบวนการต่อเนื่อง นำสู่การดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

โดยสรุปแล้วการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดความเจริญก้าวหน้า ในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม โดยผลของการพัฒนานั้นจะทำประโยชน์ให้แก่ตัวของบุคคล ชุมชนและองค์กร ซึ่งจะมีความต่อเนื่องและส่งผลต่อกิจกรรมอื่น ๆ

1.2 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

เอกสิทธิ์ สนามทอง (2562, น.71-72) ได้กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สามารถแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนารายบุคคล เป็นการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะใหม่ ๆ ให้กับบุคคล และปรับปรุงพฤติกรรมอันเป็นผลทำให้เกิดการขยายความสามารถในการปฏิบัติงานและการปรับปรุงที่มีความสัมพันธ์กับงานที่ทำในปัจจุบัน โดยกระบวนการพัฒนารายบุคคลนี้นิยมใช้กิจกรรมสำคัญ 3 ลักษณะ คือ การฝึกอบรม การศึกษาและการพัฒนา

2. การพัฒนาอาชีพ เป็นการมุ่งเน้นหรือระบุถึงสิ่งที่เป็นความสนใจ ค่านิยม ความสามารถ กิจกรรม และความจำเป็นต่าง ๆ ของพนักงาน เพื่อรองรับการปฏิบัติงานในอนาคตที่จะเกิดขึ้น การพัฒนาอาชีพยังรวมถึงการดำเนินงานระดับบุคคลและองค์กรอีกด้วย โดยการดำเนินงานระดับบุคคลประกอบด้วย การวางแผนอาชีพ การตระหนักในอาชีพ และการใช้ประโยชน์จากแหล่งอาชีพ เป็นต้น แลการดำเนินงานระดับองค์กรประกอบด้วยระบบตำแหน่งงาน การตรวจสอบระบบ การพัฒนาสายอาชีพของพนักงาน การให้คำปรึกษา การจัดเตรียมการพัฒนาเส้นทางอาชีพ เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาความก้าวหน้าของอาชีพนั้นเป็นการพัฒนาขีดความสามารถ

ของบุคลากรและกลุ่มทีมผู้ปฏิบัติงาน โดยผ่านกิจกรรมสำคัญดังนี้ การวางแผนอาชีพ การจัดการอาชีพ โดยใช้วิธีการพัฒนารายบุคคลเพื่อพัฒนาศักยภาพตามลักษณะของงานที่ปฏิบัติในแต่ละบุคคลต่อไป

3. การพัฒนาองค์กร เป็นการปรับปรุงโครงสร้างของการปฏิบัติงานขององค์กรให้มีแนวทางใหม่ และการหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่สร้างสรรค์ เพื่อปรับปรุงให้การทำงานสามารถดำเนินการได้ด้วยการส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกคนมีความเห็นตรงกันในการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม โครงสร้าง พันธกิจ นโยบาย กระบวนการจัดการแนวทางการปฏิบัติงาน กลยุทธ์และภาวะผู้นำ ตามขั้นตอนในการพัฒนาองค์กร 5 ขั้นตอน ดังนี้ การจัดตั้งทีมงาน การวินิจฉัย การวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติและการประเมินการพัฒนาองค์กร ซึ่งการพัฒนาองค์กรทั้งระบบนี้จะทำให้เกิดการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้และงานเข้าด้วยกันทั้งในด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านระบบ และด้านบรรยากาศองค์กรเพื่อการพัฒนาองค์กรในภาพรวมทั้งระบบต่อไป

โดยสรุปแล้วการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนารายบุคคล โดยสามารถพัฒนาได้ 3 ลักษณะคือ การฝึกอบรม การศึกษาและการพัฒนา ด้านการพัฒนาอาชีพ คือการพัฒนาความสามารถ ความจำเป็นที่มีต่องานที่ทำ เพื่อรองรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยผ่านการวางแผนงานที่เป็นระบบ และด้านการพัฒนาองค์กร เป็นการปรับปรุงองค์กรให้มีแนวทางใหม่ในการทำงาน โดยการพัฒนาโครงสร้างในองค์กรและบรรยากาศในองค์กรให้มีความเหมาะสมที่ดียิ่งขึ้น

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ ประกอบด้วย ความหมายเกี่ยวกับความพึงพอใจ ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ การวัดระดับความพึงพอใจ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของความพึงพอใจ

วาริพร ชูศรีและคณะ (2558, น.151) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจว่า หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึกถึงทางบวกของผู้บริการต่อการบริการอันเป็นผลมาจากการประเมินเปรียบเทียบสิ่งที่ผู้รับบริการได้รับ ในการบริการกับผู้รับบริการคาดหวังว่าจะได้รับจากการบริการ

ในแต่ละครั้งของการบริการที่เกิดขึ้น ซึ่งความรู้สึกนี้จะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามปัจจัยแวดล้อมและเงื่อนไขของการบริการในแต่ละครั้งได้

พัฒนา พรหมณี และคณะ (2563, น. 60) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดจากแรงจูงใจซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในที่ผลักดันให้เกิดความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ยินดี ไม่ยินดี เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการและความคาดหวังที่เกิดจากการประมาณค่า ซึ่งเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์จากการกระทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการตามเป้าหมายของแต่ละบุคคล

ภาณุเดช เพ็ชรความสุข (2558, น.10) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เป็นการยอมรับ ชอบ ยินดีกับการปฏิบัติงาน ทั้งการให้บริการและการรับบริการในทุกสถานการณ์และทุกสถานที่

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของผู้เข้ารับบริการที่มีต่อผู้ให้บริการ ซึ่งความรู้สึกนั้นจะเป็นไปในทางบวกหรือลบก็ได้ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและปัจจัยเงื่อนไขอื่น ๆ ในสถานการณ์และสถานที่นั้น

2.2 ทฤษฎีความพึงพอใจ

อุกกฤษฎ์ ทรงชัยสงวน (2543 อ้างถึงใน พชรพลย์ เอี่ยมอาภรณ์ 2557, น.20) ได้รวบรวมกลุ่มแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในรูปแบบของแรงจูงใจไว้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's theory motivation) ซึ่งได้เสนอความต้องการในด้านต่าง ๆ กัน ของมนุษย์เรียงลำดับจากความต้องการขั้นพื้นฐาน เพื่อการอยู่รอดไปจนถึงความต้องการทางสังคมและความต้องการยอมรับนับถือจากกลุ่มว่าตนมีคุณค่า และการพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น มาสโลว์ ถือว่าการเรียงลำดับความต้องการนี้มีความสำคัญ โดยมนุษย์จะมีความต้องการในระดับสูงสุดได้ก็ต่อเมื่อความต้องการในขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองแล้ว

2. ทฤษฎีการจูงใจการบำรุงรักษาของ Herzberg ได้กล่าวว่าปัจจัยการจูงใจซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจ ได้แก่ โอกาส ความสำเร็จ การยอมรับ ความรับผิดชอบ ความเจริญก้าวหน้า และปัจจัยการบำรุงรักษา ซึ่งเป็นตัวขัดขวางความพึงพอใจ ได้แก่ นโยบายขององค์กร สภาพการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3. ทฤษฎีแรงจูงใจของ Mc Celland ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ ออกเป็น 3 ประเภท คือ ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการมีอำนาจ และความต้องการความสัมพันธ์ โดยความต้องการความสำเร็จหรือที่เรียกว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้น ถ้าบุคคลใดมีสูงจะส่งผลให้ทำสิ่งหนึ่งให้ลุล่วงไปด้วยดี และสามารถแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม

4. ทฤษฎีการคาดหวังของ Vroom ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคคล โดยจะประเมินความเป็นไปได้ของผลที่จะบังเกิดขึ้นแล้ว จึงจะดำเนินการปฏิบัติที่ตนคาดหวังไว้ ซึ่งการจูงใจขึ้นอยู่กับ การคาดหวังของมนุษย์ต่อผลที่เกิดขึ้น โดยทฤษฎีการคาดหวังของ Vroom นั้น ทำนายว่าบุคคลจะร่วมกิจกรรมที่เขาคาดหวังว่าจะได้รับรางวัลหรือสิ่งต่าง ๆ ที่เขาปรารถนา

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า มนุษย์ทุกคนจะมีความพึงพอใจก็ต่อเมื่อสิ่งที่ตนเองได้กระทำ เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นๆ และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตนเองได้คาดหวังไว้

2.3 การวัดระดับความพึงพอใจ

ภคินา ชัยปัญญา (2541, น.11) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดความพึงพอใจนั้น สามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถาม ต้องการทราบถึงความคิดเห็น ซึ่งสามารถกระทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอย่างอิสระ โดยคำถามดังกล่าว อาจถามความพอใจในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ตอบทุกคนมาเป็นแบบแผนเดียวกัน โดยมักจะใช้ในกรณีที่ต้องการข้อมูลกลุ่มตัวอย่างมาก ๆ นับเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการวัดทัศนคติ รูปแบบของแบบสอบถามจะใช้มาตรวัดทัศนคติ ซึ่งที่นิยมใช้ในปัจจุบันวิธีหนึ่ง คือ มาตรส่วนแบบลิเคิร์ท ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่มีคำตอบที่แสดงถึงระดับความรู้สึก 5 คำตอบ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยจะต้องออกไปสอบถามโดยการพูดคุย โดยมีการเตรียมแผนงานล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด ตรงวัตถุประสงค์มากที่สุด

3. การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจ โดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูด กริยา ท่าทาง ซึ่งวิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และ

สังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีการศึกษาที่เก่าแก่ และยังเป็นที่ยอมรับใช้อย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การวัดระดับความพึงพอใจของบุคคลสามารถทำได้หลากหลายวิธี ทั้งการใช้เครื่องมือและการวิเคราะห์ตัวบุคคลด้วยตนเอง ซึ่งการเลือกวิธีการที่เหมาะสมจะทำให้ทราบถึงความพึงพอใจที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ ประกอบด้วย ความหมายเกี่ยวกับความต้องการ และทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของความต้องการ

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2538, น. 90) ให้ความหมาย ความต้องการ (need) คือ สภาพที่ปรากฏระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542, น.144) กล่าวว่า ความต้องการเป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลเพราะชีวิตคนเราต้องมีการดิ้นรน เพื่อหาทางตอบสนองความต้องการต่างๆ ที่เกิดขึ้น และทิศทางของพฤติกรรมก็ถูกกำหนดโดยแรงผลักดันของความต้องการที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546, น. 436) กล่าวถึง “ความต้องการ” หมายถึง ความอยากได้ ใครได้หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกอยากได้ดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการความขาดสมดุลเนื่องมาจากมีสิ่งเร้ากระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายพยายามดิ้นรนไม่อาจอยู่นิ่ง และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่งและก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมาทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

โดยสรุปแล้ว ความต้องการ หมายถึง การที่มนุษย์เกิดแรงผลักดันภายในตัวบุคคลทำให้เกิดความอยากได้ ในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้นนั้น และเมื่อได้รับการตอบสนองจะเกิดความพึงพอใจ แต่เมื่อมีสิ่งใหม่มากระตุ้นก็จะทำให้เกิดความอยากได้อีก

3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

มาสโลว์ (1987 อ้างถึงใน กุญชรีย์ คำชาย 2544, น. 132-133) ได้กล่าวถึงทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Maslow's Hierarchical Theory of Motivation) ว่า ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ เป็นทฤษฎีที่เน้นย้ำในเรื่องของความต้องการของมนุษย์ โดยมนุษย์ทุกคนมีความต้องการอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด และเป็นความต้องการที่เป็นกลุ่ม เป็นจุดที่มีการจัดลำดับไว้เป็นขั้น ความต้องการระดับขั้นต่ำสุด คือความต้องการพื้นฐานทางกายภาพและชีวภาพ (basic physiological and biological need) และระดับสูงที่สุดก็คือ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ หรือความต้องการประจักษ์ตน (self-fulfillment หรือ self-actualization need)

มาสโลว์ อธิบายถึงความต้องการของมนุษย์ โดยมีข้อสมมติฐานเกี่ยวกับมนุษย์ 3 ประการ ได้แก่

1. มนุษย์มีความต้องการ ความต้องการของมนุษย์มีอยู่เสมอและไม่สิ้นสุด ซึ่งสิ่งที่มนุษย์ต้องการนั้นขึ้นอยู่กับว่ามีสิ่งนั้นอยู่แล้วหรือยัง เมื่อความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอื่นจะเข้ามาแทนที่ โดยที่กระบวนการนี้จะไม่มีวันสิ้นสุดโดยจะเริ่มต้นตั้งแต่เกิดจนตาย
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการนั้นจะไม่เป็นแรงกระตุ้นของพฤติกรรมอีกต่อไป โดยความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม
3. ความต้องการของมนุษย์มีเป็นลำดับขั้นตามความสำคัญ คือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการในระดับสูงจะกลายเป็นแรงขับ หรือแรงจูงใจแทน อันจะเป็นเหตุให้บุคคลต้องสร้างพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการทันที

มาสโลว์เชื่อว่า มนุษย์มีความต้องการทั้งหมด 5 ขั้น ซึ่งมนุษย์จะมีความต้องการในขั้นต่ำสุดก่อน เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นต่ำสุดนั้นจนเป็นที่พอใจแล้วก็จะเกิดความต้องการในขั้นสูงต่อไป ความต้องการในขั้นต่ำกว่า จะต้องได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจจึงจะแสดงความต้องการขั้นสูงได้ รายละเอียดของความต้องการทั้ง 5 ขั้น มีดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 ความต้องการพื้นฐานทางกายภาพและชีวภาพ เป็นความต้องการในระดับต่ำ ขั้นแรกเป็นความต้องการซึ่งจำเป็นเพื่อการอยู่รอด อันเป็นเรื่องทางกายภาพและชีวภาพคือ ความ ต้องการในการพักผ่อน อากาศ อุณหภูมิที่พอเหมาะ การขับถ่าย การเคลื่อนไหว เรื่องเพศ รวมตลอดถึงความต้องการในปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งสิ่งเหล่านี้

มีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน เพราะความจำเป็นที่ต้องดำรงชีพอยู่ ทำให้มนุษย์ต้องหาสิ่งเหล่านี้ตอบสนองก่อนเป็นลำดับแรก ดังนั้นความจำเป็นทางด้านร่างกายจะเป็นความต้องการลำดับแรกที่ มนุษย์จะต้องมีเป็นพื้นฐานก่อนถึงจะมีความต้องการในลำดับอื่นต่อไป เกษตรกรก็เช่นเดียวกันที่มีความต้องการทางด้านกายภาพ และชีวภาพ เพื่อให้สุขภาพร่างกายของตนเองแข็งแรง เพื่อการ ประกอบอาชีพเกษตรได้อย่างเต็มที่ เมื่อมีการดูแลผลผลิตที่เกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่ที่จะส่งผลให้ได้ผลผลิตดี มีคุณภาพ และที่สำคัญคือ มีอาหารไว้บริโภคในครอบครัว

ขั้นที่ 2 ความต้องการในความปลอดภัยและความมั่นคง เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกายแล้ว ก็จะมีความต้องการในขั้นสูงขึ้นไป คือความต้องการทางด้านความปลอดภัย หรือมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการที่จะปกป้องตนเอง ให้พ้นจากอันตราย หรือการถูกแย่งชิงของต่างๆ ที่ตนเป็นเจ้าของ ซึ่งความต้องการที่จะมีความปลอดภัยและความมั่นคงนี้เป็นความต้องการที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญ มนุษย์ปรารถนาที่จะอยู่ห่างจากสิ่งที่เป็นอันตรายทั้งปวงต่อชีวิตไม่ว่าจะเป็นอุบัติเหตุ โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ

ขั้นที่ 3 ความต้องการในทางสังคม ความรักใคร่และความเป็นเจ้าของ เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นที่ต่ำกว่าแล้ว คือ ความต้องการพื้นฐานสนองทางกายภาพและชีวภาพและความต้องการในความปลอดภัยและความมั่นคงโดยได้รับการตอบสนองพอสมควรแล้ว ความต้องการในทางสังคม ความต้องการในความรักใคร่ และความรู้สึกเป็นเจ้าของ จะเริ่มมีบทบาทตามมา นั่นคือ ความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันกับคนอื่น หรือสถานภาพในสังคม การอยู่ร่วมกับคนอื่นในสถานการณ์ที่รู้สึกว่ามีส่วนร่วม และเป็นที่ยอมรับ แต่คนโดยทั่วไปจะมีความต้องการนี้ในระดับที่ต่างกันในแต่ละบุคคล และในแต่ละสถานการณ์ต่างกันด้วย ความต้องการทางสังคมนี้หมาย รวมถึงความต้องการในความรักใคร่ด้วย เกี่ยวกับความต้องการชนิดนี้บุคคลโดยทั่วไปมักจะมียากในความสัมพันธ์กับบิดา มารดา สามี ภรรยาและลูก รวมถึงถึงญาติพี่น้อง นอกจากนั้นความต้องการนี้อาจตอบสนองได้ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ว่าคนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเป็นคนที่มีความสำคัญของกลุ่ม มิใช่เป็นเพียงแต่ผู้ผลิตที่ไม่มีความรู้สึก ไม่มีชีวิตจิตใจ และถ้าปราศจากความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มแล้ว คนจะรู้สึกว่าตนเป็นบุคคล ไม่พึงปรารถนา และรู้สึกว่าตนนั้นไม่เป็นที่ต้องการหรือไม่มีความสำคัญ และที่สุดคนก็จะประพฤติตนเหมือนคนอื่นที่มีใช้สมาชิกขององค์กรเหล่านี้เป็นเรื่องที่คลุมไปถึงความรู้สึกเป็นเจ้าของด้วย นอกจากนี้ยังปรากฏผลการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับความต้องการระดับนี้ ซึ่งเป็นการทำให้เกิดแง่มุมที่กว้างออกไป เช่น ผลการค้นคว้าของสแตนเลย์ ซาซเทอร์ (อ้างถึงใน สร้อยตระกูล (ตีพิมพ์) อรรถมานะ 2541,

น.96) แห่งมหาวิทยาลัยมิเนโซตา กล่าวว่า การที่คนเข้าสังคม และแสวงหาความต้องการในความรักใคร่นั้น มิใช่เพื่อสังคมในตัวของมันเอง แต่เป็นเพราะคนชอบและสนุกกับการเข้าสังคมมากกว่า และในหลายๆ กรณีเป็นเพราะคนต้องการกล่าวขำถึงความเชื่อของคน หรือเมื่อบุคคลเกิดความตื่นเต้น สับสน หรือไม่สบายใจคนมักจะมองหาบุคคลที่อยู่ในภาวะแบบเดียวกับตนและที่สุขบุคคลก็จะรวมกันเป็นกลุ่มก้อนได้ เพราะมีความรู้สึกทำนองเดียวกัน

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับในสังคม ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับ หมายถึงความต้องการของบุคคลที่จะมีคุณค่าในสายตาของคนอื่น ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสามารถที่แท้จริง ความสำเร็จ และความเคารพที่ได้รับจากคนอื่น ความต้องการเหล่านี้อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

1. ความปรารถนาที่จะมีความแข็งแกร่ง ความสำเร็จ มีความเพียงพอ มีความมั่นใจเพื่อที่จะเผชิญโลก และมีความเป็นอิสระและเสรีภาพ
2. ความปรารถนาที่จะมีชื่อเสียงและเกียรติภูมิ ซึ่งอธิบายได้ว่าเป็นการเคารพ หรือความยกย่องที่ได้รับจากบุคคลอื่น (การได้รับการยอมรับ ความสนใจ ความสำคัญ หรือการเห็นคุณค่า) ในประเด็นเกี่ยวกับความรู้สึกว่าประสบความสำเร็จนั้น นอกจากจะหมายถึงรวมถึงความรู้สึกของบุคคลว่างานของบุคคลเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปแล้วยังหมายความรวมถึงว่าบุคคลนั้นกำลังก้าวหน้าและบุคคลจะประสบความสำเร็จในสิ่งที่บุคคลนั้นปรารถนา

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุดหรือความต้องการประจักษ์ตนเป็นความต้องการที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง พยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นไปในทางที่ดีที่สุดตามที่คาดหวังได้

แอลเดอร์เฟอร์ (อ้างถึงใน กุญชรีย์ คำชาย 2544, น. 134) กล่าวว่า ทฤษฎีความต้องการของแอลเดอร์เฟอร์ (Alder's Modified Needs) ได้ศึกษาทฤษฎีของมาสโลว์และพัฒนาทฤษฎีขึ้นมาเพื่อลดปัญหาที่นักจิตวิทยาทฤษฎีของมาสโลว์ ทฤษฎีนี้จัดกลุ่มความต้องการจำเป็นของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการอยู่รอด หมายถึง ความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับทางกาย ทางสรีระ และความต้องการความปลอดภัย ทั้งในด้านของชีวะและสิ่งแวดล้อม
2. ความต้องการความสัมพันธ์ หมายถึง ความต้องการของบุคคลที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การได้รับการยอมรับจากสังคม และมีความปลอดภัยจากการมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3. ความต้องการเจริญเติบโต หมายถึง ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับ นับถือจากการประสบความสำเร็จส่วนตัว และการได้พัฒนาตนเองไปจนถึงขีดสูงสุดตามศักยภาพ แนวคิดเรื่องของสัจจะการแห่งตนของมาสโลว์

ทฤษฎีนี้เสนอว่า พฤติกรรมของบุคคลนั้นถูกจูงด้วยความต้องการมากกว่า 1 ระดับ พร้อมๆ กัน ส่วนที่ต่างออกไปจากทฤษฎีของมาสโลว์ ได้แก่ ทฤษฎีนี้เป็นกระบวนการความคับข้องใจ การถดถอย (frustration-regression process) ซึ่งอธิบายว่า การที่คนๆ หนึ่งยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่สูงกว่าได้จะเกิดความคับข้องใจ และถดถอยกลับมายังความต้องการจำเป็นขั้นที่อยู่ต่ำกว่าถดถอยไป

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด และจะเกิดความคับข้องใจเมื่อยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ โดยความต้องการจะเป็นลำดับขั้นตอน จากความต้องการระดับขั้นต่ำสุด คือความต้องการพื้นฐานทาง และระดับสูงที่สุด คือ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ เช่นเดียวกับในภาคการเกษตร การส่งเสริมในด้านองค์ความรู้ที่ถูกต้อง วิธีการส่งเสริมที่เหมาะสมและการสนับสนุนที่ดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะสามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรทำให้ประสบความสำเร็จในกิจกรรมของตนเองได้

4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้สามารถแบ่งการศึกษาได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งคือแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ ประเภทของความรู้และระดับความรู้ ส่วนที่สอง คือ แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของแหล่งความรู้และประเภทของแหล่งความรู้ ดังนี้

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ ประเภทของความรู้ และระดับความรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1.1 ความหมายของความรู้

ไพโรจน์ ชลาติภณ (2551, น. 3) ได้กล่าวว่า ความรู้ คือ สภาวะภายในตัวคน ที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานอย่างลงตัวระหว่างการรับรู้ ความจำ ความคิด ความเข้าใจ และความรู้สึก เมื่อคนได้สัมผัสหรือรู้ถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว สภาวะนี้จะไม่หายไปจากคนแต่อาจจะลืมไปได้บ้าง บางส่วนและในบางช่วงเวลา

ชวาล แพร์ตณกุล (2552, น. 53) ให้ความหมายของความรู้ว่า เป็นการ แสดงออกทางสมรรถภาพทาง ด้านสมอง ด้านความจำ โดยใช้วิธีให้ระลึกออกมาเป็นหลัก

ภักชานนท์ สายแก้ว (2560, น.8) ได้กล่าวว่า ความรู้เป็นสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษา หรือรับข้อมูลข่าวสาร เรียนรู้จากประสบการณ์ การอบรม การรับถ่ายทอดทางวัฒนธรรม การรับรู้ การได้ยิน การคิดและการฝึกปฏิบัติ จนสามารถสรุปสาระความรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้ หรือพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นผ่านกระบวนการคิด เปรียบเทียบ และเชื่อมโยงกับความรู้อื่น ๆ จน เกิดเป็นความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

โดยสรุปแล้ว ความรู้ หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการศึกษาหรือการรับข้อมูล ผ่านระบบประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของร่างกาย จนสั่งสมเป็นประสบการณ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ เป็นประโยชน์แก่ตนเองได้

4.1.2 ประเภทของความรู้

บุญดี บุญญาภิจ และคณะ (2547, น. 57) อธิบายว่าการจำแนกประเภทของ ความรู้สามารถทำได้หลายมิติ โดยยึดหลักเกณฑ์ในการจำแนกแตกต่างกันออกไป แต่การจำแนก ประเภทของความรู้ที่ได้รับความนิยมและนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายเพื่อการจัดความรู้นั้น สามารถ จำแนกความรู้ตามลักษณะการปรากฏของความรู้ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) หรือความรู้ที่มีลักษณะเด่นชัด เป็นทฤษฎี เป็นความรู้ที่บุคคลสร้างขึ้น เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวมถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีการ ต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือ เอกสารกฎระเบียบ วิธีการปฏิบัติงาน สื่อ ต่าง ๆ เช่น VCD DVD Internet เทป เป็นต้น และบางครั้งเรียกว่า ความรู้แบบรูปธรรม

2) ความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) หรือความรู้โดยนัย เป็นความรู้ที่ไม่ อยู่ในตำรา แต่เป็นทักษะหรือความสามารถที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของ แต่ละคนในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่อาจจะถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด หรือ

ลายลักษณ์ อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ ประสบการณ์ แนวความคิด บางครั้งจึงเรียกว่า ความรู้แบบนามธรรม

สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548, น.9) แบ่งประเภทความรู้ ออกได้ 2 ประเภท คือ

1) ความรู้ที่อยู่ในตัวคนหรือความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์ หรือสัญชาตญาณ ที่เกิดขึ้นแต่ละคน ในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่อาจจะส่งผ่านออกมาเป็นคำพูด หรือตัวอักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะงานช่างงานฝีมือ หรือการคิดในเชิงของการวิเคราะห์

2) ความรู้ที่อยู่ในสื่อหรือเอกสารหรือความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถจดบันทึก รวบรวม และถ่ายทอดออกมาได้ โดยผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นตัวหนังสือ ทฤษฎี ตำราต่างๆ และเราจะเรียกว่าความรู้แบบเป็นรูปธรรม

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความรู้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ 1) ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ของตัวบุคคลผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของร่างกาย ซึ่งไม่สามารถถ่ายทอดเป็นตัวอักษรได้ง่าย และ 2) ความรู้ที่เกิดจากการถ่ายทอดผ่านบันทึกและตำราต่างๆ ที่มีบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

4.1.3 ระดับความรู้

James Brain Quinn อ้างถึงในสำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548, น.16) มีแนวคิดโดยแบ่งความรู้ ออกเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 : Know-what (รู้ว่าคืออะไร) คือ ความรู้เชิงรับรู้ หรือความรู้ที่ได้จากการเรียน การมองเห็นหรือการจดจำ มีลักษณะเป็นความรู้ที่เกิดในภาคทฤษฎีว่า นั่นคืออะไร

ระดับที่ 2: Know-how (รู้ว่าเป็นอย่างไร) คือ ความสามารถที่เกิดจากการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ระดับที่ 3: Know-why (รู้ทำไม) คือ ความเข้าใจเชิงเหตุผลที่ซับซ้อนมากขึ้น ภายใต้อารมณ์การณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ความรู้ระดับนี้สามารถพัฒนาภายใต้ประสบการณ์ในการระดมความรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับคนอื่น

ระดับที่ 4: Care-why (ใส่ใจกับเหตุผล) คือ ความรู้ในการสร้างสรรค์ที่เกิดจากตนเอง บุคคลที่มีความรู้ในระดับนี้จะมี ความมุ่งมั่นแรงข้ภายใน แรงจูงใจ และการปรับตัวเพื่อพัฒนาตนเองสูง

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความรู้ที่เกิดขึ้นมีอยู่หลายระดับ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับรู้ของตัวบุคคลเองว่ามีความรู้อยู่ในระดับไหน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้มากน้อยเพียงใด

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของแหล่งความรู้และประเภทของแหล่งความรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.2.1 ความหมายของแหล่งความรู้

นิคม ชมภูหลง (2550, น.7) ได้กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง มวลประสบการณ์ หรือศูนย์รวมความรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ และสามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องต่างๆ ให้เกิดความรู้ ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญได้ เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าควรแก่การศึกษา สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ ลำธาร ทะเล สถานที่สวนสาธารณะ พิพิธภัณฑ์ อุทยาน สวนสัตว์ ห้องสมุด สำนักวิทยบริการ บุคคล ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี วิธีการดำรงชีวิต ตลอดจนข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศสารสนเทศ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

กรมสามัญศึกษา (2544, น. 6) ได้ให้ความหมายว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข่าวสารข้อมูล สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งต่างๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2557, น. 171) ได้กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งต่างๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต สถานที่ทั้งที่เป็นไปตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น กิจกรรมทางด้านศิลปะวัฒนธรรม ข้อมูล ข่าวสาร ที่บุคคลสามารถใช้ศึกษา ค้นคว้า หรือฝึกปฏิบัติ ทั้งด้วยตนเอง หรือผ่านการถ่ายทอดจากบุคคลอื่น เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า แหล่งความรู้ เป็นแหล่งที่มาของความรู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สถานที่ สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยผู้ที่แสวงหาความรู้จะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

4.2.2 ประเภทของแหล่งความรู้

นิคม ชมภูหลง (2550, น. 8) ได้จัดแหล่งการเรียนรู้ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) แหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ ที่ได้จากสภาพจริง เช่น สวนพฤกษชาติ อุทยานแห่งชาติ ภูเขา ทะเล ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก แดดออก น้ำท่วม ฯลฯ

2) แหล่งการเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น ซึ่งมีในสถานศึกษา เช่น ห้องสมุด ห้องเรียน สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สนามกีฬา ฯลฯ และนอกสถานศึกษา เช่น ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ สถาบันค้นคว้าวิจัย แหล่งบริการ ห้องสมุดประชาชน ฯลฯ เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ได้สะดวกรวดเร็ว

3) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ญาติมิตร ตลอดจนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ (2537, น.58-59) จำแนกแหล่งการเรียนรู้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล หมายถึง บุคคลที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารกับผู้อื่น ได้ซึ่งได้แก่ สมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ จากประสบการณ์ของตนเอง เป็นต้น ซึ่งแหล่งบุคคลนี้จะเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทางมากกว่าแหล่งการเรียนรู้ประเภทอื่นๆ

2) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อมวลชน เป็นแหล่งที่เป็นการให้ข้อมูล ข่าวสาร โดยผ่านทางสื่อมวลชนประเภทต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และวารสารต่างๆ เป็นต้น ซึ่งสื่อมวลชนจะสามารถเข้าถึงผู้ใช้ได้อย่างกว้างขวางแต่การสื่อสารจากแหล่งสื่อมวลชนจะเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว

3) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถาบัน เป็นองค์กรซึ่งจัดตั้งขึ้น โดยหน่วยงานของรัฐบาล หรือเอกชนเพื่อทำหน้าที่ในการแสวงหาสารสนเทศแล้วนำมาวิเคราะห์ จัดเก็บ และ

ให้บริการ เผยแพร่ ได้แก่ ห้องสมุดหรือศูนย์สารสนเทศ แหล่งข้อมูลของหน่วยงานองค์กรทางราชการ สมาคมวิชาชีพ เป็นต้น

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ประเภทของแหล่งความรู้สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1. แหล่งความรู้ที่เป็นตัวบุคคล เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง ครู อาจารย์ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เป็นต้น 2. แหล่งความรู้ที่เป็นการเรียนรู้แบบกลุ่ม เช่น การเรียน การอบรม การสัมมนา เป็นต้น 3. แหล่งความรู้ในรูปแบบมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น 4. แหล่งความรู้ที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น สื่อทางคอมพิวเตอร์ ระบบโปรแกรมต่างๆ เป็นต้น

5. แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบการเกษตรและโครงการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ของกรมส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบการเกษตรและโครงการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ของกรมส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายของการประกอบการเกษตร ความหมายของผู้ประกอบการ คุณสมบัติของผู้ประกอบการ ความเป็นมาของโครงการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ของกรมส่งเสริมการเกษตร และการดำเนินงานโครงการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ในจังหวัดพะเยา ดังนี้

5.1 ความหมายของการประกอบการเกษตร

ประกาศสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2545, น.13) ได้กล่าวว่า การประกอบการเกษตร หมายถึง การปลูกพืช การเลี้ยงปศุสัตว์ และการเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบริโภคหรือจำหน่ายหรือใช้งานในฟาร์ม

กรมส่งเสริมการเกษตร (2563, น.1) ได้กล่าวว่า การประกอบการเกษตรว่า หมายถึง การปลูกพืช การเลี้ยงปศุสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การทำนาเกลือ การปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม การเพาะเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ และเกษตรอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริโภคหรือจำหน่ายหรือใช้งานในฟาร์ม อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การประกอบการเกษตร หมายถึง การดำเนินกิจกรรมการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การประมง รวมถึงการเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ เพื่อการบริโภคหรือการทำการค้าหรือการใช้งานในฟาร์ม เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันก็ได้

5.2 ความหมายของผู้ประกอบการ

ฐาปนา ฉิ้นไพศาล (2562, น.9-6) ได้กล่าวว่า ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้ที่คิดริเริ่มธุรกิจมาเป็นของตนเอง มีการวางแผนการดำเนินงานและดำเนินงานกิจการด้วยตนเอง โดยยอมรับความเสี่ยงต่าง ๆ เพื่อหวังผลกำไรจากการดำเนินงานธุรกิจ ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการโดยทั่วไปคือผู้ประกอบการในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั่นเอง

สุภาภรณ์ เจริญประดับ (2563, น.1) ได้กล่าวว่า ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่มีแรงบันดาลใจใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อก่อตั้งกิจการ ต้องลงทุนร่างกาย กำลังทรัพย์ กำลังความคิด โดยมีการจัดสรรเงินทุนเพื่อค่าใช้จ่ายทางตรงและค่าใช้จ่ายทางอ้อมที่ก่อให้เกิดรายได้ โดยมุ่งหวังกำไรทางพาณิชย์และมีความเสี่ยงที่จะได้รับการขาดทุน ซึ่งแตกต่างจากลูกจ้างหรือพนักงาน

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลผู้มีความคิดริเริ่มในการประกอบธุรกิจในด้านต่างๆ โดยมีการจัดการธุรกิจแบบมีแบบแผน พร้อมลงเงินทุนและยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากสถานการณ์ต่างๆ ได้

5.3 คุณสมบัติของผู้ประกอบการ

ฐาปนา ฉิ้นไพศาล (2562, น.9-8) ได้แบ่งคุณสมบัติที่ดีของผู้ประกอบการออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. คุณสมบัติส่วนบุคคลที่ดี ประกอบด้วย

- 1) มีความชอบในการทำงานและทุ่มเทในการทำงาน
- 2) มีความขยันและอดทน
- 3) มีคุณสมบัติของการเป็นผู้นำ
- 4) มีความเต็มใจในการรับภาระความเสี่ยง
- 5) มีความคิดริเริ่มที่ดี

2. ความสามารถทางด้านการจัดการ ประกอบด้วย

- 1) ความสามารถทางด้านเทคนิค
- 2) ความสามารถทางด้านมนุษยสัมพันธ์
- 3) ความสามารถทางด้านความคิดรวบยอด
- 4) ความสามารถทางด้านการสื่อสาร

ศุภการณ์ เจริญประดับ (2563,น.3) ได้กล่าวว่า คุณสมบัติที่ดีของผู้ประกอบการมีอยู่ 9 ประการ ดังนี้

1. มีความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมหรือบริการในรูปแบบใหม่ ๆ
2. ให้ความสำคัญกับลูกค้า ต้องให้ลูกค้าเป็นศูนย์กลางในการวางแผนและดำเนินงานเพื่อตอบสนองและสร้างความพึงพอใจ
3. มีความสามารถ โดยทักษะสำคัญที่สุดคือ ความสามารถในการวางแผนธุรกิจ
4. มีความมั่นใจ เชื่อมั่นในการตัดสินใจอย่างไม่ลังเล และพร้อมที่จะรับความเสี่ยงจากการประกอบธุรกิจ
5. มีความมุ่งมั่น ทุ่มเทให้กับธุรกิจเพื่อให้ธุรกิจอยู่รอด เติบโตและบรรลุเป้าหมาย
6. มีความใส่ใจ หมั่นตรวจสอบสภาพแวดล้อมถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค เป็นต้น
7. เงินทุน ต้องแน่ใจว่ามีเงินลงทุนมากเพียงพอที่จะก่อตั้งธุรกิจได้และยังต้องมีเงินเพื่อการดำรงชีพของตนเองได้อีกด้วย
8. มีความต่อเนื่อง หมั่นพัฒนาทักษะและความชำนาญของตนเองอย่างต่อเนื่อง
9. มีเครือข่ายความสัมพันธ์ จะช่วยให้การติดต่อดำเนินกิจการได้สะดวกขึ้น

โดยสรุปแล้ว การเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่ดีนั้น จะต้องมิตักษะทั้งในด้านของการผลิตในกิจการที่ดำเนินการ เช่น การผลิตพืช สัตว์และการประมง รวมถึงการแปรรูปผลผลิตสู่ผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย ทั้งในรูปแบบของสินค้าและการให้บริการผ่านช่องทางที่เหมาะสมกับปัจจุบัน นอกจากนี้จะต้องมีความสามารถในการวางแผนที่ดี เพื่อรองรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้

5.4 ความเป็นมาของโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ของกรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2551) ได้กล่าวว่า ตามที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบบูรณาการที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และให้ความสำคัญต่อการบูรณาการงานของภาคีจากทุกภาคส่วนในระบบสังคมในการมีส่วนร่วมดำเนินการในทุกชั้นตอนตามวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้คู่คุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องที่ขับเคลื่อนด้วยการเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถาบันศาสนา การศึกษาเสริมสร้างบริการสุขภาพอย่างสมดุลระหว่างการส่งเสริม

การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ และสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ 2) เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจคุณภาพชีวิต และอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน อันนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและลดปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ และมีนโยบายในการสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร โดยให้ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ สร้างโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพการเกษตร สถาบันเกษตรกรและชุมชน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาความยากจน สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและการผลิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเกษตรกรและเยาวชนเกษตรกร ให้เรียนรู้และดำเนินกิจกรรมการเกษตรด้วยความสมัครใจจากการปฏิบัติจริง การปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และการทำงานพื้นฐานอาชีพด้านเกษตรกรรม รวมทั้งดำเนินกาโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรคลีนลูกใหม่เพื่อเตรียมความพร้อมให้เกษตรกรและเกษตรกรคลีนลูกใหม่ให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการบริหารจัดการ ธุรกิจเกษตรในฟาร์ม และเป็นชุมพลังในการพัฒนาทางการเกษตรของประเทศสืบไป โดยได้ดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรให้เกษตรกรที่เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่กำลังศึกษาในระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และเกษตรกรรุ่นใหม่ทั่วไป ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 โดยใช้ชื่อโครงการว่า “โครงการสร้างเกษตรกรคลีนลูกใหม่และพัฒนาเยาวชนเกษตรกร” โดยได้รับสมัครคัดเลือกเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 18 - 35 ปี เข้ารับการอบรมหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรคลีนลูกใหม่ขึ้น เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดี และเพิ่มระดับความสามารถให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ ให้สามารถประกอบอาชีพเกษตร และพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจเกษตรได้ในอนาคต

ในปี พ.ศ. 2552 กรมส่งเสริมการเกษตร.2552 ได้กล่าวว่า การกำหนดแผน ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. 2552-2554 โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ มุ่งเน้นการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่และพัฒนากลุ่มเยาวชนเกษตรกรให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการ ทางด้านการเกษตร ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นและเป็นกำลังสำคัญของภาคการเกษตรในอนาคต โดยให้ความรู้และพัฒนาทักษะทางด้านการเกษตร ปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีต่อการเกษตร และคัดเลือกเยาวชนที่มีความรู้ ความสามารถและพัฒนาสมรรถนะในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาให้เป็น Smart Farmer ใช้ชื่อโครงการว่า “โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่”

ในปี พ.ศ. 2553 กรมส่งเสริมการเกษตร.2553 ได้กล่าวว่า การดำเนินงาน โครงการพัฒนากลุ่มยุวเกษตรกรและเกษตรกรคลื่นลูกใหม่ มีกิจกรรมที่มอบหมายให้สำนักงานเกษตรจังหวัดดำเนินการ 2 กิจกรรม โดยเน้นการพัฒนากลุ่มยุวเกษตรกรเป็นหลัก

ในปี พ.ศ. 2554 กรมส่งเสริมการเกษตร.2554 ได้กล่าวว่า การดำเนินโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เน้นการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่และพัฒนากลุ่มยุวเกษตรกรให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการทางการเกษตรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นและเป็นกำลังสำคัญของภาคเกษตรในอนาคต โดยให้ความรู้และพัฒนาทักษะทางการเกษตร ปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการเกษตร และคัดเลือกเยาวชนที่มีความสามารถและพัฒนาสมรรถนะในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาให้เป็น Smart Farmer เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพของสินค้าเกษตร และการให้บริการในการแข่งขันระดับชาติ

ในปี พ.ศ. 2555 กรมส่งเสริมการเกษตร. 2555 ได้กล่าวว่า การดำเนินโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยให้จังหวัดจัดอบรมหลักสูตรเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของโรงเรียนเกษตรกร

ในปี พ.ศ. 2556 กรมส่งเสริมการเกษตร. 2556 ได้กล่าวว่า การดำเนินโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการรายใหม่ ต้องมีคุณสมบัติทั่วไป ดังนี้

1. เป็นผู้ทำการเกษตร อายุ 17-45 ปี นับถึงวันเปิดรับสมัคร หรือบุคคลเป้าหมายตามโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ปี 2556 ของหน่วยงานบูรณาการ เช่น สำนักงานปฎิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม เป็นต้น ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนด

2. จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป
3. มีที่ดินเป็นของตนเองหรือของครอบครัว
4. มีความสนใจและรักที่จะทำอาชีพด้านการเกษตร
- 5.การบูรณาการเป้าหมายทางวิชาการกับหน่วยงานภาคี

คัดเลือกเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ผ่านการอบรมในปี พ.ศ. 2555 เข้าร่วมการอบรมในหลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการธุรกิจ

ในปี พ.ศ. 2557 กรมส่งเสริมการเกษตร. 2557 ได้กล่าวถึง กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อยู่ภายใต้กิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ยุวเกษตรกรสู่ความเป็นผู้นำด้านการเกษตร

โครงการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร โดยมอบหมายให้สำนักงานเกษตรจังหวัดอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer จำนวน 3 ครั้ง โดยในการจัดอบรมระดับจังหวัด มีการติดตามผลการนำความรู้ไปปฏิบัติของเกษตรกรในทุกๆระยะ เพื่อใช้ในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการพัฒนา Young Smart Farmer แล้วสรุปและรายงานผลการอบรม ทำเนียบเกษตรกรผู้เข้าร่วมอบรม ทำเนียบวิทยากร และการติดตามผลการนำความรู้ไปปฏิบัติให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบ หลังจากจัดอบรมในระดับจังหวัด เขตจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการสร้างเครือข่ายระดับเขต กรมส่งเสริมการเกษตรจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการสร้างเครือข่ายระดับประเทศ

5.5 การดำเนินงานโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา

จังหวัดพะเยาได้ดำเนินงานโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ตามนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา (2563) ได้ดำเนินการตามกิจกรรม ดังนี้

1) จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 3 ครั้งๆ ละ 2 วัน เน้นให้ความสำคัญกับเกษตรกรรุ่นใหม่ในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

เวทีที่ 1 จัดเวทีวิเคราะห์ตนเอง ปรับแนวคิด สร้างแรงจูงใจ จัดทำแผนที่กิจกรรม (แผนการผลิต/การตลาด) แผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) และหรือแผนพัฒนากิจกรรมการเกษตรในเชิงธุรกิจเกษตร เพื่อค้นหาความต้องการด้านวิชาการและเทคโนโลยีของเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยให้เกษตรกรรุ่นใหม่บันทึกข้อมูลพื้นฐานและประเมินตนเองก่อนการเรียนรู้ ลงระบบฐานข้อมูล www.youngsmartfarmer.com แล้วนำข้อมูลมาใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่และจัดทำช่องทางการเรียนรู้และการติดต่อสื่อสาร

เวทีที่ 2 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ และหรือการสัญจรศึกษาดูงาน เพื่อรายงานการเรียนรู้ และประสานงานเชื่อมโยงแหล่งความรู้ที่เหมาะสมเพิ่มเติม

เวทีที่ 3 จัดเวทีนำเสนอผลงานจากการเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เชื่อมโยงเครือข่ายระดับจังหวัด และให้เกษตรกรรุ่นใหม่วางแผนอนาคตสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งประเมินคุณสมบัติของ Young Smart Farmer โดยการประเมินตนเองหลังการเรียนรู้ ลงระบบฐานข้อมูล www.youngsmartfarmer.com

2) อบรมเพิ่มทักษะ Smart Farmer และ Young Smart Farmer ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม รายละเอียดดังนี้

สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ คัดเลือกเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer, Smart Farmer ต้นแบบ และ Young Smart Farmer หรือ คัดเลือกมาจากสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรที่เคยเข้าร่วม โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร หรือ โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร ของกรมส่งเสริมการเกษตร ตั้งแต่ปี 2558 – 2564 หรือผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 40 ราย เพื่อเข้าร่วมการอบรมเพิ่มทักษะด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ถ่ายทอดความรู้ให้มีประเด็นเนื้อหาครอบคลุมด้านการพัฒนากระบวนการกลุ่ม ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการบริหารทุนและทรัพยากร ด้านการจัดการผลประโยชน์ของสมาชิก ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิกและองค์กรเกษตรกร ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน ด้านการบริหารจัดการองค์กรเชิงธุรกิจ โดยเน้นให้เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความสามารถในการวิเคราะห์กลุ่ม สามารถจัดทำแผนความต้องการของกลุ่ม (IFPP กลุ่ม) ได้ มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเกิดการระดมทุนและกองทุนหมุนเวียน เพื่อให้กลุ่มดำเนินกิจการได้อย่างยั่งยืน

โดยหลังจากการอบรม สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยาได้มีการติดตามและประเมินผล เพื่อเก็บข้อมูลการนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อรายงานต่อกรมส่งเสริมการเกษตรต่อไป

6. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร และวิธีการส่งเสริมการเกษตร มีรายละเอียด ดังนี้

6.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

ทำนอง สิงคาลวณิช (2525, น. 148-149) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็น กิจกรรมเสริมหรือการแพร่ขยายความรู้ทางการเกษตรในระบบการศึกษาลักษณะหนึ่ง ที่นำมาจาก สถาบันการศึกษาสู่บุคคลเป้าหมายหรือผู้ที่ได้รับการส่งเสริม ในที่นี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการเกษตร ซึ่ง

อยู่นอกสถาบันการศึกษา จึงจัดเป็นการศึกษานอกโรงเรียน (Out of school education) หรือ การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non- formal education)

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2562, น.3-11) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร คือ การบริการการศึกษาแบบเสริม หรือขยายออกไปสู่ประชาชนทั่วไป เป็นกระบวนการถ่ายทอดวิชาความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ และการบริการอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการผลิตทางการเกษตร โดยการให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน การฝึกปฏิบัติจริงและเน้นการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้

ชุตินาญจน์ คำนานา (2557, น.20) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรหมายถึง กระบวนการถ่ายทอดความรู้นอกโรงเรียน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ รวมถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยมีเป้าหมายคือเกษตรกร ซึ่งเรียนรู้โดยการปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ให้กินดีอยู่ดี

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการศึกษานอกโรงเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยมีผู้ให้ถ่ายทอดองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ คือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีเป้าหมายคือประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจด้านการเกษตร เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมนำไปทดลองปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเอง

6.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น. 4-14-4-15) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรมาก โดยการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกรก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้โดยสามารถสร้างรายได้พัฒนาสถานะเศรษฐกิจ สังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกรให้มีสถานะที่ดีได้ ดังนั้น หากจะพิจารณาถึงความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร จะสามารถวิเคราะห์ถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้

1. การเกษตรเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรโลก การเกษตรจะเป็นแหล่งสำคัญในการสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศ ปัจจุบันประชากรของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศด้อยพัฒนาซึ่งต้องการอาหารเพื่อดำรงชีวิต ดังนั้นโลกจำเป็นต้องอาศัยความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) คือ ความสามารถในการมีอาหารในการเลี้ยงประชากรเหล่านั้นได้และต้องมีการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสม และ

คุ้มค่าในการลงทุนการผลิตไม่ว่าจะเป็นต้นทุน เทคโนโลยีและทรัพยากรธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาเทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาเกษตรกรสามารถทำให้เกษตรกรนำไปใช้ในการผลิตอย่างดีได้

2. การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการผลิตจากผลการพัฒนาความรู้ผสมผสานกับภูมิปัญญาของตนเองที่ชาญฉลาด และมีความสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและต้นทุนของการผลิต ซึ่งจะสามารถดำเนินการผลิตที่บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้ อีกทั้งการพัฒนาความรู้ดังกล่าวสามารถช่วยสร้างผลต่อการพัฒนาชีวิตครอบครัวและชุมชนชนบทได้อย่างดีด้วย ด้วยเหตุที่เกษตรกรซึ่งถือว่าเป็นแรงงานสำคัญถึงร้อยละ 60 หากได้รับการพัฒนาย่อมจะมีผลต่อสังคมชนบทและสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

3. การพัฒนารายได้ และสถานะเศรษฐกิจของเกษตรกร ครอบครัว ชุมชนชนบทและประเทศไทย ผลของการส่งเสริมการเกษตรย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การพัฒนาชีวิตเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกร เป็นเป้าหมายสำคัญ เนื่องจากเป็นเป้าหมายของการพัฒนาในชนบท การส่งเสริมการเกษตรจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานะชีวิต ความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้อยู่ในสถานะที่ดีได้ อันเป็นผลต่อการพัฒนาสังคมชนบทที่ดีได้ในที่สุด

5. การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการเกษตรที่ดีย่อมจะต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด เหมาะสมและคุ้มค่ากับการผลิตทางการเกษตร

6. การพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเกษตรกรรม ซึ่งพบว่ามักจะเป็นประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา จำเป็นต้องอาศัยการเกษตรเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ เกษตรกรรมจึงเป็นหัวใจสำคัญของประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยก็เช่นเดียวกันการเกษตรเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจุบันแม้ว่าประเทศจะพยายามพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรมใหม่ (New Industrial Country) ก็ตามแต่พบว่าประสบปัญหาและความล้มเหลวมาก จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงที่ว่าประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรร้อยละ 65 ยังคงอยู่ในครอบครัวเกษตรกร ยังต้องทำการเกษตรเพื่อยังชีพและเป็นรายได้หลัก ซึ่งถือว่าเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ หากประชากรกลุ่มนี้

ได้รับการพัฒนาที่ดีมีสถานะเศรษฐกิจ สังคมที่ดีมีความมั่นคงสะท้อนต่อผลของการพัฒนาประเทศไทย

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร คือ การพัฒนาการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพ เป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรของโลก ทำให้ประชากรโลกมีอาหารสำหรับการบริโภค เกษตรกรมีรายได้ อันส่งผลให้ประเทศชาติมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

6.3 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 25-27) อธิบายว่ารูปแบบการส่งเสริมการเกษตร มีวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งจะมีเป็นรูปแบบต่างๆ ที่สำคัญ 4 รูปแบบ ซึ่ง FAO โดยได้รวบรวมจากรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรในประเทศต่างๆ รูปแบบแต่ละรูปแบบมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสังคมเกษตรที่แตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

1. การถ่ายทอดเทคโนโลยี มีที่มาจากแนวคิดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตรมีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น การฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน การส่งเสริมการเกษตรโดยภาครัฐ

2. การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม มีที่มาจากแนวคิดด้านการศึกษาอบรม และการเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน จัดระบบและเอื้ออำนวยให้เกษตรกรสร้างทุนทางสังคม รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น การพัฒนาชนบทแบบบูรณาการ การส่งเสริมผ่านผู้นำชุมชน การส่งเสริมโดยองค์กรชุมชน

3. การส่งเสริมแบบตลาดนำการผลิต มีที่มาจากแนวคิดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตร มีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงทางอาหารและการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น การส่งเสริมโดยใช้นวัตกรรมและการตลาดนำการผลิต การส่งเสริมรายสินค้าเกษตร ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน เกษตรกร ในการทำสัญญาล่วงหน้า การให้บริการ/คำแนะนำ แก่เกษตรกรระดับก้าวหน้า โดยภาคเอกชน ความร่วมมือภาครัฐและเอกชน

4. การส่งเสริมการศึกษานอกระบบ มีที่มาจากแนวคิดด้านการศึกษาออก ระบบ และการเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท และ ปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระบบและเอื้ออำนวยให้เกษตรกร สร้างต้นทุนทางสังคม และฝึกอบรมเกษตรกรให้สามารถจัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น การส่งเสริมโดยใช้ฐานการศึกษา โรงเรียนเกษตรกร ศูนย์เรียนรู้ชุมชน

สมจิต โยชะคง และเฉลิมศักดิ์ คุ่มหิรัญ (2553, น.4) สรุปรูปแบบการส่งเสริม การเกษตร ได้ดังนี้

1. รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบการฝึกอบรมและเยี่ยมชม เป็น รูปแบบหรือรูปแบบแรกๆ ที่นำมาใช้งานส่งเสริมการเกษตรทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย รูปแบบนี้จะมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ การฝึกอบรม โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรใน หลักสูตรที่กำหนด และการเยี่ยมชม เจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมชมเกษตรกรถึงไร่นาเป็นรายปีๆ รูปแบบนี้ได้รับการปรับปรุงหลายครั้งโดยกรมส่งเสริมการเกษตร

2. รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบการบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว รูปแบบ นี้เคยใช้มาแล้วในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษที่เรียกว่าการบริการเบ็ดเสร็จ คือการที่ เกษตรกรเข้ามารับบริการที่เดียวจะได้ทุกๆ อย่างกลับไปเบ็ดเสร็จ รูปแบบนี้จะแฝงอยู่ที่ศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่ทำการอยู่ตามทั่วประเทศ

3. รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบการมีส่วนร่วม รูปแบบนี้กรมส่งเสริม การเกษตรนำมาใช้กับโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนา โดยการได้รับ คำแนะนำจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ การมีส่วนร่วมเป็นการรวมตัวของกลุ่มคนเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนา ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วมทำให้เกิดการ กระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่ผู้ปฏิบัติมากขึ้น ทำให้รู้จักการช่วยเหลือตัวเองมากขึ้น

4. รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบการบูรณาการ เป็นรูปแบบที่นำมาใช้ ในการแก้ปัญหาทางส่งเสริมที่ใช้เพียงรูปแบบเดียวแล้วมีข้อจำกัด เพราะการบูรณาการเป็นการทำ สิ่งที่เห็นว่าบกพร่องให้เกิดความสมบูรณ์ รูปแบบนี้จะนำมาใช้ในงานส่งเสริมการเกษตรโดยการบูร ณาการโครงการเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นระบบโซ่เครือข่ายหรือระบบวงจร ผลการใช้รูปแบบนี้กับ งานส่งเสริมการเกษตรทำให้ประหยัดคน งบประมาณ และการลดความขัดแย้ง

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรมี รูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมแบบ

ตลาดนำการผลิต การส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ฯลฯ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสังคมเกษตรที่แตกต่างกัน

6.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2551, น. 223-232) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร (agricultural extension methods) เป็นกระบวนการของการนำความรู้ วิชาการและเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอนหรือฝึกอบรมวัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีดังนี้

วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ได้แก่

1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคล (individual method) ให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ตนเองอย่างเป็นอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล

(1) การเยี่ยมไร่ นา และบ้านของเกษตรกรเจ้าหน้าที่ไปพบปะรับฟังปัญหา และถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์มหรือไร่ นา โดยเห็นสภาพ ความเป็นจริงของเกษตรกร

(2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน เกษตรกรมีความสนใจ และเชื่อว่าเจ้าหน้าที่จะให้ข่าวสารหรือความรู้ได้

(3) การติดต่อทางโทรศัพท์ สามารถช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ลดเวลาและระยะทางในการติดต่อ

(4) การติดต่อทางจดหมายส่วนตัว เขียนจดหมายเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบ หรือเพื่อแจ้งข่าวสารติดตามผลการส่งเสริม

(5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ ได้พบเกษตรกรโดยบังเอิญ เพื่อพูดคุยซักถามปัญหา

2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (group method) ได้แก่

(1) การประชุมกลุ่ม ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ต่างๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสปรึกษาหารือกัน

(2) การฝึกอบรม ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้รับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ (learning) หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์

(3) การสาธิต ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนได้ฟังและได้เห็นไปพร้อมกัน การสาธิตแบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่

ก. การสาธิตวิธี (method demonstration) เป็นการแสดงให้เห็นถึงวิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน

ข. การสาธิตผล (result demonstration) เป็นการแสดงเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าการปฏิบัติที่ได้ปรับปรุงหรือที่ได้มีการวิจัยค้นคว้า นำไปปฏิบัติได้ในท้องถิ่น

(4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ มีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นซึ่งได้ทำสำเร็จแล้ว มีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น

3) การส่งเสริมแบบมวลชน (mass method) โดยสื่อสารมวลชนช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม ใช้กับคนจำนวนมากๆ ได้อย่างกว้างขวาง ได้แก่

(1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ (printed meter)

(2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ (poster)

(3) หนังสือพิมพ์ (newspapers)

(4) วิทยุ (radio)

(5) โทรทัศน์ (television)

(6) ภาพยนตร์ (motion pictures)

(7) การจัดนิทรรศการ (exhibition or exposition)

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการนำความรู้ วิชาการและเทคโนโลยีไปเผยแพร่ให้แก่เกษตรกร อาจเป็นวิธีการสอน ฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติ อันมุ่งให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติ ส่งผลให้เกษตรกรทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. แนวคิดเกี่ยวกับ SWOT Analysis

แนวคิดเกี่ยวกับ SWOT Analysis ประกอบด้วย การวิเคราะห์ SWOT ความหมายของ SWOT เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT ประเด็นและผลการวิเคราะห์ SWOT มีรายละเอียด ดังนี้

7.1 การวิเคราะห์ SWOT

นันทิยา หุตานุวัตร (2545, น. 1-8) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์ SWOT เป็นวิธีการหรือเครื่องมือที่ช่วยในการวางแผน เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในกิจกรรมและลักษณะงานต่างๆ สามารถใช้ได้กับธุรกิจขนาดเล็ก รวมไปถึงธุรกิจขนาดจืดที่ทำอยู่กับบ้าน ตลอดจนการวางแผนอาชีพส่วนบุคคล นอกจากนี้การวิเคราะห์ SWOT ยังเป็นเครื่องมือการตรวจสอบงานในเรื่องต่างๆ ขององค์กร การเสนอรายงานในการตรวจสอบการตัดสินใจดำเนินงานขององค์กร ขณะเดียวกัน การวิเคราะห์ SWOT ยังเป็นเครื่องมือปรับปรุงการทำงานเป็นทีม การศึกษาตนเองของเยาวชนในโครงการต่างๆ หรือการดำเนินงานในครอบครัว

7.2 ความหมายของ SWOT

นันทิยา หุตานุวัตร (2545, น. 1-8) ได้ให้ความหมายของ SWOT ว่า SWOT เป็นคำย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats

Strengths (S) คือ จุดแข็ง เป็นปัจจัยภายใน หมายถึง ความสามารถและสภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรสามารถทำได้ดี

Weaknesses (W) คือ จุดอ่อน เป็นปัจจัยภายใน หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่เป็นลบ และมีความสามารถน้อย ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดีนัก

Opportunities (O) คือ โอกาส เป็นปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยและสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร

Threats (T) คือ อุปสรรค เป็นปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยและสภาพแวดล้อมภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กร ไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อการดำเนินงานขององค์กร

ปรีดี โชติช่วง (2539, น.18-19) ได้ให้ความหมายของ SWOT ว่า เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่มีต่อหน่วยงาน ประกอบด้วย

S มาจาก STRENGTH หมายถึง จุดแข็ง หรือจุดเด่นที่เสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็ง หรือความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงาน เช่น สหกรณ์โคนมแม่โจ้ มีความสัมพันธ์กับภายในองค์กรค่อนข้างดี มีความสนใจยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ

W มาจาก WEAKNESS หมายถึง จุดอ่อน ของหน่วยงาน หรือสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบ และด้อยในความสามารถ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ อาจจะมีบางส่วนขององค์ประกอบที่กระทบต่อหน่วยงานแล้วหน่วยงานยังคงอนุรักษ์หรือยืนยันไม่เปลี่ยนแปลง

O มาจาก OPPORTUNITY หมายถึง โอกาส ที่หน่วยงานจะได้รับการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง หรือปัจจัยและสถานการณ์ภายในที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ หรืออาจจะเป็นความพร้อมและศักยภาพของบุคลากรที่ดี มีความรู้ มีคุณภาพ และมีการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่องเป็นระบบ เป็นโอกาสที่จะสร้างงานและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้อย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

T มาจาก THREAT หมายถึง ข้อจำกัด แรงกดดัน หรือสิ่งที่บั่นทอนความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงาน หรือปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น สมาชิกผู้เลี้ยงโคนมแม่โจ้ มีพื้นที่การเลี้ยงโคนมจำกัดและที่ดินมีราคาแพงไม่สามารถขยายพื้นที่การเลี้ยงออกไปได้

7.3 เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT

นันทา บุรณะธนัง (2543, น. 18-21) ได้กล่าวว่า การนำเทคนิค SWOT มาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเกษตร โดยการจัดเวทีมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- 1) กำหนดประเด็นที่จะวิเคราะห์
- 2) ให้ผู้เข้าร่วมเวทีเขียนสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันลงในบัตรคำ (บัตรละหนึ่งประเด็น)
- 3) จัดบัตรคำตามประเด็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค
- 4) เพื่อให้เกิดความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากบัตรคำ ผู้ดำเนินรายการควรมีการกระตุ้นให้เกิด การอภิปราย อาจใช้คำถามนำบ้าง โดยเฉพาะในประเด็นที่ผู้เข้าร่วมอภิปรายอาจจะไม่ได้มองไปถึงอย่างครอบคลุมทุกด้าน ดังนั้น การกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายเป็นเทคนิคที่สำคัญยิ่ง
- 5) การจัดหมวดหมู่ตามหัวข้อในแต่ละประเด็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เช่น จุดแข็งสามารถแบ่งหมวดหมู่ได้เป็นทางด้านเกษตรกร ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้านเทคโนโลยี ด้านการตลาด เป็นต้น
- 6) เทคนิคการจับคู่ (SWOT Matching) โดยใช้วิธีการจับคู่ทีละคู่ ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส จุดอ่อนกับโอกาส จุดแข็งกับอุปสรรค จุดอ่อนกับอุปสรรค เพื่อสร้างกลยุทธ์

ทางเลือก ในการจับคู่อาจจะจับคู่อ่อนมากกว่าหนึ่งข้อกับโอกาสหนึ่งข้อ หรือ จุดอ่อนหนึ่งข้อกับโอกาสมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้ เพื่อให้มีกลยุทธ์ทางเลือกหนึ่งเดียว

7.3 ประเด็น ผลการวิเคราะห์ SWOT

นันทา บุรณะธนัง (2543, น. 18-21) การสร้างกลยุทธ์ทางเลือกกระทำในขอบเขต จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค โดยใช้วิธีการเรียกว่า SWOT Matrix ดังนี้

1) แยกจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค
2) จัดหมวดประเด็นของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค เช่น หมวดด้านเจ้าหน้าที่ ด้านเกษตรกร ด้านเทคโนโลยี ด้านการตลาด ด้านงบประมาณ เป็นต้น ไล่ลงในช่องที่กำหนด

3) ตาราง Matrix

SO = ยุทธศาสตร์เชิงรุก

WO = ยุทธศาสตร์เชิงพัฒนา

ST = ยุทธศาสตร์เชิงรับ

WT = ยุทธศาสตร์เชิงถอย

4) การสร้างกลยุทธ์ทางเลือก

(1) ยุทธศาสตร์เชิงรุก (SO) เป็นผลของการพิจารณาปัจจัยที่เป็นจุดแข็งและโอกาสเป็นยุทธศาสตร์ เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เมื่อผู้ดำเนินการมีจุดแข็งและโอกาสอำนวย

(2) ยุทธศาสตร์เชิงพัฒนา (WO) เป็นยุทธศาสตร์ปรับจุดอ่อนให้เป็นจุดแข็ง เพื่อให้สามารถดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกได้เมื่อโอกาสอำนวยแต่ผู้ดำเนินการมีจุดอ่อน

(3) ยุทธศาสตร์เชิงรับ (ST) เป็นยุทธศาสตร์ที่ปรับอุปสรรคให้เป็นโอกาส เพื่อให้ดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกได้ หากผู้ดำเนินการมีจุดแข็งแต่โอกาสไม่เอื้ออำนวยให้ เนื่องจากปัจจัยแห่งความสำเร็จของสภาพแวดล้อมภายในอยู่ในช่องจุดแข็ง แต่ปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ในช่องอุปสรรค

(4) ยุทธศาสตร์เชิงถอย (WT) เป็นยุทธศาสตร์ที่ปรับการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ไปเป็นรูปแบบอื่น เนื่องจากปัจจัยแห่งความสำเร็จของสภาพแวดล้อมภายในอยู่ในช่องจุดอ่อน และปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ในช่องอุปสรรค

สรุปได้ว่า SWOT Analysis คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของตนเอง เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทั้งภายในและภายนอกสภาพแวดล้อมของตนเอง เพื่อ

นำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ ในการแก้ไขปัญหาในการประกอบการเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8. บริบทจังหวัดพะเยา

จังหวัดพะเยา เป็นจังหวัดในภาคเหนือ มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีกว๊านพะเยาเป็นแหล่งน้ำหลักในการใช้อุปโภค บริโภค รวมถึงใช้ในการเกษตรภายในจังหวัด มีพื้นที่การปกครองทั้งหมด 9 อำเภอ โดยมีบริบทที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ประกอบด้วย สภาพพื้นที่ ผลผลิตทางการเกษตรและเกษตรกรรมรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา มีรายละเอียดดังนี้

8.1 สภาพพื้นที่

8.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดพะเยา มีที่ตั้งและอาณาเขตอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทยมีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) 735 กิโลเมตร มีพื้นที่ปกครอง 6,335 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,959,412 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดเขตอำเภอพาน อำเภอป่าแดด และอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
ทิศใต้	ติดเขตอำเภอกาบัง จังหวัดลำปาง และอำเภอสอง จังหวัดแพร่
ทิศตะวันออก	ติดเมืองคอบแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและอำเภอท่าวังผา อำเภอเมืองน่าน อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
ทิศตะวันตก	ติดเขตอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

8.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่สูงและภูเขา มีระดับความสูงของพื้นที่ตั้งแต่ 300–1,500 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 2,008,648 ไร่ หรือร้อยละ 50.70 ของพื้นที่ซึ่งป่าไม้ส่วนใหญ่ เป็นป่าดงดิบและป่าเบญจพรรณ โดยมีพันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้มะค่า ไม้ชิงช้า ไม้ยาง ไม้เต็ง ไม้รัง เป็นต้น มีเทือกเขาล้อมรอบทั้งทางด้านทิศตะวันตก ทิศตะวันออก

ทิศใต้ และทางตอนกลาง ของจังหวัดมีทิวเขาตึ้นน้ำโอบล้อม ถือเป็นกำแพงตามธรรมชาติและเป็นเทือกเขาที่สำคัญ อันได้แก่ คอยภูลังกา คอยสันป็น้ำ คอยแม่สุก คอยขุนแม่แฝก คอยขุนแม่ตำ และ คอยขุนแม่ค่อม

8.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพอากาศ ของจังหวัดพะเยาแบ่งได้เป็น 3 ฤดู คือ

ฤดูร้อน อยู่ระหว่าง เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนจัดในเดือนพฤษภาคมอุณหภูมิสูงสุด วัดได้ประมาณ 39.5 องศาเซลเซียส

ฤดูฝน อยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมของทุกปี ในปี พ.ศ.2559 มีฝนตกประมาณ 116 วัน ปริมาณน้ำฝนวัดได้ 1,080.0 มิลลิเมตร

ฤดูหนาว อยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ อากาศหนาวจัดในเดือนพฤศจิกายน และเดือนมกราคม อุณหภูมิต่ำสุดในเดือนธันวาคม วัดได้ประมาณ 10.8 องศาเซลเซียส

8.1.4 สภาพสังคม

จังหวัดพะเยา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ 68 ตำบล 780 หมู่บ้าน 40 ชุมชน 72 การปกครองส่วนท้องถิ่น (ข้อมูล ณ 31 สิงหาคม 2563) การดำเนินงานจังหวัดภายใต้การบริหารจัดการของผู้ว่าราชการจังหวัด มุ่งเน้นการบูรณาการ และการเติบโตไปในทิศทางเดียวกัน มีส่วนราชการต่างๆ ในจังหวัด อำเภอ และตำบล มีจำนวนประชากรทั้งหมด 470,045 คน เป็นเพศชาย 229,068 คน และเพศหญิง 240,977 คน มีจำนวนครัวเรือน 183,250 ครัวเรือน โดยพื้นที่ที่มีประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองพะเยา ส่วนพื้นที่ที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอเชียงม่วน

8.2 ผลผลิตทางการเกษตร

จังหวัดพะเยามีเนื้อที่เพาะปลูกพืช ในปี 2563 ประมาณ 1,047,099 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 26.44 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อที่ทำนา มากที่สุด ประมาณ 647,099 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 61.79 ของพื้นที่การเกษตร ที่ปลูกพืชไร่ ประมาณ 193,865 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.51 ของพื้นที่การเกษตร ที่ปลูกไม้ผล ประมาณ 113,309 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.82 และที่ปลูกไม้ยืนต้น ประมาณ 98,945 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.45 ของพื้นที่การเกษตรตามลำดับ (สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา, 2563)

ตารางที่ 2.1 แสดงพื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจของจังหวัดพะเยา ปี 2563/64

หน่วยพื้นที่ : ไร่

อำเภอ	ข้าว	ข้าวโพดเลี้ยง สัตว์	มันสำปะหลัง	ยางพารา	ไม้ผล
เมืองพะเยา	98,224	13,545	5,867	5,209	8,400
จุน	120,256	1,680	390	4,868	14,951
เชียงคำ	84,294	13,640	2,263	28,132	33,860
เชียงม่วน	18,920	27,282	75	4,021	9,511
ดอกคำใต้	151,813	32,332	2,455	1,360	14,060
ปง	49,344	64,536	14,777	22,396	13,877
แม่ใจ	55,175	162	973	1,762	7,518
ภูซาง	26,619	2,318	238	19,797	8,168
ภูพานยาว	42,454	721	1,444	394	2,966
รวม	647,099	156,222	28,482	87,940	113,309

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. 2564

8.3 เกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา

เกษตรกรรุ่นใหม่ของจังหวัดพะเยา นับเป็นบุคลากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรของจังหวัดพะเยาไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีการพัฒนาในด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศได้เป็นอย่างดี ปัจจุบัน มีการรวมกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่จากอำเภอต่างๆ ทั่วทั้งจังหวัด โดยมีนายณัฐพล ขุยคำ เป็นประธานกลุ่ม ดำเนินการสร้างเครือข่ายผ่านการใช้แอปพลิเคชันไลน์ในการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และสมาชิกกลุ่ม รวมถึงการแจ้งข่าวสารและองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรม และร่วมเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการทำการเกษตรให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ที่จะเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด ทั้งนี้ยังได้

สร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในรูปแบบของการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS) ในการรวบรวมและจำหน่ายสินค้าของเกษตรกรรุ่นใหม่และเกษตรกรทั่วไป เพื่อสร้างมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับ พร้อมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างๆ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรมของเกษตรกรรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรในจังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยต่างๆ มากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยมีตัวแปรประกอบด้วย

9.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

9.1.1 เพศ

เพชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.48) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 68.0 เป็นเพศชาย สอดคล้องกับ นันทิยา ศรีทัตจันทา (2557, น.48) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดเลย พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 60.0 เป็นเพศชาย และ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.37) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระยอง พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 63.3 เป็นเพศชาย

9.1.2 อายุ

เพชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.48) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 26.5 มีอายุระหว่าง 31-35 ปี อายุเฉลี่ย 34.65 ปี สอดคล้องกับ นันทิยา ศรีทัตจันทา (2557, น.48) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 60.0 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี อายุเฉลี่ย 33.94 ปี และ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.37) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 33.3 มีอายุระหว่าง 36-40 ปี อายุเฉลี่ย 36.93 ปี

9.1.3 ศาสนา

พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.48) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

9.1.4 สถานภาพ

พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557,น.48) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ร้อยละ 56.5 มีสถานภาพสมรส เช่นเดียวกับ นันทิยา ศรีทัศนันทา (2557,น.48) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส และ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.37) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 50.0 มีสถานภาพสมรส

9.1.5 การศึกษา

พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.48) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ร้อยละ 34.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) สอดคล้องกับ นันทิยา ศรีทัศนันทา (2557,น.48) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 43.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า แตกต่างจาก นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.37) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 50.0 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

9.1.6 อาชีพหลัก

พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557,น.48) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 92.5 ประกอบอาชีพหลักคือทำการเกษตร สอดคล้องกับ กิริติยา สวัสดิภาพ (2554, น.106) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังในการพัฒนาเกษตรกรเพื่อพึ่งตนเองของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ร้อยละ 71.0 มีอาชีพหลักเป็นอาชีพเกษตรกรรม

9.1.7 อาชีพรอง

พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557,น.48) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 35.5 ประกอบอาชีพรองคือรับจ้างทั่วไป แตกต่างจาก กิริติยา สวัสดิภาพ (2554, น.106) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 19.5 มีอาชีพรองคือค้าขาย

9.1.8 ประสิทธิภาพทำการเกษตร

พชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.48) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 29.0 มีประสิทธิภาพในการทำงานด้านอาชีพการเกษตร 5-8 ปี เฉลี่ย 8.50 ปี ไม่สอดคล้องกับ นันทิยา ศรีศักดิ์จันทา (2557, น.49) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 40.0 มีประสิทธิภาพทำการเกษตร 1-5 ปี เฉลี่ย 10.30 ปี และ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.37-38) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 40.0 มีประสิทธิภาพทำการเกษตร 5 ปีหรือน้อยกว่า เฉลี่ย 9.77 ปี

9.2 สภาพพื้นฐานทางสังคม

9.2.1 การเป็นอาสาสมัครและผู้นำชุมชน

พชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.57) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 69.5 ไม่มีสถานะทางสังคม สอดคล้องกับ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.39) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 50.0 ไม่เป็นอาสาสมัครและผู้นำชุมชน ไม่สอดคล้องกับ นันทิยา ศรีศักดิ์จันทา (2557, น.50) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 36.8 เป็นผู้นำชุมชน

9.2.2 การเป็นสมาชิกกลุ่ม

พชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.57) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 31.5 เป็นเป็นกลุ่มเกษตร ไม่สอดคล้องกับ นันทิยา ศรีศักดิ์จันทา (2557, น.50) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 36.7 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ช.ก.ส. และ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.39) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 30.0 เป็นอาสาสมัครเกษตร

9.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

9.3.1 พื้นที่การเกษตร

พชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.52) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 55.0 มีการถือครองที่ดินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ เฉลี่ย 15.66 ไร่ โดยร้อยละ 96.5 เป็นพื้นที่ที่เป็นของตนเอง แตกต่างจาก นันทิยา ศรีศักดิ์จันทา (2557, น.57) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 80.0 มีการถือครองที่ดินจำนวน 21-40 ไร่ เฉลี่ย 37.35 ไร่ โดยร้อยละ 80.0 เป็นที่ดินของตนเอง และ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.45) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 43.3 ถือครองพื้นที่ 11-50 ไร่ เฉลี่ย 36.32 ไร่ โดยร้อยละ 63.3 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง มีเอกสารสิทธิการถือครองประเภทโฉนดที่ดิน

9.3.2 แรงงานในภาคการเกษตร

พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.50) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 49.5 มีแรงงานภายในครัวเรือน จำนวน 2 คน เฉลี่ย 2.58 คน และร้อยละ 27.5 มีแรงงานจ้าง โดยร้อยละ 7.5 มีแรงงานจ้าง จำนวน 2 คน เฉลี่ย 3.22 คน แตกต่างจาก นันทิยา ศรีทัดจันทา (2557, น.60) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 30.0 มีแรงงานภายในครัวเรือน 3 คน เฉลี่ย 2.85 คน และร้อยละ 33.3 มีแรงงานจ้าง 4 คน เฉลี่ย 5.00 คน และ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.48-49) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 83.7 มีแรงงานภายในครัวเรือน 1-5 คน เฉลี่ย 3.63 คน และร้อยละ 40.0 มีแรงงานจ้าง 1-2 คน เฉลี่ย 1.90 คน

9.3.3 รายได้ของครัวเรือน

พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.55) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 39.0 มีรายได้ของครัวเรือน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 180,000 บาทต่อปี เฉลี่ย 248,007.50 บาทต่อปี โดยร้อยละ 57.0 มีรายได้ภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 180,000 บาทต่อปี เฉลี่ย 183,543 บาทต่อปี และร้อยละ 62.0 มีรายได้นอกภาคการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี เฉลี่ย 63,384.00 บาทต่อปี แตกต่างจาก นันทิยา ศรีทัดจันทา (2557, น.61) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 40.0 มีรายได้ภาคเกษตร อยู่ระหว่าง 100,000-240,099 บาทต่อปี เฉลี่ย 309,973.33 บาทต่อปี และร้อยละ 46.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตร ระหว่าง 10,000-99,999 บาทต่อปี เฉลี่ย 89,200.00 บาทต่อปี และ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.52) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 70.0 มีรายได้ภาคการเกษตรต่อปี ระหว่าง 100,001-1,000,000 บาท เฉลี่ย 528,166.67 บาทต่อปี และร้อยละ 23.3 มีรายได้นอกภาคการเกษตรระหว่าง 10,001-100,000 บาทต่อปี เฉลี่ย 174,549.00 บาทต่อปี

9.3.4 ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.55) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 59.0 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท มีรายจ่ายภาคเกษตรต่ำสุด 6,500 บาท สูงสุด 1,200,00 บาทต่อปี เฉลี่ย 70,433.75 บาทต่อปี แตกต่างจาก นันทิยา ศรีทัดจันทา (2557, น.62) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 53.4 ระหว่าง 10,000-99,999 บาทต่อปี มีค่าใช้จ่ายอุปโภค บริโภค น้อยที่สุด 6,000 บาท มากที่สุด 250,000 บาท เฉลี่ย 91,600.00 บาทต่อปี และร้อยละ 63.4 ค่าใช้จ่ายภาคการเกษตร 10,000-99,999 บาทต่อปี มีค่าใช้จ่ายภาคการเกษตรน้อยที่สุด 6,000 บาท มากที่สุด 480,000 บาท เฉลี่ย 84,933.33 บาทต่อปี และ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.52) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 63.3 มี

ค่าใช้จ่ายอุปโภค บริโภคระหว่าง 10,001-100,000 บาทต่อปี มีค่าใช้จ่ายอุปโภค บริโภคต่ำสุดคือ 40,000 บาทต่อปี สูงสุด 500,000 บาท เฉลี่ย 139,396.19 บาทต่อปี และร้อยละ 53.3 มีค่าใช้จ่ายภาคการเกษตรต่อปีระหว่าง 100,000 บาทหรือน้อยกว่า มีค่าใช้จ่ายภาคการเกษตรต่ำสุดคือ 10,000 บาท สูงสุด 9,600,000 บาท เฉลี่ย 482,000.00 บาทต่อปี

9.3.5 แหล่งเงินทุน

พชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.55) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 56.5 ใช้เงินทุนของตนเอง สอดคล้องกับ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.54) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 63.3 ใช้เงินเชื่อของตนเอง แตกต่างจาก นันทิยา ศรีทัดจันทา (2557, น.64) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 86.7 มีแหล่งเงินเชื่อ จากการกู้ยืม

9.3.6 สภาพการเป็นหนี้สิน

นันทิยา ศรีทัดจันทา (2557, น.63) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 20.0 มีหนี้สิน โดยร้อยละ 70.0 มีหนี้สินระหว่าง 100,000-499,999 บาท มีหนี้สินน้อยที่สุด 10,000 บาท มากที่สุด 1,000,000 บาท เฉลี่ย 254,625.38 บาท และ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.54) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 63.3 มีหนี้สิน โดยร้อยละ 26.7 มีหนี้สิน 100,000 บาทหรือน้อยกว่า โดยหนี้สินต่ำสุดคือ 20,000 บาท สูงสุด 8,000,000 บาท เฉลี่ย 615,000.00 บาท

9.3.7 การประกอบการเกษตร

พชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.58) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 64.5 ทำนา รองลงมาร้อยละ 44.0 ปลูกพืชผัก ร้อยละ 37.0 ปลูกไม้ผล มีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 9.5 ทำประมง และ กิริติยา สวัสดิภาพ (2554, น.108) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ร้อยละ 38.9 ทำนา รองลงมา ปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลัง ในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 16.6 ในส่วนของ ศรีวิตรา ปิ่นตบแต่ง (2559, น.46) ได้ศึกษาอิทธิพลของการจัดการการเรียนรู้ การมุ่งเน้นการแข่งขัน และประสิทธิภาพในการสร้างสรรค์ นวัตกรรม ที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจของผู้เข้าร่วม โครงการการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer ประเทศไทย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 50.0 ทำการเกษตรแบบผสมผสาน รองลงมาร้อยละ 26.2 ปลูกพืชสวน ร้อยละ 7.8 ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ ร้อยละ 5.3 ปลูกพืชไร่และอื่นๆ ร้อยละ 2.9 ทำปศุสัตว์ และร้อยละ 2.4 ทำประมง

9.4 ความรู้และแหล่งความรู้ด้านการเกษตร

9.4.1 ความรู้ด้านการเกษตร

พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.68) ได้ศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ของเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมหลักสูตรส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer พบว่า **ก่อนการอบรม** ในภาพรวมเกษตรกรใหม่มีระดับความรู้อยู่ในระดับน้อย โดยสามารถแยกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้ ความรู้ด้านการปลูกพืช อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความรู้ด้านอื่นๆ อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การวิเคราะห์ SWOT การเลี้ยงปลา การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเห็ด การตลาด การผลิตขยายและการใช้สารชีวภัณฑ์ การจัดการฟาร์ม และการจัดการดิน **หลังการอบรม** พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความรู้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ การจัดการฟาร์ม การผลิตขยายและการใช้สารชีวภัณฑ์ ความรู้ด้านการปลูกพืช การจัดการดิน การวิเคราะห์ SWOT การเพาะเห็ด การเลี้ยงสัตว์ และการเลี้ยงปลา

9.4.2 แหล่งความรู้ด้านการเกษตร

จากผลการศึกษาของ พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.64) พบว่า การเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยจำแนกตามลักษณะการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้แบบรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่ม และการเรียนรู้แบบมวลชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรรุ่นใหม่มีการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบกลุ่มมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นของแหล่งเรียนรู้ พบว่า มีการเรียนรู้ในระดับมาก จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฟังการบรรยายให้ความรู้จากวิทยากร สัมมนา การสาธิตจากวิทยากร การเข้ารับการอบรม และศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล รองลงมา คือ การเรียนรู้ด้านการเกษตรแบบรายบุคคล และการเรียนรู้ด้านการเกษตรจากแหล่งเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบมวลชน ตามลำดับ

9.5 ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557, น.64) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการฝึกอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer ระบุว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดมมีความพึงพอใจด้านหลักสูตรการอบรมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านวิทยากรและ

ด้านสถานที่/ระยะเวลา/อาหาร เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า มีความพึงพอใจด้านหลักสูตรการอบรมในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาดูงานในแปลงเกษตรกรรมต้นแบบ/แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรและการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ การปรับกระบวนการทัศนศึกษาสร้างแรงจูงใจ มีความพึงพอใจด้านวิทยากรในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น คือ การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน ในระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ มีความครบถ้วนของเนื้อหาในการฝึกอบรม การตอบข้อซักถามในการฝึกอบรม ความสามารถในการอธิบายเนื้อหา และการเชื่อมโยงเนื้อหาในการฝึกอบรม และมีความพึงพอใจด้านสถานที่/ระยะเวลา/อาหารอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น คือ ความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น คือ สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสมตามหลักสูตรของการอบรมแต่ละระยะ ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม และอาหารมีความเหมาะสม

9.6 ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่

9.6.1 ปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่

นันทิยา ศรีทัดจันทา (2557, น.81) พบว่าเกษตรกรรมรุ่นใหม่มีปัญหาด้านความรู้เรื่องที่ทำอยู่ โดยร้อยละ 5.0 ต้องการข้อมูล ข่าวสาร ด้านการเกษตร จากภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ในการทำการเกษตร แต่ภาครัฐมีการส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจยังน้อยและเน้นปริมาณ มีการจัดอบรม 1-2 วัน และเน้นการฟังการบรรยาย ทำให้ได้ความรู้น้อย ร้อยละ 4.0 ยังขาดความรู้ เทคนิค วิธีการ ความรู้การตลาด ด้านการเกษตร โดยเฉพาะวิทยากรด้านมาตรฐานต่างๆ วิธีการส่งออก นำเข้า สินค้าเกษตร เป็นต้น และ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.73) พบว่า เกตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 80.0 เห็นว่าการประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รู้จักเกษตรกรรมรุ่นใหม่เป็นปัญหาสำคัญที่สุด รองลงมา ร้อยละ 76.67 มีปัญหาการรู้จักเกษตรกรรมรุ่นใหม่ของคนในชุมชน

9.6.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่

พชรพลย์ เอี่ยมอักษรณ์ (2557, น.64) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 48.5 มีข้อเสนอแนะให้ควรมีการสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ ปัจจัยด้านการเกษตร ให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ รองลงมา ร้อยละ 46.5 เสนอให้ควรมีการสนับสนุนให้ไปศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ทั้งในจังหวัด และต่างจังหวัด ในส่วนของ นันทิยา ศรีทัดจันทา (2557, น.81) พบว่าเกษตรกรรมรุ่นใหม่เสนอแนะให้ภาครัฐควรปรับกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เข้าร่วม

โครงการ และ ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร และความรู้ด้านการเกษตร เช่น ช่องทางสื่อ social media วิทยุกระจายเสียง เป็นต้น และ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.73) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่เสนอแนะให้สมาชิกรวมกลุ่มกันแบบเหนียวแน่น จัดพบปะกันสม่ำเสมอ เจ้าหน้าที่ควรมีความเป็นกันเอง ควรติดตามผลการดำเนินงานของเกษตรกรรุ่นใหม่ ทำให้สมาชิกมีความเข้มแข็ง และแหล่งเรียนรู้ควรมีพื้นที่ให้ฝึกปฏิบัติจริงได้ ไม่จำลอง ให้สมาชิกได้นำวิถี แนวคิดและเทคนิค ความรู้มาปรับใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุด

9.6.3 แนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

นันทิยา ศรีทัตจันทา (2557, น.81) พบว่า Young Smart Farmer มีแนวทางการพัฒนา YSF ในประเด็นการสนับสนุนการสร้างเครือข่าย โดยเน้นให้คณะกรรมการ YSF ได้ทำหน้าที่ รองลงมาคือ ผลักดันให้ YSF มีบทบาททางสังคม และ ฝึกความเป็นผู้นำ และ นลทวรรณ มากหลาย (2557, น.73) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่คือ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบบเพื่อนเยี่ยมเพื่อน รองลงมาคือ การฝึกความเป็นผู้นำ

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวแปรในการศึกษา ประกอบด้วย สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ การประกอบการเกษตร ความรู้ แหล่งความรู้ ความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ความต้องการในการรับการส่งเสริมปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก และแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาเพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ได้รับการอบรมตาม โครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา ทั้งหมด 9 อำเภอ ระหว่างปี 2560-2564 จำนวน 185 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ทำการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งหมด 185 รายโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม ทำการคัดเลือกผู้แทนเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีบทบาทในกิจกรรมของเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอจุน อำเภอดอกคำใต้ อำเภอแม่ใจ และอำเภอภูพานยาว อำเภอละ 5 คน รวม 25 คน เพื่อทำการสนทนากลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ที่มีคำถามแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด และประเด็นการสนทนากลุ่ม มีวิธีการขั้นตอน ดังนี้

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ประเภท ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และ ประเด็นการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 แบบสัมภาษณ์ ที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิดและ ปลายเปิด ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจและการประกอบการเกษตรของ เกษตรกรรุ่นใหม่ เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ปีที่เข้า อบรม ประสบการณ์เข้ารับการอบรมผู้ประกอบการเกษตร ประสบการณ์การทำงานเกษตร การเป็น เครือข่ายผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ การเป็นอาสาสมัครและผู้นำชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กร ที่เกี่ยวข้องกับเกษตร พื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานในภาคเกษตร รายได้ของ ครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน แหล่งเงินทุนของเกษตรกร สภาพการเป็นหนี้สิน ในส่วนการ ประกอบการเกษตร เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตและการตลาดของเกษตรกรรุ่นใหม่ ประกอบด้วย การปลูกพืช การทำปุ๋ย การทำประมง การแปรรูปผลผลิต ผลิตภัณฑ์ การบริการ ช่องทางการตลาด และทักษะในการประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ เป็นคำถามเกี่ยวกับ ความรู้และแหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตร ด้านการผลิต ด้านการจัดการดินและปุ๋ย ด้านการจัดการศัตรูพืช ด้านมาตรฐานสินค้าเกษตร ด้านการ จัดการผลผลิต และแหล่งความรู้แบบรายบุคคล แบบกลุ่ม แบบมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ

แบบประเมินความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ลักษณะคำถามให้ เลือกตอบถูก-ผิด มีข้อคำถามทั้งหมด 5 ด้าน จำนวน 25 ข้อ โดยมีการให้คะแนนดังนี้

ตอบถูกต้อง	ให้คะแนนเท่ากับ	1
ตอบผิด	ให้คะแนนเท่ากับ	0

แบบสัมภาษณ์แหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ มีแหล่งความรู้ทั้งหมด 4 แหล่ง จำนวน 21 ข้อ เป็นแบบวัด มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

1	หมายถึง	ระดับการได้รับความรู้น้อยที่สุด
2	หมายถึง	ระดับการได้รับความรู้น้อย
3	หมายถึง	ระดับการได้รับความรู้ปานกลาง
4	หมายถึง	ระดับการได้รับความรู้มาก
5	หมายถึง	ระดับการได้รับความรู้มากที่สุด

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ เป็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านวิทยากร ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านระยะเวลาและสถานที่ ด้านกิจกรรม และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ จำนวน 28 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

1	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด
2	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อย
3	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
4	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมาก
5	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ตอนที่ 4 ความต้องการ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการในการรับการส่งเสริม ปัญหาที่เกี่ยวข้องและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย

1. ความต้องการในการรับการส่งเสริม ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกษตรกรรุ่นใหม่ต้องตอบตามระดับความต้องการในการรับการส่งเสริมทั้งหมด 3 ด้าน คือด้านองค์ความรู้ ด้านวิธีการส่งเสริม และด้านการสนับสนุน จำนวน 25 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

1	หมายถึง	ระดับความต้องการน้อยที่สุด
2	หมายถึง	ระดับความต้องการน้อย
3	หมายถึง	ระดับความต้องการปานกลาง
4	หมายถึง	ระดับความต้องการมาก

5 หมายถึง ระดับความต้องการมากที่สุด

2. **ปัญหาที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา** ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกษตรกรรุ่นใหม่ต้องตอบตามระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งหมด 2 ด้าน คือ ด้านการผลิตและด้านการตลาด จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

1	หมายถึง	ระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้องน้อยที่สุด
2	หมายถึง	ระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้องน้อย
3	หมายถึง	ระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้องปานกลาง
4	หมายถึง	ระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้องมาก
5	หมายถึง	ระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้องมากที่สุด

3. **ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่** ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกษตรกรรุ่นใหม่ต้องตอบตามระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งหมด 3 ด้าน คือ ด้านการอบรม ด้านวิธีการส่งเสริม และด้านการสนับสนุน จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

1	หมายถึง	ระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะน้อยที่สุด
2	หมายถึง	ระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะน้อย
3	หมายถึง	ระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะปานกลาง
4	หมายถึง	ระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะมาก
5	หมายถึง	ระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะมากที่สุด

2.1.2 **ประเด็นการสนทนากลุ่ม (focus group)** ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) และแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะการใช้แบบสัมภาษณ์ สำหรับสัมภาษณ์เกษตรกรรุ่นใหม่ ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 การตรวจสอบความตรง (Validity) เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ และครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหา โดยนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ และมีความถูกต้องของเครื่องมือ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) โดยมีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

ปราณี หล้าเบญจสะ (2559, น.2) การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาที่ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ด้วยวิธีของ Rovinelli และ Hambelton โดยใช้สูตร ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น
ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น
ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบไม่วัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น
แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หาค่า

ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	คือ	ดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง -1 ถึง +1
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตาม เนื้อหานั้น แสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้ แต่ถ้าค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

วิธีการหาค่าความตรงของแบบสัมภาษณ์ ตัวอย่างเช่น ข้อคำถาม ข้อ 1 ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน แต่ละท่าน ให้คะแนนมา คือ +1 ทั้ง 3 ท่าน

การหาค่า IOC คือ

1. หาผลรวมของคะแนนในข้อ 1 โดยการบวก 1+1+1 เท่ากับ 3 คะแนน
2. หาค่าด้วยจำนวนผู้เชี่ยวชาญ คือ ผลรวมคะแนน/จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เท่ากับ $3/3 = 1$ แล้วนำผลไปเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จากผลแสดงว่า ข้อคำถามมีความตรงสูงนำไปใช้ได้ ส่วนข้ออื่น ๆ ก็ทำหลักการเดียวกันทั้งหมดทุกข้อคำถาม โดยผลการหาค่าความตรงของแบบสัมภาษณ์ (IOC) ตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตัดสินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์มีค่าเท่ากับ 0.91 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหา และข้อคำถามข้อนั้นสามารถนำไปใช้ได้

2.2.3 การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองสัมภาษณ์ ประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 15 คน ใน จังหวัดน่าน และ จำนวน 15 คน ใน จังหวัดแพร่ รวม 30 คน เพื่อมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าความเที่ยง ตามวิธีการของ Cronbach's alpha ระดับทดสอบเกี่ยวกับค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ จากนั้นจึงนำข้อมูลจากแบบจากสัมภาษณ์จาก ตอนที่ 1 ข้อ 4.6 ทักษะในการประกอบการเกษตร ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ตอนที่ 3.2 แหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ตอนที่ 4.1 ระดับความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่ ตอนที่ 4.2 ระดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร ตอนที่ 4.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร ไปทดสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability Consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of alpha) ตามวิธีของ Cronbach โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อ 4.6 ทักษะในการประกอบการเกษตร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.919

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.979

ตอนที่ 3.2 แหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.951

ตอนที่ 4.1 ระดับความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.986

ตอนที่ 4.2 ระดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.958

ตอนที่ 4.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร คำสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.956

ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค์ (2561, น. 48) อธิบายว่าโดยทั่วไปแล้วเกณฑ์ค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัยควรมีค่าสูงกว่า 0.700 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีความเที่ยง และผู้วิจัยสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการออกไปสัมภาษณ์เกษตรกรรุ่นใหม่ที่เกี่ยวข้องโครงการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ระหว่างปี 2560 – 2564 จำนวน 185 ราย ในพื้นที่ 9 อำเภอในจังหวัดพะเยาใช้ระยะเวลาระหว่างเดือนสิงหาคม 2564 ถึง ตุลาคม 2564 โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีการเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่เก็บข้อมูล รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น แบบสัมภาษณ์ ปากกา และยานพาหนะในการเดินทางเข้าพื้นที่

3.2 ขั้นการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 แนะนำตัวผู้สัมภาษณ์ แนะนำตัวผู้วิจัยว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และมาทำอะไร ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รู้จักก่อนที่ทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของงานวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง สมบูรณ์และครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

3.3 **ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์** ทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล พร้อมกล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.4 **เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดการสนทนากลุ่ม (focus group)** โดยการคัดเลือกเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ 5 อำเภอ คือ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอจุน อำเภอดอกคำใต้ อำเภอภูกามยาว และอำเภอแม่ใจ อำเภอละ 5 ราย รวม 25 ราย เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยการใช้ SWOT analysis และใช้ TOWS matrix ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาจัดหมวดหมู่และลงรหัส เพื่อประมวลผลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 **วิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล** สังคม เศรษฐกิจและการประกอบการเกษตรของ เกษตรกรรุ่นใหม่ โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ในการอธิบายลักษณะข้อมูลและผลการวิจัย

4.2 **วิเคราะห์การประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่** วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การจัดอันดับและการแปลความหมายระดับทักษะในการประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ตามเกณฑ์การประเมินซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

สำหรับการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยระดับทักษะของเกษตรกรรุ่นใหม่แบ่งออกเป็น
ช่วงๆ ดังนี้

- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีทักษะระดับมากที่สุด
- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีทักษะระดับมาก
- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีทักษะระดับปานกลาง
- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีทักษะระดับน้อย
- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีทักษะระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่

4.3.1 ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) และการจัดอันดับ พิจารณาข้อมูลการเลือกตอบคำถาม (ถูกหรือผิด) ตามความรู้ของผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยการให้คะแนนสำหรับข้อที่ตอบถูกเท่ากับ 1 และข้อที่ตอบผิดเท่ากับ 0 จำนวน 25 ข้อ คะแนนเต็มเท่ากับ 25 คะแนน ซึ่งนำมาจัดกลุ่ม ดังนี้

ตอบถูกต้อง 1 – 5 ข้อ	เท่ากับ	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
ตอบถูกต้อง 6 - 10 ข้อ	เท่ากับ	มีความรู้ในระดับน้อย
ตอบถูกต้อง 11 - 15 ข้อ	เท่ากับ	มีความรู้ในระดับปานกลาง
ตอบถูกต้อง 16 - 20 ข้อ	เท่ากับ	มีความรู้ในระดับมาก
ตอบถูกต้อง 21 – 25 ข้อ	เท่ากับ	มีความรู้ในระดับมากที่สุด

4.3.2 แหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การจัดอันดับและการแปลความหมายระดับการได้รับความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ตามเกณฑ์การประเมินซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

สำหรับการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยระดับการได้รับความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ แบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ได้รับความรู้ระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ได้รับความรู้ระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ได้รับความรู้ระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ได้รับความรู้ระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ได้รับความรู้ระดับน้อยที่สุด

4.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การแปลความหมายระดับความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

สำหรับการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยระดับทักษะของเกษตรกรแบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

4.5 วิเคราะห์ความต้องการ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(standard deviation: S.D.) การแปลความหมายระดับความต้องการรับการส่งเสริม ปัญหาที่เกี่ยวข้อง และความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาเพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

สำหรับการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยระดับทักษะของเกษตรกรแบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความต้องการ/ปัญหาเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความต้องการ/ปัญหาเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะกับข้อเสนอแนะในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความต้องการ/ปัญหาเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความต้องการ/ปัญหาเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะกับข้อเสนอแนะในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความต้องการ/ปัญหาเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะกับข้อเสนอแนะในระดับน้อยที่สุด

4.6 วิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus group) วิเคราะห์เนื้อหาโดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) และการวิเคราะห์ TOWS Matrix ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรในจังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 5 ตอนตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 2 การประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 3 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ของเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 5 ความต้องการ ปัญหา ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

ตอนที่ 6 สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก และแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่

ผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ปรากฏตามตารางที่ 4.1 ถึงตารางที่ 4.3 ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรรุ่นใหม่

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรรุ่นใหม่ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ ปีที่เข้ารับการอบรม ประสบการณ์เข้ารับการอบรมผู้ประกอบการเกษตร ประสบการณ์ในการทำเกษตร และการเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการเกษตร ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 185

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	107	57.8
หญิง	78	42.2
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 31	12	6.5
31 - 35	42	22.7
36 - 40	72	38.9
41 - 45	44	23.8
มากกว่า 45	15	8.1
ค่าต่ำสุด 27 ปี ค่าสูงสุด 49 ปี		
ค่าเฉลี่ย 38.32 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.930		
3. ศาสนา		
พุทธ	185	100.0
4. สถานภาพ		
โสด	62	33.5
สมรส	123	66.5
5. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาตอนปลาย	4	2.2
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	26	14.0
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	57	30.8
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	47	25.4
ปริญญาตรี	49	26.5
สูงกว่าปริญญาตรี	2	1.1

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 185

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. การประกอบอาชีพ		
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	109	58.9
รับจ้างทั่วไป	8	4.3
ค้าขาย	27	14.6
ข้าราชการ	10	5.4
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	15	8.1
อื่น ๆ (พนักงานราชการ,เจ้าหน้าที่ของรัฐ, พนักงานบริษัท)	16	8.7
อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เกษตรกร	77	41.6
รับจ้างทั่วไป	74	40.0
ค้าขาย	39	21.0
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	40	21.6
7. ปีที่เข้ารับการอบรม (พ.ศ.)		
2560	30	16.2
2561	35	19.0
2562	40	21.6
2563	40	21.6
2564	40	21.6
8. ประสบการณ์เข้ารับการอบรมการเป็นผู้ประกอบการเกษตร		
ไม่ได้รับการอบรม	145	78.4
ได้รับการอบรม (มหาวิทยาลัย,หน่วยงานเอกชน)	40	21.6
9. ประสบการณ์การทำกรเกษตร (ปี)		
น้อยกว่า 6	44	23.8

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 185

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6 – 10	38	20.6
11 – 15	47	25.4
16 - 20	28	15.1
มากกว่า 20	28	15.1
ค่าต่ำสุด 1 ปี ค่าสูงสุด 30 ปี		
ค่าเฉลี่ย 12.52 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.077		
10. การเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการของเกษตรกรรุ่นใหม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เครือข่าย YSF	185	100.0
เครือข่ายทายาทเกษตรกร	18	9.7
เครือข่ายคนกล้าคืนถิ่น	13	7.0
เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	56	30.3

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผลการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรรุ่นใหม่
ปรากฏผลดังนี้

เพศ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 57.8 เป็นเพศชาย และร้อยละ 42.2 เป็นเพศหญิง

อายุ พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 38.9 มีอายุอยู่ในช่วง 36-40 ปี รองลงมาร้อยละ 23.8 มีอายุอยู่ในช่วง 41-45 ปี ร้อยละ 22.7 มีอายุอยู่ในช่วง 31-35 ปี ร้อยละ 8.1 มีอายุมากกว่า 45 ปี และร้อยละ 6.5 มีอายุน้อยกว่า 31 ปี ตามลำดับ โดยเกษตรกรรุ่นใหม่มีอายุน้อยที่สุด 27 ปี และมากที่สุด 49 ปี อายุเฉลี่ย 38.32 ปี

ศาสนา พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งหมดร้อยละ 100.0 นับถือศาสนาพุทธ

สถานภาพ พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 66.5 มีสถานภาพสมรส และร้อยละ 33.5 มีสถานภาพโสด

ระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 30.8 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) รองลงมาร้อยละ 26.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 25.4 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) ร้อยละ 14.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 2.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย และร้อยละ 1.1 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามลำดับ

การประกอบอาชีพหลัก พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 58.9 มีอาชีพเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 14.6 มีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 8.7 อาชีพอื่น ๆ (พนักงานราชการ,เจ้าหน้าที่ของรัฐ, พนักงานบริษัท) ร้อยละ 8.1 ประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 5.4 มีอาชีพข้าราชการ และร้อยละ 4.3 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ตามลำดับ

การประกอบอาชีพรอง พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 41.6 มีอาชีพเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 40.0 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 21.6 ประกอบธุรกิจส่วนตัว และร้อยละ 21.0 มีอาชีพค้าขาย ตามลำดับ

ปีที่เข้ารับการอบรม พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 21.6 เข้ารับการอบรมในปี พ.ศ. 2562 เช่นเดียวกับปี พ.ศ. 2563 และปี พ.ศ. 2564 รองลงมาร้อยละ 19.0 เข้ารับการอบรมปี พ.ศ. 2561 และร้อยละ 16.2 เข้ารับการอบรมปี พ.ศ. 2560 ตามลำดับ

ประสบการณ์เข้ารับการอบรมผู้ประกอบการเกษตร พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ ร้อยละ 78.4 ไม่เคยเข้ารับการอบรมผู้ประกอบการเกษตรมาก่อน ส่วนร้อยละ 21.6 เคยเข้ารับการอบรมผู้ประกอบการเกษตร (มหาวิทยาลัย,หน่วยงานเอกชน)

ประสบการณ์การทำงานเกษตร พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 25.4 มีประสบการณ์การทำงานเกษตรอยู่ในช่วง 11-15 ปี รองลงมาร้อยละ 23.8 มีประสบการณ์การทำงานเกษตรน้อยกว่า 6 ปี ร้อยละ 20.6 มีประสบการณ์การทำงานเกษตรอยู่ในช่วง 6-10 ปี ร้อยละ 15.1 มีประสบการณ์การทำงานเกษตรอยู่ในช่วง 16-20 ปี และร้อยละ 15.1 มีประสบการณ์การทำงานเกษตรมากกว่า 20 ปี ตามลำดับ โดยมีเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีประสบการณ์การทำงานเกษตรต่ำที่สุด 1 ปี และมีประสบการณ์การทำงานเกษตรสูงที่สุด 30 ปี โดยมีประสบการณ์การทำงานเกษตรเฉลี่ย 12.52 ปี

การเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งหมด ร้อยละ 100.0 เป็นเครือข่าย YSF รองลงมาร้อยละ 30.3 เป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 9.7 เป็นเครือข่ายทายาทเกษตรกร และร้อยละ 7.0 เป็นเครือข่ายคนกล้าคืนถิ่น ตามลำดับ

1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรรุ่นใหม่

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรรุ่นใหม่ได้แก่ การเป็นอาสาสมัครและผู้นำชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 185

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การเป็นอาสาสมัครและผู้นำชุมชน		
ไม่เป็น	153	82.7
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	32	17.3
ผู้นำชุมชน	5	2.7
อสม.	8	4.3
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	22	11.9
2. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร		
ไม่เป็น	89	48.1
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	96	51.9
กลุ่มเกษตรกร	13	7.0
สหกรณ์การเกษตร	60	32.4
กลุ่มลูกค้า ธกส.	87	47.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่าผลการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรรุ่นใหม่ ปรากฏผล ดังนี้

การเป็นอาสาสมัครและผู้นำชุมชน พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 11.9 เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 4.3 เป็น อสม. และร้อยละ 2.7 เป็นผู้นำชุมชน

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 47.0 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. รองลงมาร้อยละ 32.4 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 7.0 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ

1.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้แก่ พื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร รายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน แหล่งเงินทุนของเกษตรกรรุ่นใหม่ และสภาพการเป็นหนี้สินของเกษตรกรรุ่นใหม่ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 185

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
พื้นที่มีเอกสารสิทธิ์	104	56.2
พื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์	81	43.8
พื้นที่เป็นของตนเอง	179	96.8
น้อยกว่า 6	21	11.4
6 - 10	63	34.1
11 - 15	33	17.8
16 - 20	29	15.7
มากกว่า 20	33	17.8
ค่าต่ำสุด 1 ไร่ ค่าสูงสุด 40 ไร่		
ค่าเฉลี่ย 13.44 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.336		
ลักษณะการถือครองเอกสารสิทธิ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โฉนด	159	85.9
ส.ป.ก	151	81.6
น.ส. 3	13	7.0
พื้นที่เช่าทำการเกษตร		
ไม่เช่า	141	76.2
เช่า (ไร่)	44	23.8
น้อยกว่า 2	3	1.6
2 - 4	8	4.3
5 - 7	21	11.4
8 - 10	9	4.9
มากกว่า 10	3	1.6
ค่าต่ำสุด 1 ไร่ ค่าสูงสุด 15 ไร่		
ค่าเฉลี่ย 5.98 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.365		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 185

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. จำนวนแรงงานในภาคเกษตร		
แรงงานภายในครัวเรือน (คน)		
1	33	17.8
2	97	52.4
3	31	16.8
มากกว่า 3	24	13.0
ค่าต่ำสุด 1 คน ค่าสูงสุด 5 คน		
ค่าเฉลี่ย 2.26 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.938		
แรงงานจ้าง		
ไม่มีแรงงานจ้าง	177	95.7
มีแรงงานจ้าง (คน)		
1 - 2	2	1.1
3 - 4	5	2.7
มากกว่า 4	1	0.5
ค่าต่ำสุด 2 คน ค่าสูงสุด 12 คน		
ค่าเฉลี่ย 3.88 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.314		
3. รายได้ของครัวเรือน		
รายได้ในภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
น้อยกว่า 50,001	42	22.7
50,001 - 100,000	40	21.6
100,001 - 150,000	81	43.8
150,001 - 200,000	18	9.7
มากกว่า 200,000	4	2.2
ค่าต่ำสุด 15,000 บาท/ปี ค่าสูงสุด 300,000บาท/ปี		
ค่าเฉลี่ย 106,729.73 บาท/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 52,935.383		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 185

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร	5	2.7
มีรายได้นอกภาคการเกษตร (บาท/ปี)	180	97.3
น้อยกว่า 30,001	89	48.1
30,001 – 80,000	26	14.1
80,001 – 130,000	18	9.7
130,001 – 180,000	22	11.9
มากกว่า 180,000	25	13.5
ค่าต่ำสุด 5,000 บาท/ปี	ค่าสูงสุด 400,000 บาท/ปี	
ค่าเฉลี่ย 85,444.44 บาท/ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 89,686.183	
4. ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน		
ค่าอุปโภค บริโภค (บาท/ปี)		
น้อยกว่า 30,001	32	17.3
30,001 – 50,000	94	50.8
50,001 – 70,000	39	21.1
70,001 – 100,000	17	9.2
มากกว่า 100,000	3	1.6
ค่าต่ำสุด 30,000 บาท/ปี	ค่าสูงสุด 150,000 บาท/ปี	
ค่าเฉลี่ย 52,945.95 บาท/ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 19,437.673	
ค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
น้อยกว่า 10,001	12	6.5
10,001 – 30,000	55	29.7
30,001 – 50,000	55	29.7
50,001 – 70,000	35	18.9
มากกว่า 70,000	28	15.2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 185

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าต่ำสุด 5,000 บาท/ปี	ค่าสูงสุด 150,000 บาท/ปี		
ค่าเฉลี่ย 47,745.95 บาท/ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 28,745.232		
5. แหล่งเงินทุนของเกษตรกรรุ่นใหม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
ของตนเอง		182	98.4
กู้ยืมญาติ		14	7.6
กลุ่มสหกรณ์/ออมทรัพย์		72	38.9
กองทุนหมู่บ้าน		72	38.9
ธนาคารพาณิชย์		55	29.7
อื่น ๆ (ธกส., บริษัทสินเชื่อ)		60	32.4
6. สภาพการเป็นหนี้สินของเกษตรกรรุ่นใหม่			
ไม่เป็น		54	29.2
เป็น (บาท)		131	70.8
น้อยกว่า 50,001		57	30.8
50,001 – 100,000		20	10.8
100,001 – 150,000		26	14.1
150,001 – 200,000		15	8.1
มากกว่า 200,000		13	7.0
ค่าต่ำสุด 5,000 บาท	ค่าสูงสุด 500,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย 106,488.55 บาท	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 84,506.929		

จากตารางที่ 4.3 พบว่าการศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่
ปรากฏผล ดังนี้

พื้นที่ทำการเกษตร ได้ผลการศึกษาระดับข้อมูลพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด
ของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า

พื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 56.2 ครอบครองพื้นที่มีเอกสาร
สิทธิ์

พื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ พบว่าเกษตรกรกรุ่นใหม่ร้อยละ 43.8 ครอบครองพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์

พื้นที่เป็นของตนเอง พบว่าเกษตรกรกรุ่นใหม่ร้อยละ 34.1 มีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเอง 6-10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 17.8 มีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเอง 11-15 ไร่ ร้อยละ 17.8 มีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเองมากกว่า 20 ไร่ ร้อยละ 15.7 มีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเอง 16-20 ไร่ และร้อยละ 11.4 มีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเองน้อยกว่า 6 ไร่ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเองต่ำที่สุด 1 ไร่ และมีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเองสูงที่สุด 40 ไร่ มีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเองเฉลี่ย 13.44 ไร่

ลักษณะการถือครองเอกสารสิทธิ์ พบว่าเกษตรกรกรุ่นใหม่ร้อยละ 85.9 มีลักษณะการถือครองเอกสารสิทธิ์ประเภท โฉนด รองลงมาร้อยละ 81.6 มีลักษณะการถือครองเอกสารสิทธิ์ประเภท ส.ป.ก และร้อยละ 7.0 มีลักษณะการถือครองเอกสารสิทธิ์ประเภท น.ส.3 ตามลำดับ

พื้นที่เช่าทำการเกษตร พบว่าเกษตรกรกรุ่นใหม่ร้อยละ 11.4 มีพื้นที่เช่าทำการเกษตร 5-7 ไร่ รองลงมาร้อยละ 4.9 มีพื้นที่เช่าทำการเกษตร 8-10 ไร่ ร้อยละ 4.3 มีพื้นที่เช่าทำการเกษตร 2-4 ไร่ ร้อยละ 1.6 มีพื้นที่เช่าทำการเกษตรน้อยกว่า 2 ไร่ และร้อยละ 1.6 มีพื้นที่เช่าทำการเกษตรมากกว่า 10 ไร่ โดยมีพื้นที่เช่าทำการเกษตรต่ำสุด 1 ไร่ และมีพื้นที่เช่าทำการเกษตรสูงสุด 15 ไร่ มีพื้นที่เช่าทำการเกษตรเฉลี่ย 5.98 ไร่

จำนวนแรงงานในภาคเกษตร ได้ผลการศึกษาแสดงจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรของเกษตรกรกรุ่นใหม่ ดังนี้

แรงงานภายในครัวเรือน พบว่าเกษตรกรกรุ่นใหม่ร้อยละ 52.4 มีแรงงานภายในครัวเรือน 2 คน รองลงมาร้อยละ 17.8 มีแรงงานภายในครัวเรือน 1 คน ร้อยละ 16.8 มีแรงงานภายในครัวเรือน 3 คน และร้อยละ 13.0 4 มีแรงงานภายในครัวเรือนมากกว่า 3 คน ตามลำดับ โดยมีแรงงานภายในครัวเรือนต่ำที่สุด 1 คน และมีแรงงานภายในครัวเรือนสูงที่สุด 5 คน มีแรงงานภายในครัวเรือนเฉลี่ย 2.26 คน

แรงงานจ้าง พบว่าเกษตรกรกรุ่นใหม่ร้อยละ 2.7 มีแรงงานจ้าง 3-4 คน รองลงมาร้อยละ 1.1 มีแรงงานจ้าง 1-2 คน และร้อยละ 0.5 มีแรงงานจ้าง มากกว่า 4 คน โดยมีแรงงานจ้างต่ำสุด 2 คน และมีแรงงานจ้างสูงสุด 12 คน มีแรงงานจ้างเฉลี่ย 3.88 คน

รายได้ของครัวเรือน ได้ผลการศึกษาแสดงรายได้ของครัวเรือนของเกษตรกรกรุ่นใหม่ ดังนี้

รายได้ในภาคการเกษตร พบว่าเกษตรกรกรุ่นใหม่ร้อยละ 43.8 มีรายได้ในภาคการเกษตร 100,001-150,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 22.7 มีรายได้ในภาคการเกษตรน้อยกว่า 50,001 บาท

ต่อปี ร้อยละ 21.6 มีรายได้ในภาคการเกษตร 50,001-100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 9.7 มีรายได้ในภาคการเกษตร 150,001-200,000 บาทต่อปี และร้อยละ 2.2 มีรายได้ในภาคการเกษตรมากกว่า 200,000 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยมีรายได้ในภาคการเกษตรต่ำสุด 15,000 บาทต่อปี และมีรายได้ในภาคการเกษตรสูงสุด 300,000 บาทต่อปี มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 106,729.73 บาทต่อปี

รายได้นอกภาคการเกษตร พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 48.1 มีรายได้นอกภาคการเกษตรน้อยกว่า 30,001 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 14.1 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 30,001 – 80,000 บาทต่อปี ร้อยละ 13.5 มีรายได้นอกภาคการเกษตรมากกว่า 180,000 บาทต่อปี ร้อยละ 11.9 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 130,001-180,000 บาทต่อปี และร้อยละ 9.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 80,001-130,000 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรต่ำสุด 5,000 บาทต่อปี และมีรายได้นอกภาคการเกษตรสูงสุด 400,000 บาทต่อปี มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 85,444.44 บาทต่อปี

ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ได้ผลการศึกษาแสดงค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของเกษตรกรรุ่นใหม่ ดังนี้

ค่าอุปโภค บริโภค พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 50.8 มีค่าอุปโภค บริโภค 30,001-50,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 21.1 มีค่าอุปโภค บริโภค 50,001-70,000 บาทต่อปี ร้อยละ 17.3 มีค่าอุปโภค บริโภคน้อยกว่า 30,001 บาทต่อปี ร้อยละ 9.2 มีค่าอุปโภค บริโภค 70,001-100,000 บาทต่อปี และร้อยละ 1.6 มีค่าอุปโภค บริโภคมากกว่า 100,000 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยมีค่าอุปโภค บริโภคต่ำสุด 30,000 บาทต่อปี และมีค่าอุปโภค บริโภคสูงสุด 150,000 บาทต่อปี มีค่าอุปโภค บริโภคเฉลี่ย 52,945.95 บาทต่อปี

ค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตร พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 29.7 มีค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตร 10,001-30,000 บาทต่อปีและร้อยละ 29.7 มีค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตร 30,001-50,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 18.9 มีค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตร 50,001-70,000 บาทต่อปี ร้อยละ 15.2 มีค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตรมากกว่า 70,000 บาทต่อปี และร้อยละ 6.5 มีค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตรน้อยกว่า 10,001 บาทต่อปี โดยมีค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตรต่ำสุด 5,000 บาทต่อปี และมีค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตรสูงสุด 150,000 บาทต่อปี มีค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตรเฉลี่ย 47,745.95 บาทต่อปี

แหล่งเงินทุนของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 98.4 มีแหล่งเงินทุนเป็นของตนเอง รองลงมาร้อยละ 38.9 มีแหล่งเงินทุนจากกลุ่มสหกรณ์/ออมทรัพย์และกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 32.4 มีแหล่งเงินทุนอื่น ๆ (ชกส., บริษัทสินเชื่อ) ร้อยละ 29.7 มีแหล่งเงินทุนจากธนาคารพาณิชย์ และร้อยละ 7.6 มีแหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมญาติ ตามลำดับ

สภาพการเป็นหนี้สินของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 30.8 เป็นหนี้ต่ำกว่า 50,001 บาท รองลงมา ร้อยละ 14.1 เป็นหนี้ 100,001-150,000 บาท ร้อยละ 10.8 เป็นหนี้ 50,001-100,000 บาท ร้อยละ 8.1 เป็นหนี้ 150,001-200,000 บาท และร้อยละ 7.0 เป็นหนี้มากกว่า 200,000 บาท ตามลำดับ โดยเป็นหนี้ต่ำสุด 5,000 บาท และเป็นหนี้สูงสุด 500,000 บาท เป็นหนี้เฉลี่ย 106,488.55 บาท

ตอนที่ 2 การประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

ผลการวิเคราะห์การประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ปรากฏตามตารางที่ 4.4 ถึงตารางที่ 4.5 ดังนี้

2.1 การประกอบการเกษตร การแปรรูปผลผลิตและการตลาดของเกษตรกรรุ่นใหม่

จากการศึกษาการประกอบการเกษตร การแปรรูปผลผลิตและการตลาดของเกษตรกรรุ่นใหม่ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.4 การประกอบการเกษตร การแปรรูปผลผลิตและการตลาดของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 185

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การปลูกพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำนา	145	78.4
ทำสวน	106	57.3
ทำไร่	79	42.7
ปลูกผัก	120	64.9
ไม้ผล	78	42.2
2. การทำปศุสัตว์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไก่	133	71.9
เป็ด	42	22.7

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 185

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สุกร	27	14.6
โค	45	24.3
แพะ	9	4.9
3. การทำประมง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ปลา	54	29.2
อื่น ๆ (หอย,ปูนา)	12	7.6
4. การแปรรูปผลผลิต ผลิตภัณฑ์และการบริการ		
การแปรรูปผลผลิต		
ไม่มีการแปรรูปผลผลิต	171	92.4
มีการแปรรูป (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	14	7.6
แปรรูปสัตว์	11	5.9
แปรรูปสัตว์น้ำ	4	2.2
ผลิตภัณฑ์		
ไม่มีผลิตภัณฑ์	145	78.4
มีผลิตภัณฑ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	40	21.6
อาหาร	13	7.0
ขนมอบ	5	2.7
เครื่องดื่ม	3	1.6
ปุ๋ย	19	10.3
การบริการ		
ไม่มีการบริการ	159	85.9
มีการบริการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	26	14.1
ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม	26	14.1
ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ตลาดในพื้นที่	168	90.8
ตลาดนอกพื้นที่	13	7.0

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 185

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พ่อค้าคนกลาง	86	46.5
ระบบออนไลน์	106	57.3
ขายส่ง	39	21.1
ห้างสรรพสินค้า	5	2.7

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผลการศึกษาการประกอบการเกษตร การแปรรูปผลผลิต และการตลาดของเกษตรกรรุ่นใหม่ ปรากฏผล ดังนี้

การปลูกพืช พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ทำนา คิดเป็นร้อยละ 78.4 รองลงมา ร้อยละ 64.9 ปลูกผัก ร้อยละ 57.3 ทำสวน ร้อยละ 42.7 ทำไร่ และร้อยละ 42.2 ปลูกไม้ผล ตามลำดับ

การทำปศุสัตว์ พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เลี้ยงไก่ คิดเป็นร้อยละ 71.9 รองลงมา ร้อยละ 24.3 เลี้ยงโค ร้อยละ 22.7 เลี้ยงเป็ด ร้อยละ 14.6 เลี้ยงสุกร และร้อยละ 4.9 เลี้ยงแพะ ตามลำดับ

การทำประมง พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เลี้ยงปลา คิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมา ร้อยละ 7.6 เลี้ยงอื่น ๆ (หอย,ปูนา)

การแปรรูปผลผลิต ผลิตภัณฑ์ และการบริการ ได้ผลการศึกษาแสดงการแปรรูปผลผลิต ผลิตภัณฑ์ และการบริการของเกษตรกรรุ่นใหม่ ดังนี้

การแปรรูปผลผลิต พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 5.9 มีการแปรรูปสัตว์ รองลงมา ร้อยละ 2.2 มีการแปรรูปสัตว์น้ำ

ผลิตภัณฑ์ พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 10.3 มีผลิตภัณฑ์เป็นปุ๋ย รองลงมา ร้อยละ 7.0 มีผลิตภัณฑ์เป็นอาหาร ร้อยละ 2.7 มีผลิตภัณฑ์เป็นขนม และร้อยละ 1.6 มีผลิตภัณฑ์เป็นเครื่องสำอาง ตามลำดับ

การบริการ พบว่ามีเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 14.1 มีการบริการร้านอาหารและเครื่องดื่ม

ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 90.8 จำหน่ายผลผลิตผ่านตลาดในพื้นที่ รองลงมา ร้อยละ 57.3 จำหน่ายผลผลิตผ่านระบบออนไลน์ ร้อยละ 46.5 จำหน่ายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 21.1 จำหน่ายผลผลิตผ่านการขายส่ง ร้อยละ 7.0 จำหน่ายผลผลิตผ่านตลาดนอกพื้นที่ และร้อยละ 2.7 จำหน่ายผลผลิตผ่านห้างสรรพสินค้า ตามลำดับ

2.2 ทักษะในการประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

จากการศึกษาทักษะในการประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ปรากฏผล
ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ทักษะในการประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 185

ทักษะในการ ประกอบการเกษตร	ระดับทักษะ (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
1. ด้านการผลิต พืช	0 (0.0)	11 (5.9)	70 (37.8)	66 (35.7)	38 (20.5)	3.71 (0.860)	มาก	1
2. ด้านการผลิต สัตว์	0 (0.0)	40 (21.6)	106 (57.3)	39 (21.1)	0 (0.0)	2.99 (0.655)	ปานกลาง	8
3. ด้านการประมง	26 (14.1)	39 (21.1)	94 (50.8)	26 (14.1)	0 (0.0)	2.65 (0.891)	ปานกลาง	15
4. ด้านการจัดการ ดินและปุ๋ย	0 (0.0)	13 (7.0)	106 (57.3)	52 (28.1)	14 (7.6)	3.36 (0.725)	ปานกลาง	3
5. ด้านการจัดการ น้ำ	0 (0.0)	39 (21.1)	106 (57.3)	40 (21.6)	0 (0.0)	3.01 (0.655)	ปานกลาง	6
6. ด้านการจัดการ เมล็ดพันธุ์	0 (0.0)	13 (7.0)	145 (78.4)	27 (14.6)	0 (0.0)	3.08 (0.460)	ปานกลาง	5
7. ด้านการจัดการ ฟาร์มและระบบ นิเวศในฟาร์ม	0 (0.0)	47 (25.4)	117 (63.2)	21 (11.4)	0 (0.0)	2.86 (0.591)	ปานกลาง	11
8. ด้านการ ออกแบบพื้นที่	0 (0.0)	26 (14.1)	145 (78.4)	14 (7.6)	0 (0.0)	2.94 (0.462)	ปานกลาง	10
9. ด้านการวาง แผนการผลิต	18 (9.7)	34 (18.4)	89 (48.1)	44 (23.8)	0 (0.0)	2.86 (0.892)	ปานกลาง	11
10. ด้านมาตรฐาน สินค้าเกษตร	7 (3.8)	34 (18.4)	100 (54.1)	44 (23.8)	0 (0.0)	2.98 (0.759)	ปานกลาง	9
11. ด้านการแปรรูป ผลผลิต	0 (0.0)	41 (22.2)	131 (70.8)	13 (7.0)	0 (0.0)	2.85 (0.520)	ปานกลาง	14
12. ด้านการพัฒนา บรรจุภัณฑ์	0 (0.0)	53 (28.6)	105 (56.8)	27 (14.6)	0 (0.0)	2.86 (0.644)	ปานกลาง	11

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

N = 185

ทักษะในการ ประกอบการเกษตร	ระดับทักษะ (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
13. ด้านการตลาด	0 (0.0)	26 (14.1)	106 (57.3)	40 (21.6)	13 (7.0)	3.22 (0.771)	ปานกลาง	4
14. ด้านแหล่ง ท่องเที่ยวเชิง เกษตร	13 (7.0)	52 (28.1)	120 (64.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	2.58 (0.622)	ปานกลาง	16
15. ด้านการสื่อสาร และ ประชาสัมพันธ์	0 (0.0)	26 (14.1)	132 (71.4)	27 (14.6)	0 (0.0)	3.01 (0.537)	ปานกลาง	6
16. ด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ	0 (0.0)	21 (11.4)	93 (50.3)	31 (16.8)	40 (21.6)	3.49 (0.956)	มาก	2
รวมเฉลี่ย						3.03 (0.325)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผลการศึกษาระดับทักษะในการประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.03) โดยอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิตพืช (ค่าเฉลี่ย 3.71) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 3.49) และระดับปานกลาง จำนวน 14 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการดินและปุ๋ย (ค่าเฉลี่ย 3.36) ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.22) ด้านการจัดการเมล็ดพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 3.08) ด้านการจัดการน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.01) ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.01) ด้านการผลิตสัตว์ (ค่าเฉลี่ย 2.99) ด้านมาตรฐานสินค้าเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.98) ด้านการออกแบบพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 2.94) ด้านการวางแผนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.86) ด้านการจัดการฟาร์มและระบบนิเวศในฟาร์ม (ค่าเฉลี่ย 2.86) ด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 2.86) ด้านการแปรรูปผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.85) ด้านการประมง (ค่าเฉลี่ย 2.65) และด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.58)

ตอนที่ 3 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่

ผลการศึกษาศึกษาความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ปรากฏผลตามตารางที่ 4.6 ถึง ตารางที่ 4.9 ดังนี้

3.1 ความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่เกี่ยวกับการเกษตร

การศึกษาศึกษาความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่เกี่ยวกับการเกษตร ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการจัดการดินและปุ๋ย ด้านการจัดการศัตรูพืช ด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและด้านการจัดการผลผลิต ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.6 ความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่เกี่ยวกับการเกษตร

ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับที่
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
N = 185				
1. ด้านการผลิต				
1. การขยายพันธุ์พืชด้วยวิธีตอนกิ่งควรทำในช่วงฤดูฝน	ถูก	123	66.5	3
2. การทำนาด้วยการหว่านเป็นวิธีการที่ง่ายและประหยัดต้นทุน (เฉลี่ย : การทำนาหว่านจะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าปกติ ทั้งด้านของการใช้เมล็ดพันธุ์และด้านการดูแลรักษา)	ผิด	47	25.4	5
3. ต้นกล้าข้าวที่มีความเหมาะสมในการนำมาปักดำควรมีอายุ 25-30 วัน	ถูก	154	83.2	1
4. ข้าวไวแสง เป็นข้าวพันธุ์ที่มีอายุการเก็บเกี่ยว 90-120 วัน ซึ่งสามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี (เฉลี่ย : ข้าวไวแสง คือข้าวที่ช่วงแสงมีผลต่อการออกดอก ดังนั้นจะสามารถปลูกได้เพียง 1 ครั้งต่อปี หรือที่เรียกว่า ข้าวนาปี)	ผิด	53	28.6	4
5. การเลี้ยงปลาสามารถเลี้ยงร่วมกับนาข้าวได้	ถูก	138	74.6	2

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N = 185

ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับที่ ถูก
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
2. ด้านการจัดการดินและปุ๋ย				
1. ดินที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชควรมีค่าความเป็น กรด-ด่าง (pH) 5.5-7	ถูก	142	76.8	3
2. ดินเปรี้ยว หมายถึง ดินที่มีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) มากกว่า 7 (เฉลย : ดินเปรี้ยว จะมีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ต่ำกว่า 7)	ผิด	46	24.9	5
3. ดินที่ดีควรมีสารอินทรีย์วัตถุในปริมาณสูง	ถูก	181	97.8	1
4. การใส่ปุ๋ยทางใบ ควรทำในช่วงเวลาตอนเช้าของวัน	ถูก	154	83.2	2
5. ธาตุอาหารหลักของพืชประกอบด้วย ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และ แมกนีเซียม (เฉลย : ธาตุอาหารหลักของ พืชประกอบด้วย ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และ โพแทสเซียม)	ผิด	51	27.6	4
3. ด้านการจัดการศัตรูพืช				
1. ศัตรูพืช แบ่งได้ 4 ประเภท คือ โรคพืช แมลง วัชพืช และสัตว์	ถูก	143	77.3	3
2. แมลงศัตรูธรรมชาติ คือแมลงที่สร้างความเสียหายให้แก่พืช (เฉลย : แมลงศัตรูธรรมชาติ คือแมลงที่ช่วยควบคุมการระบาดของศัตรูพืช แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ตัวห้ำและตัวเบียน)	ผิด	58	31.4	5
3. เชื้อราไตรโคเดอร์มาคือเชื้อราที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมเชื้อราสาเหตุโรคพืช	ถูก	182	98.4	1
4. การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารถใช้ได้ทุกช่วงเวลา (เฉลย : สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควรใช้เมื่อพบการระบาดของศัตรูพืช)	ผิด	108	58.4	4
5. การใช้สารเคมีคือวิธีสุดท้ายในการใช้ควบคุมการระบาดของศัตรูพืช	ถูก	161	87.0	2

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N = 185

ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับที่ ถูก
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
4. ด้านมาตรฐานสินค้าเกษตร				
1. การทำการเกษตรที่ดี (GAP) ไม่สามารถใช้สารเคมีได้ (เฉลี่ย : สามารถใช้สารเคมีได้ในปริมาณที่ควบคุม)	ผิด	116	62.7	4
2. สัญลักษณ์ตัว Q หมายถึง มาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย	ถูก	123	66.5	3
3. การขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ต้องทำในรูปแบบของกลุ่มเท่านั้น (เฉลี่ย : การขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ สามารถขอรับรองได้ทั้งรายบุคคลและรูปแบบกลุ่ม)	ผิด	99	53.5	5
4. การผลิตสินค้าเกษตรเพื่อส่งออกจำเป็นต้องขอรับรองมาตรฐาน GMP	ถูก	184	99.5	1
5. มาตรฐาน PGS คือระบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม โดยรับรองเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มจากองค์กรผู้ผลิตเอง	ถูก	184	99.5	1
5. ด้านการจัดการผลผลิต				
1. การศึกษาตลาดที่ดีควรวิเคราะห์ทั้งพฤติกรรมของผู้บริโภคและความต้องการสินค้าในตลาด	ถูก	153	82.7	2
2. การจำหน่ายสินค้าผ่านแอปพลิเคชันเป็นส่วนหนึ่งของระบบ E-Market (เฉลี่ย ระบบ E-Market คือ การซื้อหรือจ้างที่มีรายละเอียดคุณสมบัติเฉพาะของพัสดุที่ไม่ซับซ้อน และได้กำหนดไว้ในระบบข้อมูลสินค้า (e-catalog)	ผิด	65	35.1	4
3. การวางแผนการผลิตเป็นการจัดการปัจจัยการผลิต คือ แรงงาน เครื่องจักร วัตถุดิบและกระบวนการผลิต	ถูก	185	100.0	1
4. การใช้รังสีแกมมา เป็นวิธีการในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรรูปแบบหนึ่ง	ถูก	128	69.0	3

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N = 185

ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับที่ ถูก
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
5. การจำหน่ายสินค้าผ่านทางสรรพสินค้า ไม่จำเป็นต้องมีมาตรฐานสินค้าทางการเกษตร (เฉลี่ย มาตรฐานสินค้าเกษตร มีความจำเป็นในการจำหน่ายสินค้าผ่านทางสรรพสินค้า)	ผิด	60	32.4	5

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผลการศึกษาความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่เกี่ยวกับการเกษตร ในด้านต่างๆ ปรากฏผลดังนี้

ด้านการผลิต พบว่าข้อคำถามที่เกษตรกรรุ่นใหม่ตอบถูกอันดับ 1 คือ ต้นกล้าข้าวที่มีความเหมาะสมในการนำมาปักดำควรมีอายุ 25-30 วัน (ร้อยละ 83.2) รองลงมาคือ การเลี้ยงปลาสามารถเลี้ยงร่วมกับนาข้าวได้ (ร้อยละ 74.6) การขยายพันธุ์พืชด้วยวิธีตอนกิ่งควรทำในช่วงฤดูฝน (ร้อยละ 66.5) ข้าวไวแสง เป็นข้าวพันธุ์ที่มีอายุการเก็บเกี่ยว 90-120 วัน ซึ่งสามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี (เฉลี่ย : ข้าวไวแสง คือข้าวที่ช่วงแสงมีผลต่อการออกดอก ดังนั้นจะสามารถปลูกได้เพียง 1 ครั้งต่อปี หรือที่เรียกว่า ข้าวนาปี)(ร้อยละ 28.6) และการทำงานด้วยการหว่านเป็นวิธีการที่ง่ายและประหยัดต้นทุน (เฉลี่ย : การทำงานหว่านจะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าปกติ ทั้งด้านของการใช้เมล็ดพันธุ์และด้านการดูแลรักษา)(ร้อยละ 25.4) ตามลำดับ

ด้านการจัดการดินและปุ๋ย พบว่าข้อคำถามที่เกษตรกรรุ่นใหม่ตอบถูกมากที่สุดอันดับ 1 คือ ดินที่ดีควรมีสารอินทรีย์วัตถุในปริมาณสูง (ร้อยละ 97.8) รองลงมาคือ การใส่ปุ๋ยทางใบ ควรทำในช่วงเวลาตอนเช้าของวัน (ร้อยละ 83.2) ดินที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชควรมีค่าความเป็น กรด-ด่าง (pH) 5.5-7 (ร้อยละ 76.8) ธาตุอาหารหลักของพืชประกอบด้วย ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และ แมกนีเซียม (เฉลี่ย : ธาตุอาหารหลักของพืชประกอบด้วย ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และ โพแทสเซียม) (ร้อยละ 27.6) และดินเปรี้ยว หมายถึง ดินที่มีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) มากกว่า 7 (เฉลี่ย : ดินเปรี้ยว จะมีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ต่ำกว่า 7) (ร้อยละ 24.9) ตามลำดับ

ด้านการจัดการศัตรูพืช ข้อคำถามที่เกษตรกรรุ่นใหม่ตอบถูกมากที่สุดอันดับ 1 คือ เชื้อราไตรโคเดอร์มาคือเชื้อราที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมเชื้อราสาเหตุโรคพืช (ร้อยละ 98.4) รองลงมาคือ การใช้สารเคมีคือวิธีสุดท้ายในการใช้ควบคุมการระบาดของศัตรูพืช (ร้อยละ 87.0) ศัตรูพืช แบ่งได้ 4 ประเภท คือ โรคพืช แมลง วัชพืชและสัตว์ (ร้อยละ 77.3) การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารถใช้ได้ทุกช่วงเวลา (เฉลี่ย สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควรใช้เมื่อพบการระบาดของศัตรูพืช) (ร้อยละ 58.4) และแมลงศัตรูธรรมชาติ คือแมลงที่สร้างความเสียหายให้แก่พืช (เฉลี่ย : แมลงศัตรูธรรมชาติ คือแมลงที่ช่วยควบคุมการระบาดของศัตรูพืช แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ตัวห้ำ และตัวเบียน) (ร้อยละ 31.4) ตามลำดับ

ด้านมาตรฐานสินค้าเกษตร ข้อคำถามที่เกษตรกรรุ่นใหม่ตอบถูกมากที่สุดอันดับ 1 มีจำนวน 2 ข้อ คือ การผลิตสินค้าเกษตรเพื่อส่งออกจำเป็นต้องขอรับรองมาตรฐาน GMP และมาตรฐาน PGS คือระบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม โดยรับรองเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มจากองค์กรผู้ผลิตเอง (ร้อยละ 99.5) รองลงมาคือ สัญลักษณ์ตัว Q หมายถึงมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (ร้อยละ 66.5) การทำการเกษตรที่ดี (GAP) ไม่สามารถใช้สารเคมีได้ (เฉลี่ย สามารถใช้สารเคมีได้ในปริมาณที่ควบคุม) (ร้อยละ 62.7) และการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ต้องทำในรูปแบบกลุ่มเท่านั้น (เฉลี่ย การขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ สามารถขอรับรองได้ทั้งรายบุคคลและรูปแบบกลุ่ม) (ร้อยละ 53.5) ตามลำดับ

ด้านการจัดการผลผลิต ข้อคำถามที่เกษตรกรรุ่นใหม่ตอบถูกมากที่สุดอันดับ 1 คือ การวางแผนการผลิตเป็นการจัดการปัจจัยการผลิต คือ แรงงาน เครื่องจักร วัตถุดิบและกระบวนการผลิต (ร้อยละ 100) รองลงมาคือ การศึกษาตลาดที่ดีควรวิเคราะห์ทั้งพฤติกรรมของผู้บริโภคและความต้องการสินค้าในตลาด (ร้อยละ 82.7) การใช้รังสีแกมมา เป็นวิธีการในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรรูปแบบหนึ่ง (ร้อยละ 69.0) การจำหน่ายสินค้าผ่านแอปพลิเคชันเป็นส่วนหนึ่งของระบบ E-Market (เฉลี่ย ระบบ E-Market คือ การซื้อหรือจ้างที่มีรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุที่ไม่ซับซ้อน และได้กำหนดไว้ในระบบข้อมูลสินค้า (e-catalog) (ร้อยละ 35.1) และการจำหน่ายสินค้าผ่านทางสรรพสินค้า ไม่จำเป็นต้องมีมาตรฐานสินค้าทางการเกษตร (เฉลี่ย มาตรฐานสินค้าเกษตร มีความจำเป็นในการจำหน่ายสินค้าผ่านทางสรรพสินค้า) (ร้อยละ 32.4) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 สรุประดับความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่เกี่ยวกับการเกษตร

N = 185

จำนวนข้อที่ตอบได้ถูกต้อง	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
1-5	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
6-10	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อย
10-15	77	41.6	มีความรู้ในระดับปานกลาง
15-20	95	51.4	มีความรู้ในระดับมาก
20-25	13	7.0	มีความรู้ในระดับมากที่สุด
ค่าต่ำสุด 13 ข้อ	ค่าสูงสุด 24 ข้อ		
ค่าเฉลี่ย 16.42 ข้อ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.408		

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 4.7 สรุปได้ว่า ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีความรู้อยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 51.4 ตอบได้ถูกต้อง 15-20 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 41.6 ตอบได้ถูกต้อง 10-15 ข้อ และร้อยละ 7.0 ตอบได้ถูกต้อง 20-25 ข้อ ถูกต้องต่ำสุด 13 ข้อ สูงสุด 24 ข้อ เฉลี่ย 16.42 ข้อ

3.2 แหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

การศึกษาแหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ประกอบด้วย แบบรายบุคคล แบบกลุ่ม แบบมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.8 แหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 185

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
1. แบบรายบุคคล						3.82 (0.734)	มาก	2
1.1 ผู้รู้ในท้องถิ่น/ ปราชญ์เกษตร	13 (7.0)	0 (0.0)	94 (50.8)	39 (21.1)	39 (21.1)	3.49 (1.048)	มาก	7

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N = 185

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					μ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	σ		
1.2 พ่อแม่	0 (0.0)	0 (0.0)	67 (36.2)	40 (21.6)	78 (42.2)	4.06 (0.886)	มาก	1
1.3 ญาติพี่น้อง	0 (0.0)	13 (7.0)	54 (29.2)	40 (21.6)	78 (42.2)	3.99 (1.000)	มาก	2
1.4 เครือข่าย/เพื่อน	0 (0.0)	0 (0.0)	67 (36.2)	66 (35.7)	52 (28.1)	3.92 (0.800)	มาก	3
1.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริม เกษตร	0 (0.0)	0 (0.0)	54 (29.2)	92 (49.7)	39 (21.1)	3.92 (0.706)	มาก	3
1.6 อาสาสมัครเกษตร	0 (0.0)	26 (14.1)	67 (36.2)	53 (28.6)	39 (21.1)	3.57 (0.976)	มาก	6
1.7 เจ้าหน้าที่ส่งเสริม เกษตรหน่วยงานอื่น ๆ (กรมวิชาการเกษตร, กรม พัฒนาที่ดิน, องค์การ บริหารส่วนท้องถิ่น ฯลฯ)	0 (0.0)	0 (0.0)	80 (43.2)	66 (35.7)	39 (21.1)	3.78 (0.773)	มาก	5
2. แบบกลุ่ม						3.65 (0.693)	มาก	3
2.1 การอบรม	0 (0.0)	0 (0.0)	80 (43.2)	79 (42.7)	26 (14.1)	3.71 (0.700)	มาก	2
2.2 การสัมมนา	0 (0.0)	14 (7.6)	79 (42.7)	66 (35.7)	26 (14.1)	3.56 (0.826)	มาก	3
2.3 การทัศนศึกษา งาน	0 (0.0)	0 (0.0)	67 (36.2)	79 (42.7)	39 (21.1)	3.85 (0.744)	มาก	1
2.4 การประชุม	0 (0.0)	13 (7.0)	93 (50.3)	53 (28.6)	26 (14.1)	3.50 (0.822)	มาก	4

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N = 185

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
3. แบบมวลาชน						3.37 (0.821)	มาก	4
3.1 วารสาร	7 (3.8)	12 (6.5)	86 (46.5)	54 (29.2)	26 (14.1)	3.43 (0.942)	มาก	3
3.2 โทรทัศน์	6 (3.2)	11 (5.9)	94 (50.8)	50 (27.0)	24 (13.0)	3.41 (0.905)	มาก	4
3.3 หนังสือพิมพ์	6 (3.2)	12 (6.5)	77 (41.6)	66 (35.7)	24 (13.0)	3.49 (0.915)	มาก	2
3.4 วิชุกรกระจายเสียง	38 (19.5)	11 (5.9)	71 (38.4)	49 (26.5)	18 (9.7)	3.01 (1.225)	ปานกลาง	5
3.5 หนังสือคู่มือ	7 (3.8)	13 (7.0)	70 (37.8)	69 (37.3)	26 (14.1)	3.51 (0.951)	มาก	1
4. เทคโนโลยีสารสนเทศ						4.17 (0.775)	มาก	1
4.1 เฟซบุ๊ก (Facebook)	0 (0.0)	0 (0.0)	41 (22.2)	66 (35.7)	78 (42.2)	4.20 (0.779)	มาก	2
4.2 ไลน์ (Line)	0 (0.0)	0 (0.0)	67 (36.2)	40 (21.6)	78 (42.2)	4.06 (0.886)	มาก	5
4.3 อินเทอร์เน็ต (Internet)	0 (0.0)	0 (0.0)	41 (22.2)	53 (28.6)	91 (49.2)	4.27 (0.802)	มากที่สุด	1
4.4 ยูทูป (Youtube)	0 (0.0)	0 (0.0)	41 (22.2)	66 (35.7)	78 (42.2)	4.20 (0.779)	มาก	2
4.5 โปรแกรม/ แอปพลิเคชัน (Program, Application)	0 (0.0)	0 (0.0)	54 (29.2)	53 (28.6)	78 (42.2)	4.13 (0.837)	มาก	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.75 (0.661)	มาก	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผลการศึกษาแหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ในภาพรวมได้รับความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นแหล่งความรู้ที่ได้จากแต่ละแหล่ง พบว่า

แบบรายบุคคล ในภาพรวมได้รับความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.82) และถือเป็นอันดับ 2 ของแหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งหมด โดยแหล่งความรู้แบบรายบุคคลทั้งหมดอยู่ในระดับ มาก ได้แก่ พ่อแม่ (ค่าเฉลี่ย 4.06) ญาติพี่น้อง (ค่าเฉลี่ย 3.99) เครือข่ายและเพื่อน (ค่าเฉลี่ย 3.92) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.92) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรหน่วยงานอื่น ๆ (กรมวิชาการเกษตร, กรมพัฒนาที่ดิน, องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ฯลฯ) (ค่าเฉลี่ย 3.78) อาสาสมัครเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.57) และผู้รู้ในท้องถิ่น/ปราชญ์เกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.49)

แบบกลุ่ม ในภาพรวมได้รับความรู้ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.65) และถือเป็นอันดับ 3 ของแหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งหมด โดยแหล่งความรู้แบบกลุ่มทั้งหมดอยู่ในระดับ มาก ได้แก่ การทัศนศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.85) การอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.71) การสัมมนา (ค่าเฉลี่ย 3.56) และการประชุม (ค่าเฉลี่ย 3.50)

แบบมวลชน ในภาพรวมได้รับความรู้ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.37) และถือเป็นอันดับ 4 ของแหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งหมด โดยแหล่งความรู้แบบมวลชนอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 แหล่ง โดยได้รับความรู้ในระดับ มาก จากหนังสือคู่มือ (ค่าเฉลี่ย 3.51) รองลงมาได้รับความรู้จากหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.49) วารสาร (ค่าเฉลี่ย 3.43) และโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.41) ตามลำดับ ได้รับความรู้ในระดับ ปานกลาง จากวิทยุกระจายเสียง (ค่าเฉลี่ย 3.01)

เทคโนโลยีสารสนเทศ ในภาพรวมได้รับความรู้ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) และถือเป็นอันดับ 1 ของแหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งหมด โดยได้รับความรู้ในระดับ มากที่สุด จากอินเทอร์เน็ต (Internet) (ค่าเฉลี่ย 4.27) ได้รับความรู้ในระดับมาก จำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ เฟซบุ๊ก (Facebook) (ค่าเฉลี่ย 4.20) ยูทูบ (Youtube) (ค่าเฉลี่ย 4.20) โปรแกรมและแอปพลิเคชัน (Program, Application) (ค่าเฉลี่ย 4.13) และไลน์ (Line) (ค่าเฉลี่ย 4.06)

ตารางที่ 4.9 สรุปแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 185

แหล่งความรู้	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. แบบบุคคล	3.82	0.734	มาก	2
2. แบบกลุ่ม	3.65	0.693	มาก	3
3. แบบมวลชน	3.37	0.821	มาก	4
4. เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.17	0.775	มาก	1
เฉลี่ยรวม	3.75	0.661	มาก	

ตารางที่ 4.9 สรุปได้ว่า แหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ในภาพรวมได้รับความรู้อยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรรุ่นใหม่มีแหล่งความรู้จากเทคโนโลยีสารสนเทศมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.17) รองลงมาคือ แบบบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.82) แบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.65) และแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.37) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

ผลการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ประกอบด้วย ด้านวิทยากร ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านระยะเวลาและสถานที่ ด้านกิจกรรมและด้านการนำประโยชน์ไปใช้ ปรากฏผลตามตารางที่ 4.10 ถึง ตารางที่ 4.11 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 185

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. ด้านวิทยากร						3.61 (0.641)	มาก	4

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

N = 185

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน/ร้อยละ)					μ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	σ		
1.1 การถ่ายทอดความรู้ ของวิทยากรมีความ ชัดเจน ตรงประเด็น	0 (0.0)	13 (7.0)	93 (50.3)	51 (27.6)	28 (15.1)	3.51 (0.835)	มาก	4
1.2 ความสามารถในการ อธิบายเนื้อหา	0 (0.0)	0 (0.0)	85 (45.9)	79 (42.7)	21 (11.4)	3.65 (0.675)	มาก	3
1.3 การเชื่อมโยงเนื้อหา ในการฝึกอบรม	0 (0.0)	2 (1.1)	104 (56.2)	65 (35.1)	14 (7.6)	3.49 (0.652)	มาก	5
1.4 มีความครบถ้วนของ เนื้อหาในการฝึกอบรม	0 (0.0)	0 (0.0)	84 (45.4)	72 (38.9)	29 (15.7)	3.70 (0.725)	มาก	1
1.5 การตอบข้อซักถามใน การฝึกอบรม	0 (0.0)	8 (4.3)	77 (41.6)	68 (36.8)	32 (17.3)	3.67 (0.811)	มาก	2
2. ด้านเนื้อหาหลักสูตร						3.78 (0.544)	มาก	2
2.1 การปลูกพืช	0 (0.0)	0 (0.0)	81 (43.8)	66 (35.7)	38 (20.5)	3.77 (0.770)	มาก	4
2.2 การจัดการดินและปุ๋ย	0 (0.0)	1 (0.5)	74 (40.0)	75 (40.5)	35 (18.9)	3.78 (0.751)	มาก	3
2.3 การจัดทำแผนธุรกิจ	0 (0.0)	7 (3.8)	80 (43.2)	62 (33.5)	36 (19.5)	3.69 (0.827)	มาก	7
2.4 การจัดทำแผนผลิต รายบุคคล (IFPP)	0 (0.0)	1 (0.5)	51 (27.6)	85 (45.9)	48 (25.9)	3.97 (0.748)	มาก	1
2.5 การตลาด	0 (0.0)	19 (10.3)	41 (22.2)	82 (44.3)	43 (23.2)	3.81 (0.912)	มาก	2
2.6 มาตรฐานสินค้า เกษตร	0 (0.0)	1 (0.5)	76 (41.1)	72 (38.9)	36 (19.5)	3.77 (0.761)	มาก	4
2.7 การวิเคราะห์ตนเอง	0 (0.0)	0 (0.0)	87 (47.0)	72 (38.9)	26 (14.1)	3.67 (0.711)	มาก	8

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

N = 185

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
2.8 ด้านการจัดการ ศัตรูพืช	0 (0.0)	0 (0.0)	64 (34.6)	99 (53.5)	22 (11.9)	3.77 (0.645)	มาก	4
3. ด้านระยะเวลาและสถานที่						3.59 (0.604)	มาก	5
3.1 สถานที่สะอาด และมี ความเหมาะสม	0 (0.0)	0 (0.0)	78 (42.2)	86 (46.5)	21 (11.4)	3.69 (0.665)	มาก	2
3.2 ความพร้อมของ อุปกรณ์ใส่ชุดท่อนุอุปกรณ์	0 (0.0)	0 (0.0)	99 (53.5)	60 (32.4)	26 (14.1)	3.61 (0.723)	มาก	3
3.3 ความสะดวกในการ เดินทางมาสถานที่อบรม	0 (0.0)	0 (0.0)	33 (17.8)	96 (51.9)	56 (30.3)	4.12 (0.684)	มาก	1
3.4 ระยะเวลาในการ อบรมมีความเหมาะสม (ชั่วโมง/วัน)	3 (1.6)	29 (15.7)	74 (40.0)	65 (35.1)	14 (7.6)	3.31 (0.884)	ปานกลาง	4
3.5 จำนวนครั้งในการ อบรมมีความเหมาะสม (ครั้ง/หลักสูตร)	2 (1.1)	50 (27.0)	54 (29.2)	61 (33.0)	18 (9.1)	3.23 (0.992)	ปานกลาง	5
4. ด้านกิจกรรม						3.89 (0.573)	มาก	1
4.1 กิจกรรมละลาย พฤติกรรม/ปรับความคิด	0 (0.0)	0 (0.0)	41 (22.2)	104 (56.2)	40 (21.6)	3.99 (0.663)	มาก	1
4.2 กิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์	0 (0.0)	0 (0.0)	42 (22.7)	116 (62.7)	27 (14.6)	3.92 (0.607)	มาก	2
4.3 กิจกรรมเสวนา/ระดม ความคิด	0 (0.0)	0 (0.0)	74 (40.0)	71 (38.4)	40 (21.6)	3.82 (0.765)	มาก	4
4.4 กิจกรรมการฝึก ปฏิบัติ	0 (0.0)	0 (0.0)	57 (30.8)	91 (49.2)	37 (20.0)	3.89 (0.706)	มาก	3
4.5 กิจกรรมการนำเสนอ ผลงาน	0 (0.0)	0 (0.0)	87 (47.0)	44 (23.8)	54 (29.2)	3.82 (0.857)	มาก	4

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

N = 185

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
5. ด้านการนำประโยชน์ไปใช้						3.74	มาก	3
						(0.628)		
5.1 สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตพืช/สัตว์/ประมงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	0 (0.0)	7 (3.8)	84 (45.4)	73 (39.5)	21 (11.4)	3.58 (0.741)	มาก	5
5.2 สามารถผลิตพืช/สัตว์/ประมงให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน	0 (0.0)	0 (0.0)	74 (40.0)	80 (43.2)	31 (16.8)	3.77 (0.719)	มาก	2
5.3 สามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในแปลงฟาร์มให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด	0 (0.0)	0 (0.0)	50 (27.0)	110 (59.5)	25 (13.5)	3.86 (0.624)	มาก	1
5.4 สามารถเผยแพร่/ถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรให้แก่ผู้อื่นได้	0 (0.0)	12 (6.5)	56 (30.3)	87 (47.0)	30 (16.2)	3.73 (0.809)	มาก	4
5.5 สามารถวิเคราะห์ตนเอง/กิจกรรมด้านการเกษตร และกำหนดแนวทางเพื่อพัฒนาตนเองได้	0 (0.0)	11 (5.9)	59 (31.9)	78 (42.2)	37 (20.0)	3.76 (0.839)	มาก	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.72	มาก	
						(0.542)		

จากตารางที่ 4.10 พบว่า การศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วม โครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เกษตรกรรุ่นใหม่มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.72) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในแต่ละด้าน พบว่า

ด้านวิทยากร มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61) และถือว่าเป็นอันดับ 4 ของประเด็นความพึงพอใจทั้งหมด โดยประเด็นความพึงพอใจทั้งหมดอยู่ในระดับมาก คือ มีความครบถ้วนของเนื้อหาในการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.70) การตอบข้อซักถามในการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.67) ความสามารถในการอธิบายเนื้อหา (ค่าเฉลี่ย 3.65) การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน ตรงประเด็น (ค่าเฉลี่ย 3.51) และการเชื่อมโยงเนื้อหาในการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.49)

ด้านเนื้อหาหลักสูตร มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.78) และถือว่าเป็นอันดับ 2 ของประเด็นความพึงพอใจทั้งหมด โดยประเด็นความพึงพอใจทั้งหมดอยู่ในระดับมาก คือ การจัดทำแผนผลิตรายบุคคล (IFPP) (ค่าเฉลี่ย 3.97) การตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.81) การจัดการดินและปุ๋ย (ค่าเฉลี่ย 3.78) การปลูกพืช (ค่าเฉลี่ย 3.77) มาตรฐานสินค้าเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.77) ด้านการจัดการศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.77) การจัดทำแผนธุรกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.69) และการวิเคราะห์ตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.67)

ด้านระยะเวลาและสถานที่ มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.59) และถือว่าเป็นอันดับ 5 ของประเด็นความพึงพอใจทั้งหมด โดยแยกความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ ความสะดวกในการเดินทางมาสถานที่อบรม (ค่าเฉลี่ย 4.12) สถานที่สะอาด และมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.69) และความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.61) ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม (ชั่วโมง/วัน) (ค่าเฉลี่ย 3.31) และนวนครั้งในการอบรมมีความเหมาะสม (ครั้ง/หลักสูตร) (ค่าเฉลี่ย 3.23)

ด้านกิจกรรม มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89) และถือว่าเป็นอันดับ 1 ของประเด็นความพึงพอใจทั้งหมด โดยประเด็นความพึงพอใจทั้งหมดอยู่ในระดับมาก คือ กิจกรรมละลายพฤติกรรม/ปรับความคิด (ค่าเฉลี่ย 3.99) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.92) กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 3.89) กิจกรรมเสวนา/ระดมความคิด (ค่าเฉลี่ย 3.82) และกิจกรรมการนำเสนอผลงาน (ค่าเฉลี่ย 3.82)

ด้านการนำประโยชน์ไปใช้ มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.74) และถือว่าเป็นอันดับ 3 ของประเด็นความพึงพอใจทั้งหมด โดยประเด็นความพึงพอใจทั้งหมดอยู่ในระดับมาก คือ สามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในแปลง/ฟาร์ม ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.86) สามารถผลิตพืช, สัตว์, ประมง ให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 3.77) สามารถวิเคราะห์ตนเอง กิจกรรมด้านการเกษตร และกำหนดแนวทางเพื่อพัฒนาตนเองได้ (ค่าเฉลี่ย 3.76) สามารถเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรให้แก่ผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ย 3.73) และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตพืช, สัตว์, ประมง ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.58)

ตารางที่ 4.11 สรุปความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 185

ความพึงพอใจ	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านวิทยากร	3.61	0.641	มาก	4
2. ด้านเนื้อหาหลักสูตร	3.78	0.544	มาก	2
3. ด้านระยะเวลาและสถานที่	3.59	0.604	มาก	5
4. ด้านกิจกรรม	3.89	0.573	มาก	1
5. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	3.74	0.628	มาก	3
เฉลี่ยรวม	3.72	0.542	มาก	

ตารางที่ 4.11 สรุปได้ว่า ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.72) โดยมีความพึงพอใจด้านกิจกรรมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.89) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหาหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 3.78) ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.74) ด้านวิทยากร (ค่าเฉลี่ย 3.61) และด้านระยะเวลาและสถานที่ (ค่าเฉลี่ย 3.59)

ตอนที่ 5 ความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็น ผู้ประกอบการเกษตร

การศึกษาความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อ
เป็นผู้ประกอบการเกษตร ปรากฏผลตามตารางที่ 4.12 ถึง 4.20 ดังนี้

5.1 ระดับความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่

การศึกษาระดับความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่
ประกอบด้วย ด้านองค์ความรู้ ด้านวิธีการส่งเสริมและด้านการสนับสนุน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.12 ความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 185

ความต้องการ	ระดับความต้องการรับการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
1. ด้านองค์ความรู้						4.01 (0.522)	มาก	1
1.1 การผลิตพืช	0 (0.0)	0 (0.0)	54 (29.2)	92 (49.7)	39 (21.1)	3.92 (0.706)	มาก	11
1.2 การจัดการดินและปุ๋ย	0 (0.0)	0 (0.0)	41 (22.2)	105 (56.8)	39 (21.1)	3.99 (0.659)	มาก	6
1.3 การจัดการน้ำ	0 (0.0)	0 (0.0)	17 (9.2)	113 (61.1)	55 (29.7)	4.21 (0.591)	มากที่สุด	4
1.4 การจัดการเมล็ดพันธุ์	0 (0.0)	0 (0.0)	24 (13.0)	95 (51.4)	66 (35.7)	4.23 (0.661)	มากที่สุด	3
1.5 การจัดการฟาร์มและ ระบบนิเวศในฟาร์ม	0 (0.0)	0 (0.0)	38 (20.5)	59 (31.9)	88 (47.6)	4.27 (0.782)	มากที่สุด	2
1.6 การออกแบบพื้นที่	0 (0.0)	0 (0.0)	60 (32.4)	92 (49.7)	33 (17.8)	3.85 (0.696)	มาก	13

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

N = 185

ความต้องการ	ระดับความต้องการรับการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					μ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	σ		
1.7 การวางแผนการผลิต	0 (0.0)	0 (0.0)	41 (22.2)	102 (55.1)	42 (22.7)	4.01 (0.672)	มาก	5
1.8 มาตรฐานสินค้า เกษตร	0 (0.0)	0 (0.0)	35 (18.9)	122 (65.9)	28 (15.1)	3.96 (0.584)	มาก	7
1.9 การแปรรูปผลผลิต	0 (0.0)	0 (0.0)	49 (26.5)	96 (51.9)	40 (21.6)	3.95 (0.694)	มาก	9
1.10 การพัฒนาบรรจุ ภัณฑ์	0 (0.0)	0 (0.0)	38 (20.5)	121 (65.4)	26 (14.1)	3.94 (0.586)	มาก	10
1.11 การตลาด	0 (0.0)	0 (0.0)	24 (13.0)	77 (41.6)	84 (45.4)	4.32 (0.694)	มากที่สุด	1
1.12 แหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตร	0 (0.0)	0 (0.0)	44 (23.8)	105 (56.8)	36 (19.5)	3.96 (0.658)	มาก	7
1.13 การสื่อสารและ ประชาสัมพันธ์	0 (0.0)	13 (7.0)	53 (28.6)	93 (50.3)	26 (14.1)	3.71 (0.793)	มาก	14
1.14 เทคโนโลยี สารสนเทศ	0 (0.0)	0 (0.0)	52 (28.1)	107 (57.8)	26 (14.1)	3.86 (0.636)	มาก	12
2. ด้านวิธีการส่งเสริม						3.78 (0.628)	มาก	3
2.1 การฝึกอบรม	0 (0.0)	0 (0.0)	78 (42.2)	81 (43.8)	26 (14.1)	3.72 (0.697)	มาก	4
2.2 การสัมมนาเชิง ปฏิบัติการ	0 (0.0)	0 (0.0)	92 (49.7)	67 (36.2)	26 (14.1)	3.64 (0.716)	มาก	5
2.3 การศึกษาดูงาน	0 (0.0)	0 (0.0)	79 (42.7)	67 (36.2)	39 (21.1)	3.78 (0.771)	มาก	3
2.4 การฝึกปฏิบัติ	0 (0.0)	0 (0.0)	66 (35.7)	80 (43.2)	39 (21.1)	3.85 (0.741)	มาก	2
2.5 การเสวนาแลกเปลี่ยน เรียนรู้	0 (0.0)	0 (0.0)	66 (35.7)	67 (36.2)	52 (28.1)	3.92 (0.797)	มาก	1

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

N = 185

ความต้องการ	ระดับความต้องการรับการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
3. ด้านการสนับสนุน						3.91	มาก	2
						(0.730)		
3.1 ปัจจัยการผลิต	0	13	54	79	39	3.78	มาก	6
	(0.0)	(7.0)	(29.2)	(42.7)	(21.1)	(0.859)		
3.2 แหล่งเงินทุน	0	0	53	67	65	4.06	มาก	1
	(0.0)	(0.0)	(28.6)	(36.2)	(35.1)	(0.798)		
3.3 ตลาด	0	13	41	92	39	3.85	มาก	4
	(0.0)	(7.0)	(22.2)	(49.7)	(21.1)	(0.833)		
3.4 เทคโนโลยีและ นวัตกรรมการเกษตร	0	0	67	79	39	3.85	มาก	4
	(0.0)	(0.0)	(36.2)	(42.7)	(21.1)	(0.744)		
3.5 เครื่องจักรกลเกษตร	0	0	54	92	39	3.92	มาก	3
	(0.0)	(0.0)	(29.2)	(49.7)	(21.1)	(0.706)		
3.6 การประกันราคา	0	0	54	79	52	3.99	มาก	2
	(0.0)	(0.0)	(29.2)	(42.7)	(28.1)	(0.759)		
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.90	มาก	
						(0.581)		

จากตารางที่ 4.12 พบว่า การศึกษาความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) เมื่อพิจารณาความต้องการในการรับการส่งเสริมในแต่ละด้าน พบว่า

ด้านองค์ความรู้ มีความต้องการรับการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.01) โดยมีความต้องการรับการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น คือ การตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.32) การจัดการฟาร์มและระบบนิเวศในฟาร์ม (ค่าเฉลี่ย 4.27) การจัดการเมล็ดพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 4.23) และการจัดการน้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.21) ตามลำดับ อยู่ในระดับมาก 10 ประเด็น คือ การวางแผนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.01) การจัดการดินและปุ๋ย (ค่าเฉลี่ย 3.99) มาตรฐานสินค้าเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.96) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.96) การแปรรูปผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.95) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์

(ค่าเฉลี่ย 3.94) การผลิตพืช (ค่าเฉลี่ย 3.92) เทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 3.86) การออกแบบพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.85) และการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.71)

ด้านวิธีการส่งเสริม มีความต้องการรับการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.78) โดยความต้องการรับการส่งเสริมทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.92) การฝึกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 3.85) การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.78) การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.72) และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (ค่าเฉลี่ย 3.64)

ด้านการสนับสนุน มีความต้องการรับการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.91) โดยความต้องการรับการส่งเสริมทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ แหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 4.06) การประกันราคา (ค่าเฉลี่ย 3.99) เครื่องจักรกลเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.92) เทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.85) ตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.85) และปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.78)

ตารางที่ 4.13 สรุประดับความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่

N = 185

ความต้องการ	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านองค์ความรู้	4.01	0.522	มาก	1
2. ด้านวิธีการส่งเสริม	3.78	0.628	มาก	3
3. ด้านการสนับสนุน	3.91	0.730	มาก	2
เฉลี่ยรวม	3.90	0.581	มาก	

ตารางที่ 4.13 สรุปได้ว่า ความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในภาพรวมมีความต้องการรับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) โดยมีความต้องการในการรับการส่งเสริมด้านองค์ความรู้มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.01) รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.91) และด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.78)

5.2 ระดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

การศึกษาระดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร ประกอบด้วย ด้านการผลิตและด้านการตลาด ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.14 ระดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็น
ผู้ประกอบการเกษตร

N = 185

ปัญหา	ระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้อง (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. ด้านการผลิต						3.87 (0.645)	มาก	2
1.1 ขาดแคลนพื้นที่ทำ กิน	0 (0.0)	12 (6.5)	63 (34.1)	84 (45.4)	26 (14.1)	3.67 (0.797)	มาก	8
1.2 ขาดแคลนแรงงาน	0 (0.0)	13 (7.0)	62 (33.5)	84 (45.4)	26 (14.1)	3.66 (0.805)	มาก	9
1.3 ขาดแหล่งเงินทุน	0 (0.0)	0 (0.0)	50 (27.0)	70 (37.8)	65 (35.1)	4.08 (0.786)	มาก	1
1.4 ขาดองค์ความรู้ด้าน เทคโนโลยีการผลิต	0 (0.0)	0 (0.0)	101 (54.6)	58 (31.4)	26 (14.1)	3.59 (0.725)	มาก	10
1.5 โรคและแมลงระบาด	0 (0.0)	0 (0.0)	50 (27.0)	83 (44.9)	52 (28.1)	4.01 (0.744)	มาก	5
1.6 ผลผลิตต่ำกว่า มาตรฐาน	0 (0.0)	0 (0.0)	62 (33.5)	58 (31.4)	65 (35.1)	4.02 (0.831)	มาก	2
1.7 การเกิดภัยธรรมชาติ	0 (0.0)	0 (0.0)	62 (33.5)	71 (38.4)	52 (28.1)	3.95 (0.785)	มาก	6
1.8 ขาดแคลนแหล่งน้ำ	0 (0.0)	0 (0.0)	49 (26.5)	84 (45.4)	52 (28.1)	4.02 (0.741)	มาก	2
1.9 ขาดการวางแผนการ ผลิต	0 (0.0)	5 (2.7)	67 (36.2)	87 (47.0)	26 (14.1)	3.72 (0.733)	มาก	7
1.10 ขาดการสนับสนุน ปัจจัยการผลิต	0 (0.0)	0 (0.0)	61 (33.0)	59 (31.9)	65 (35.1)	4.02 (0.827)	มาก	2
2. ด้านการตลาด						3.89 (0.725)	มาก	1
2.1 ราคาผลผลิตตกต่ำ	0 (0.0)	13 (7.0)	37 (20.0)	70 (37.8)	65 (35.1)	4.01 (0.915)	มาก	2

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

N = 185

ปัญหา	ระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้อง (จำนวน/ร้อยละ)					μ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	σ		
2.2 พ่อค้าคนกลางกด ราคา	0 (0.0)	0 (0.0)	50 (27.0)	57 (30.8)	78 (42.2)	4.15 (0.820)	มาก	1
2.3 ขาดข้อมูลการตลาด ที่เป็นปัจจุบัน	0 (0.0)	0 (0.0)	75 (40.5)	58 (31.4)	52 (28.1)	3.88 (0.821)	มาก	5
2.4 ขาดช่องทางการ จำหน่าย	0 (0.0)	0 (0.0)	62 (33.5)	71 (38.4)	52 (28.1)	3.95 (0.785)	มาก	3
2.5 ขาดความรู้ด้าน การตลาด	0 (0.0)	0 (0.0)	75 (40.5)	71 (38.4)	39 (21.1)	3.81 (0.763)	มาก	9
2.6 ผลผลิตเสียหายจาก การขนส่ง	0 (0.0)	9 (4.9)	75 (40.5)	61 (33.0)	40 (21.6)	3.71 (0.859)	มาก	10
2.7 ขาดเครือข่ายด้าน การตลาด	0 (0.0)	6 (3.2)	68 (36.8)	64 (34.6)	47 (25.4)	3.82 (0.851)	มาก	8
2.8 ขาดความรู้ด้านการ บริหารจัดการ	0 (0.0)	3 (1.6)	61 (33.0)	83 (44.9)	38 (20.5)	3.84 (0.761)	มาก	7
2.9 ขาดการวางแผน การตลาด	0 (0.0)	10 (5.4)	53 (28.6)	75 (40.5)	47 (25.4)	3.86 (0.861)	มาก	6
2.10 เงื่อนไขการจำหน่าย ค่อนข้างยุ่งยาก	0 (0.0)	12 (6.5)	54 (29.2)	59 (31.9)	60 (32.4)	3.90 (0.933)	มาก	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.88 (0.668)	มาก	

จากตารางที่ 4.14 พบว่า การศึกษาระดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร ในภาพรวมมีปัญหาที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88) เมื่อพิจารณาเป็นด้านต่างๆ พบว่า

ด้านการผลิต ในภาพรวมมีปัญหาที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.87) โดยระดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ ขาดแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 4.08) ผลผลิตต่ำกว่ามาตรฐาน

(ค่าเฉลี่ย 4.02) ขาดแคลนแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.02) ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.02) โรคและแมลงระบาด (ค่าเฉลี่ย 4.01) การเกิดภัยธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.95) ขาดการวางแผนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.72) ขาดแคลนพื้นที่ทำกิน (ค่าเฉลี่ย 3.67) ขาดแคลนแรงงาน (ค่าเฉลี่ย 3.66) และขาดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.59)

ด้านการตลาด ในภาพรวมมีปัญหาที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89) โดยระดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ พ่อค้าคนกลางกดราคา (ค่าเฉลี่ย 4.15) ราคาผลผลิตตกต่ำ (ค่าเฉลี่ย 4.01) ขาดช่องทางการจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.95) เงื่อนไขการจำหน่ายค่อนข้างยุ่งยาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) ขาดข้อมูลการตลาดที่เป็นปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย 3.88) ขาดการวางแผนการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.86) ขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.84) ขาดเครือข่ายด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.82) ขาดความรู้ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.81) และผลผลิตเสียหายจากการขนส่ง (ค่าเฉลี่ย 3.71)

ตารางที่ 4.15 สรุประดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

N = 185

ปัญหา	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการผลิต	3.87	0.645	มาก	2
2. ด้านการตลาด	3.89	0.725	มาก	1
เฉลี่ยรวม	3.88	0.668	มาก	

ตารางที่ 4.15 สรุปได้ว่า ระดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร ในภาพรวมมีปัญหาที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88) โดยมีระดับปัญหาด้านการตลาดมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.89) รองลงมาคือ ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.87)

5.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

การศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร ประกอบด้วย ด้านการอบรม ด้านวิธีการส่งเสริมและด้านการสนับสนุน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.16 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

N=185

ข้อเสนอแนะ	ระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. ด้านการอบรม						3.78 (0.687)	มาก	2
1.1 ควรให้มีการจัด อบรมเรื่องการวาง แผนการผลิตและจำหน่าย อย่างเป็นระบบ	0 (0.0)	9 (4.9)	63 (34.1)	78 (42.2)	35 (18.9)	3.75 (0.816)	มาก	4
1.2 ควรให้มีการจัด อบรมด้านการจัดการห่วง โซ่อุปทาน	0 (0.0)	0 (0.0)	72 (38.9)	74 (40.7)	39 (21.1)	3.82 (0.756)	มาก	3
1.3 ควรให้มีการจัด อบรมเกี่ยวกับการ บริหารธุรกิจ	0 (0.0)	10 (5.4)	79 (42.7)	65 (35.1)	31 (16.8)	3.63 (0.824)	มาก	5
1.4 ควรเพิ่มเนื้อหาใน หลักสูตรมากขึ้น	0 (0.0)	0 (0.0)	76 (41.1)	60 (32.4)	49 (26.5)	3.85 (0.811)	มาก	1
1.5 ควรเพิ่มกิจกรรมใน การฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น	0 (0.0)	0 (0.0)	57 (30.8)	98 (53.0)	30 (16.2)	3.85 (0.672)	มาก	1
2. ด้านวิธีการส่งเสริม						3.78 (0.654)	มาก	2
2.1 ควรจัดทำแปลงสาธิต	0 (0.0)	0 (0.0)	67 (36.2)	91 (49.2)	27 (14.6)	3.78 (0.681)	มาก	2
2.2 ควรจัดให้มีการ รวมกลุ่มรับข่าวสาร ความรู้ ทางสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก วิดีโอ	0 (0.0)	0 (0.0)	51 (27.6)	92 (49.7)	42 (22.7)	3.95 (0.709)	มาก	1

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

N=185

ข้อเสนอแนะ	ระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
2.3 ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการพบปะระหว่างผู้รับซื้อและเกษตรกรรุ่นใหม่	0	0	77	78	30	3.75 (0.719)	มาก	3
2.4 ควรมีการลงพื้นที่เยี่ยมเยียนและติดตามผล	0	13	65	78	29	3.66 (0.825)	มาก	5
2.5 ควรมีการส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิตระหว่างเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการเกษตร	0	0	78	79	28	3.73 (0.709)	มาก	4
3. ด้านการสนับสนุน						3.96 (0.741)	มาก	1
3.1 ควรมีหน่วยงานที่สนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่	0	0	39	90	56	4.09 (0.713)	มาก	1
3.2 ควรมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ในรูปแบบกลุ่ม	0	0	52	92	41	3.94 (0.708)	มาก	4
3.3 ควรมีการสนับสนุนจุดจำหน่ายสินค้า/ผลผลิตทางการเกษตรสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่	0	0	52	91	42	3.95 (0.713)	มาก	2
3.4 ควรมีการส่งเสริมให้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน	0	13	39	78	55	3.95 (0.889)	มาก	2

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

N=185

ข้อเสนอแนะ	ระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ (จำนวน/ร้อยละ)					μ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	σ		
3.5 ควรมีการสนับสนุนเทคโนโลยีและนวัตกรรม การเกษตรใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์	0	13	39	91	42	3.88	มาก	5
	(0.0)	(7.0)	(21.1)	(49.2)	(22.7)	(0.841)		
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.84	มาก	
						(0.632)		

จากตารางที่ 4.16 พบว่า การศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร ในภาพรวมเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) เมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะด้านต่างๆ พบว่า

ด้านการอบรม ในภาพรวมเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.78) และถือเป็นอันดับ 2 ของข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรทั้งหมด โดยข้อเสนอแนะทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ ควรเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตรมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.85) ควรเพิ่มกิจกรรมในการฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.85) ควรให้มีการจัดอบรมด้านการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (ค่าเฉลี่ย 3.82) ควรให้มีการจัดอบรมเรื่องการวางแผนการผลิตและจำหน่ายอย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย 3.75) และควรให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.63)

ด้านวิธีการส่งเสริม ในภาพรวมเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.78) และถือเป็นอันดับ 2 ของข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรทั้งหมด โดยข้อเสนอแนะทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ ควรจัดให้มีการรวมกลุ่มรับข่าวสาร ความรู้ ทางสื่อ ออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก วิดีโอ (ค่าเฉลี่ย 3.95) ควรจัดทำแปลงสาธิต (ค่าเฉลี่ย 3.78) ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการพบปะระหว่างผู้รับซื้อและเกษตรกรรุ่นใหม่ (ค่าเฉลี่ย 3.75) ควรมีการส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิตระหว่างเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.73) และควรมีการลงพื้นที่เยี่ยมชมและติดตามผล (ค่าเฉลี่ย 3.66)

ด้านการสนับสนุน ในภาพรวมเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) และถือเป็นอันดับ 1 ของข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรทั้งหมด โดยข้อเสนอแนะทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ ควรมีหน่วยงานที่สนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ (ค่าเฉลี่ย 4.09) ควรมีการสนับสนุนจุดจำหน่ายสินค้า/ผลผลิตทางการเกษตรสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ (ค่าเฉลี่ย 3.95) ควรส่งเสริมให้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 3.95) ควรมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ในรูปแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.94) และควรมีการสนับสนุนเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.88)

ตารางที่ 4.17 สรุปความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

N = 185

ข้อเสนอแนะ	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการอบรม	3.78	0.687	มาก	2
2. ด้านวิธีการส่งเสริม	3.78	0.654	มาก	2
2. ด้านการสนับสนุน	3.96	0.741	มาก	1
เฉลี่ยรวม	3.84	0.632	มาก	

ตารางที่ 4.17 สรุปว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร ในภาพรวมเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) โดยเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.96) รองลงมาคือ ด้านการอบรม เช่นเดียวกับด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.78)

ตอนที่ 6 สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอกและแนวทางในการพัฒนา เกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

จากการจัดกลุ่มสนทนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย เกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ 5 อำเภอในจังหวัดพะเยา ได้แก่ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอดอกคำใต้ อำเภอแม่ใจ อำเภอภูกามยาว และอำเภอจุน อำเภอละ 5 คน รวม 25 คน เพื่อทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก โดยใช้ SWOT Analysis ปรากฏผลดังนี้

6.1 สภาพแวดล้อมภายในของเกษตรกรรุ่นใหม่

สภาพแวดล้อมภายในของเกษตรกรรุ่นใหม่ ประกอบด้วย จุดแข็งและจุดอ่อน ในด้านการผลิต ด้านการจัดการ ด้านการตลาดและด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.18 แสดงสภาพแวดล้อมภายในของเกษตรกรรุ่นใหม่

สภาพแวดล้อมภายใน	จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. ด้านการผลิต	<ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้ด้านการเกษตรที่ดี - มีทักษะในการเกษตรที่ดี - มีแรงงานในครัวเรือน - มีที่ดินในการผลิตเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดแคลนแรงงาน - ขาดเงินทุน - ไม่มีเครื่องจักรกลขนาดใหญ่ - ความรู้ในการแปรรูปไม่เพียงพอ - ขาดเทคโนโลยีด้านการจัดการโรคและแมลง - ขาดระบบหลังการผลิต
2. ด้านการจัดการ	<ul style="list-style-type: none"> - มีแผนการผลิต - มีมาตรฐานสินค้า - มีการศึกษาตลาดก่อนการผลิต - มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ได้ - สามารถกำหนดราคาสินค้าได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดเงินทุน - ค่าใช้จ่ายในการจัดการสูง - ขาดแคลนแรงงาน - ขาดเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม - ขาดความรู้ในการบริหารจัดการที่เหมาะสม

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

สภาพแวดล้อมภายใน	จุดแข็ง	จุดอ่อน
3. ด้านการตลาด	<ul style="list-style-type: none"> - สินค้ามีคุณภาพ - มีความรู้ด้านการตกแต่งภาพ - มีเครือข่ายด้านการตลาด - มีตลาดเฉพาะกลุ่ม - มีตลาดรองรับสินค้า 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดทักษะในการประชาสัมพันธ์ - ขาดเงินทุน - สินค้าไม่หลากหลาย - ขาดประสบการณ์ - อายุมาก
4. ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ	<ul style="list-style-type: none"> - มีแหล่งพลังงานทดแทน - มีความรู้ด้านระบบน้ำ - มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ดี - สามารถใช้เทคโนโลยีด้านการเกษตรได้ดี - มีความสามารถในการสร้างโฮมเพจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดเงินทุน - ขาดประสบการณ์ - ขาดระบบเครือข่ายที่ดี - ความรู้ด้านเทคโนโลยีไม่เพียงพอ - อายุมาก

6.2 สภาพแวดล้อมภายนอกของเกษตรกรรุ่นใหม่

สภาพแวดล้อมภายนอกของเกษตรกรรุ่นใหม่ ประกอบด้วย โอกาสและอุปสรรค ในด้านการผลิต ด้านการจัดการ ด้านการตลาดและด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.19 แสดงสภาพแวดล้อมภายนอกของเกษตรกรรุ่นใหม่

สภาพแวดล้อมภายนอก	โอกาส	อุปสรรค
1. ด้านการผลิต	<ul style="list-style-type: none"> - มีแหล่งเงินทุนจากภาครัฐและเอกชน - การคมนาคมทั่วถึง 	<ul style="list-style-type: none"> - หลักเกณฑ์มาตรฐานสูง - ราคาต้นทุนการผลิตสูง - สถานการณ์โรคระบาด

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

สภาพแวดล้อมภายนอก	โอกาส	อุปสรรค
	<ul style="list-style-type: none"> - มีโครงการจากภาครัฐและสถาบันการศึกษา - เครื่องขายเกษตรกรผู้ผลิต - กระแสนิยมเกษตรอินทรีย์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ภัยธรรมชาติ - สินค้านำเข้าราคาถูก
2. ด้านการจัดการ	<ul style="list-style-type: none"> - มีเครื่องขายหลายภาคส่วน - มีหน่วยงานสนับสนุนองค์ความรู้ - มีแหล่งเงินทุนจากภาครัฐและเอกชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ภัยธรรมชาติ - ระบบขนส่งที่ล่าช้า - สถานการณ์โรคระบาด
3. ด้านการตลาด	<ul style="list-style-type: none"> - มีแหล่งเงินทุนจากภาครัฐและเอกชน - มีช่องทางการตลาดที่หลากหลาย - การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน - เครื่องขายเกษตรกรผู้ผลิต - มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้นทุนการขนส่งมีราคาสูง - สถานการณ์โรคระบาด - ราคาสินค้าตกต่ำ - สถานการณ์ทางการเมือง - เขตการค้าเสรี - หลักเกณฑ์การจำหน่ายที่ยู้งยาก
4. ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ	<ul style="list-style-type: none"> - ตลาดออนไลน์ - การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน - มีศูนย์การเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ - โครงการจากภาครัฐและเอกชน - นวัตกรรมสมัยใหม่ - เครื่องขายสังคมออนไลน์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เทคโนโลยีสมัยใหม่มีราคาสูงและทำเรียนรู้ได้ยาก - ระบบเครือข่ายไม่ครอบคลุมในบางพื้นที่ - คู่แข่งมีเทคโนโลยีที่ดีกว่า - การถูกโจรกรรมข้อมูล

6.3 กลยุทธ์ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ของเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา สามารถนำมากำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร โดยใช้ TOWS Matrix ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.20 แสดงกลยุทธ์ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

การพัฒนา	กลยุทธ์
1. ด้านการผลิต	<p>เชิงรุก</p> <ul style="list-style-type: none"> - การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานและสร้างเครือข่ายผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ให้มีความเข้มแข็ง <p>เชิงรับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างความเข้าใจด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและสามารถผลิตโดยการลดต้นทุน <p>เชิงแก้ไข</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์และบูรณาการภาครัฐและเอกชนเพื่อขอรับสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ <p>เชิงป้องกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาระบบการจัดการหลังการผลิต
2. ด้านการจัดการ	<p>เชิงรุก</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างเครือข่ายตลาดนำการผลิตและพัฒนาระบบการจัดการ <p>เชิงรับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาระบบขนส่งโดยเป็นจุดรวบรวมและกระจายสินค้า <p>เชิงแก้ไข</p> <ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการจัดการจากผู้เชี่ยวชาญโดยบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน <p>เชิงป้องกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

การพัฒนา	กลยุทธ์
3. ด้านการตลาด	<p>เชิงรุก</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดงานแสดงสินค้าเพื่อให้เกษตรกรได้ประชาสัมพันธ์สินค้า <p>เชิงรับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ <p>เชิงแก้ไข</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมและพัฒนาระบบตลาดออนไลน์ <p>เชิงป้องกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์
4.ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ	<p>เชิงรุก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการประกอบการ <p>เชิงรับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม <p>เชิงแก้ไข</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี <p>เชิงป้องกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาระบบเครือข่ายออนไลน์ให้มีความปลอดภัย

6.4 แนวทางในการในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรสามารถสรุปเป็นด้านการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่และด้านการประกอบการของเกษตรกรรุ่นใหม่ มีรายละเอียดดังนี้

6.4.1 ด้านการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

- 1) ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและมีอำนาจในการต่อรอง
- 2) ควรจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกรรุ่นใหม่ในแต่ละภูมิภาค

3) ควรสนับสนุนองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้มี
ความน่าสนใจ ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

4) ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้ในการบริหารจัดการธุรกิจอย่าง
เป็นระบบจากผู้เชี่ยวชาญ

5) ควรจัดกิจกรรมพบปะระหว่างผู้ผลิตและผู้ประกอบการ เพื่อแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นและร่วมมือประสานงานในการดำเนินกิจการ

6) ควรสนับสนุนเวทีสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการเป็น
ผู้ประกอบการให้เป็นที่ยอมรับ

6.4.2 ด้านการประกอบการของเกษตรกรรุ่นใหม่

1) ควรสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ในการ
ประกอบกิจการ

2) ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลงานของเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นที่รู้จัก

3) ควรสนับสนุนตลาดรองรับสินค้าสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อสร้างความ
น่าเชื่อถือ

4) ควรสนับสนุนระบบขนส่งและระบบการจัดการสินค้าให้มีมาตรฐาน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรในจังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ 2) ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ 3) ความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ 4) ความต้องการ ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอกและแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาค้างนี้ มี 2 กลุ่ม ประกอบด้วยเกษตรกรที่ได้รับการอบรมตามโครงการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา ทั้งหมด 9 อำเภอ ระหว่างปี 2560-2564 จำนวน 185 คน ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง และผู้แทนเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอจุน อำเภอดอกคำใต้ อำเภอแม่ใจ และอำเภอภูพานยาว อำเภอละ 5 คน รวม 25 คน ทำการสนทนากลุ่ม

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกำหนดคำถาม คำตอบ ให้เลือกโดยเรียงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วยลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Question) และคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอน ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก้ไข จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index

of item objective congruence, IOC) ซึ่งได้ค่า IOC = 0.91 และนำแบบสอบถามที่ใช้ทดสอบกับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 15 คน ในจังหวัดน่าน และจำนวน 15 คน ในจังหวัดแพร่ รวม 30 คน มาทดสอบความเชื่อถือได้ โดยนำผลการสัมพัทธ์ไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) โดยค่า Cronbach's alpha ในแต่ละตอนได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.80 - 0.90 สรุปภาพรวมของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟามีค่า เท่ากับ 0.83 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงจึงสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยาทั้งหมด 9 อำเภอ จำนวน 185 คน ระหว่างเดือนสิงหาคม 2564 ถึง กันยายน 2564 และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่จำนวน 25 คน

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่

เกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา ร้อยละ 57.8 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 38.32 ปี ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 66.5 มีสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 58.9 มีอาชีพหลักคือเกษตรกร ร้อยละ 41.6 มีอาชีพรองคือเกษตรกร ส่วนใหญ่เข้ารับการอบรมในปี 2562 2563 และ 2564 ร้อยละ 78.4 ไม่เคยมีประสบการณ์เข้ารับการอบรมผู้ประกอบการเกษตร มีประสบการณ์การทำงานเกษตรเฉลี่ย 12.52 ปี ทั้งหมดเป็นเครือข่าย YSF ส่วนใหญ่ไม่เป็นอาสาสมัครและผู้นำชุมชน ร้อยละ 47.0 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ชกส. มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 10.11 ไร่ มีพื้นที่เป็นของตนเองเฉลี่ย 13.44 ไร่ ร้อยละ 85.9 ถือครองโฉนด มีพื้นที่เช่าเฉลี่ย 5.98 ไร่ มีแรงงานภายในครัวเรือนเฉลี่ย 2.26 คน มีแรงงานจ้างเฉลี่ย 3.88 คน มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 106,729.73 บาทต่อปี มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 85,444.44 บาทต่อปี มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเฉลี่ย 52,945.95 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตรเฉลี่ย 47,745.95 บาทต่อปี ร้อยละ 98.4 มีแหล่งเงินทุนของตนเอง มีหนี้สินเฉลี่ย 106,488.55 บาท

1.3.2 การประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

เกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่ร้อยละ 78.4 ทำนา ร้อยละ 71.9 เลี้ยงไก่ ร้อยละ 29.2 เลี้ยงปลา ร้อยละ 7.6 มีการแปรรูป โดยร้อยละ 5.9 มีการแปรรูปสัตว์ ร้อยละ 21.6 มีผลิตภัณฑ์ โดยร้อยละ 10.3 มีผลิตภัณฑ์เป็นปุ๋ย ร้อยละ 14.1 มีการบริการเป็นร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 90.8 มีช่องทางการจำหน่ายผลผลิตคือตลาดในพื้นที่ มีทักษะในการประกอบการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีทักษะด้านการผลิตพืชมากที่สุด

1.3.3 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่

1) ความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่เกี่ยวกับการเกษตร

ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ จากการวัดระดับความรู้ จำนวน 25 ข้อ คิดเป็น 25 คะแนน พบว่า ในภาพรวม ร้อยละ 51.4 เกษตรกรรุ่นใหม่มีความรู้เกี่ยวกับการเกษตรอยู่ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 41.6 มีความรู้ในระดับปานกลาง และร้อยละ 7.0 มีความรู้ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นความรู้ในด้านต่าง ๆ พบว่า

(1) ความรู้ด้านการผลิต พบว่าข้อคำถามที่เกษตรกรรุ่นใหม่ตอบผิดมากที่สุดคือ การทำนาด้วยการหว่านเป็นวิธีการที่ง่ายและประหยัดต้นทุน (เฉลย : การทำนาหว่านจะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าปกติ ทั้งด้านของการใช้เมล็ดพันธุ์และด้านการดูแลรักษา) รองลงมาคือ ข้าวไวแสง เป็นข้าวพันธุ์ที่มีอายุการเก็บเกี่ยว 90-120 วัน ซึ่งสามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี (เฉลย : ข้าวไวแสง คือข้าวที่ช่วงแสงมีผลต่อการออกดอก ดังนั้นจะสามารถปลูกได้เพียง 1 ครั้งต่อปี หรือที่เรียกว่า ข้าวนาปี) และ การขยายพันธุ์พืชด้วยวิธีตอนกิ่งควรทำในช่วงฤดูฝน ตามลำดับ

(2) ความรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ย พบว่าข้อคำถามที่เกษตรกรรุ่นใหม่ตอบผิดมากที่สุดคือ ดินเปรี้ยว หมายถึง ดินที่มีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) มากกว่า 7 (เฉลย : ดินเปรี้ยว จะมีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ต่ำกว่า 7) รองลงมาคือ ธาตุอาหารหลักของพืชประกอบด้วย ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และ แมกนีเซียม (เฉลย : ธาตุอาหารหลักของพืชประกอบด้วย ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และ โพแทสเซียม) และ ดินที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชควรมีค่าความเป็น กรด-ด่าง (pH) 5.5-7 ตามลำดับ

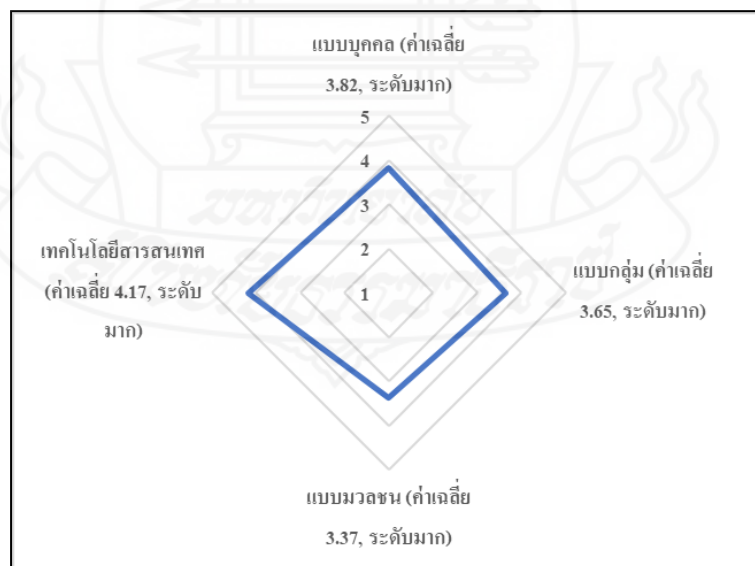
(3) ความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช พบว่าข้อคำถามที่เกษตรกรรุ่นใหม่ตอบผิดมากที่สุดคือ แมลงศัตรูธรรมชาติ คือแมลงที่สร้างความเสียหายให้แก่พืช (เฉลย : แมลงศัตรูธรรมชาติ คือแมลงที่ช่วยควบคุมการระบาดของศัตรูพืช แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ตัวห้ำและตัวเบียน) รองลงมาคือ การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารถใช้ได้ทุกช่วงเวลา (เฉลย สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควรใช้เมื่อพบการระบาดของศัตรูพืช) และ ศัตรูพืช แบ่งได้ 4 ประเภท คือ โรคพืช แมลง วัชพืชและสัตว์ ตามลำดับ

(4) ความรู้ด้านมาตรฐานสินค้าเกษตร พบว่าข้อคำถามที่เกษตรกรรุ่นใหม่ตอบผิดมากที่สุดคือ การขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ต้องทำในรูปแบบกลุ่มเท่านั้น (เฉลี่ย การขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ สามารถขอรับรองได้ทั้งรายบุคคลและรูปแบบกลุ่ม) รองลงมาคือ การทำการเกษตรที่ดี (GAP) ไม่สามารถใช้สารเคมีได้ (เฉลี่ย สามารถใช้สารเคมีได้ใน ปริมาณที่ควบคุม) และ สัญลักษณ์ตัว Q หมายถึง มาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย ตามลำดับ

(5) ความรู้ด้านการจัดการผลผลิต พบว่าข้อคำถามที่เกษตรกรรุ่นใหม่ตอบผิดมากที่สุดคือ การจำหน่ายสินค้าผ่านห้างสรรพสินค้า ไม่จำเป็นต้องมีมาตรฐานสินค้าทางการเกษตร (เฉลี่ย มาตรฐานสินค้าเกษตร มีความจำเป็นในการจำหน่ายสินค้าผ่านห้างสรรพสินค้า) รองลงมาคือ การจำหน่ายสินค้าผ่านแอปพลิเคชันเป็นส่วนหนึ่งของระบบ E-Market (เฉลี่ย ระบบ E-Market คือ การซื้อหรือจ้างที่มีรายละเอียดคุณสมบัติเฉพาะของพืชที่ไม่ซับซ้อน และได้ กำหนดไว้ในระบบข้อมูลสินค้า (e-catalog) และ การใช้รังสีแกมมา เป็นวิธีการในการแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตรรูปแบบหนึ่ง ตามลำดับ

2) แหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

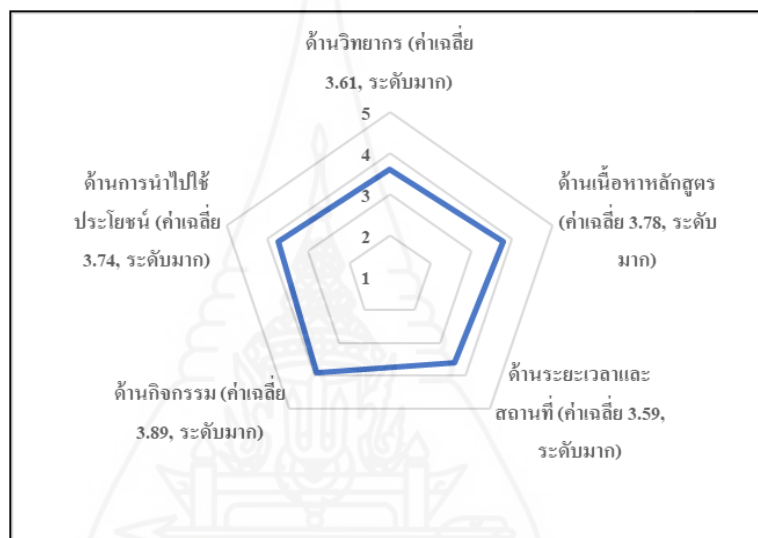
แหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับความรู้จากทั้งที่เป็นแบบรายบุคคล แบบกลุ่ม แบบมวลชน และเทคโนโลยีสารสนเทศ ใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับจากเทคโนโลยี สารสนเทศมากที่สุด รองลงมาคือแบบบุคคล แบบกลุ่ม และแบบมวลชน ตามลำดับ

ภาพที่ 5.1 สรุปแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่

1.3.4 ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในด้านวิชาการ ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านระยะเวลาและสถานที่ ด้านกิจกรรมและด้านการนำไปใช้ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจด้านกิจกรรมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ด้านวิชาการ และด้านระยะเวลาและสถานที่ ตามลำดับ

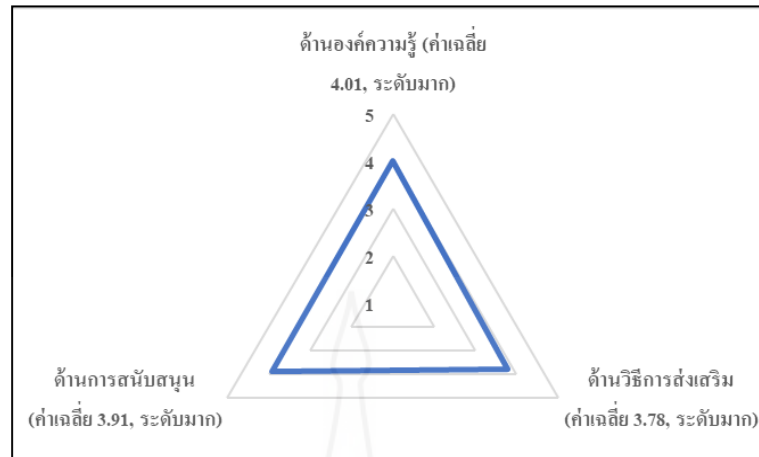

ภาพที่ 5.2 สรุปความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

1.3.5 ความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

1) ความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่

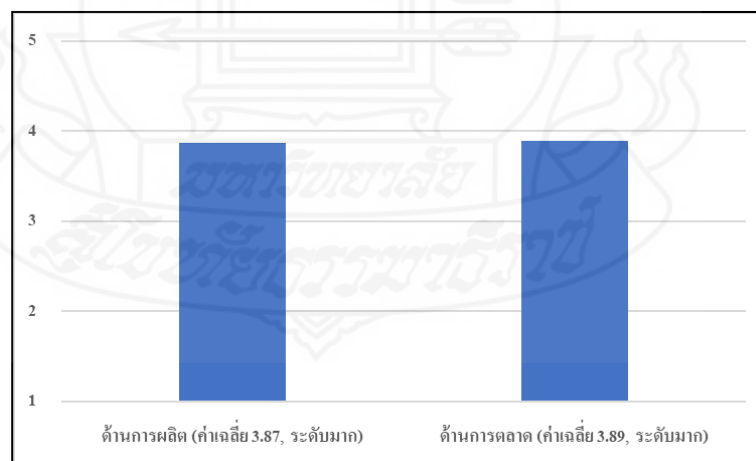
ความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่มีความต้องการในการรับการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการในการรับการส่งเสริมในด้านองค์ความรู้มากที่สุด ได้แก่ การตลาด การจัดการฟาร์มและระบบนิเวศในฟาร์ม การจัดการเมล็ดพันธุ์ รองลงมาด้านการสนับสนุน ได้แก่ แหล่งเงินทุน การประกันราคา เครื่องจักรกลการเกษตร และด้านวิธีการส่งเสริม ได้แก่ การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติ และการศึกษาดูงาน

ภาพที่ 5.3 สรุประดับความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่

2) ปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

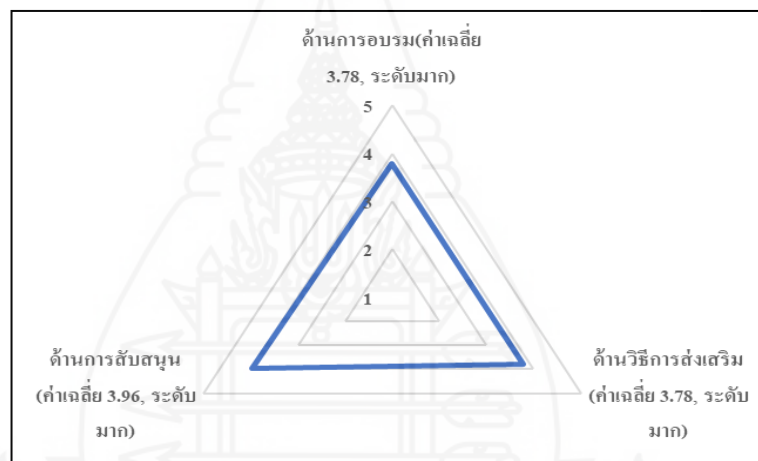
ปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรทั้งในด้านการผลิตและการตลาด พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหาด้านการตลาดมากที่สุด ได้แก่ พ่อค้าคนกลางกดราคา ราคาผลผลิตตกต่ำ ขาดช่องทางการจำหน่าย รองลงมาคือด้านการผลิต ได้แก่ ขาดแหล่งเงินทุน ขาดแคลนแหล่งน้ำ ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

ภาพที่ 5.4 สรุประดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรทั้งในด้านการอบรม ด้านวิธีการส่งเสริมและด้านการสนับสนุน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนมากที่สุด ได้แก่ ควรมีหน่วยงานที่สนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ ควรมีการสนับสนุนจุดจำหน่ายสินค้า/ผลผลิตทางการเกษตรสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ ควรส่งเสริมให้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน รองลงมาคือด้านวิธีการส่งเสริม ได้แก่ ควรจัดให้มีการรวมกลุ่มรับข่าวสาร ความรู้ ทางสื่อ ออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก วิดีโอ ควรจัดทำแปลงสาธิต ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการพบปะระหว่างผู้รับซื้อและเกษตรกรรุ่นใหม่ และด้านการอบรม ได้แก่ ควรเพิ่มกิจกรรมในการฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น ควรเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตรมากขึ้น ควรให้มีการจัดอบรมด้านการจัดการห่วงโซ่อุปทาน

ภาพที่ 5.5 สรุปข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

1.3.6 สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอกและแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

1) **สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก** คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ของเกษตรกรรุ่นใหม่ แยกเป็นด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการจัดการ ด้านการตลาดและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า

(1) **ด้านการผลิต** จุดแข็ง คือ มีความรู้ด้านการเกษตรที่ดี มีทักษะในการเกษตรที่ดี จุดอ่อน คือ ขาดเงินทุน ความรู้ในการแปรรูปไม่เพียงพอ โอกาส คือ กระแสนิยมเกษตรกรอินทรีย์ เครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิต อุปสรรค คือ สถานการณ์โรคระบาด ราคาต้นทุนการผลิตสูง

(2) ด้านการจัดการ จุดแข็ง คือ มีแผนการผลิต มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ได้ จุดอ่อน คือ ขาดความรู้ในการบริหารจัดการที่เหมาะสม ค่าใช้จ่ายในการจัดการสูง โอกาส คือ มีเครือข่ายหลายภาคส่วน มีหน่วยงานสนับสนุนองค์ความรู้ อุปสรรค คือ ระบบขนส่งที่ล่าช้า ภัยธรรมชาติ

(3) ด้านการตลาด จุดแข็ง คือ มีเครือข่ายด้านการตลาด สินค้ามีคุณภาพ จุดอ่อน คือ ขาดทักษะในการประชาสัมพันธ์ สินค้าไม่หลากหลาย โอกาส คือ มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน อุปสรรค คือ ราคาสินค้าตกต่ำ ต้นทุนการขนส่งมีราคาสูง

(4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จุดแข็ง คือ มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ดี สามารถใช้เทคโนโลยีด้านการเกษตรได้ดี จุดอ่อน คือ ขาดระบบเครือข่ายที่ดี ความรู้ด้านเทคโนโลยีไม่เพียงพอ โอกาส คือ เครือข่ายสังคมออนไลน์ นวัตกรรมสมัยใหม่ อุปสรรค คือ เทคโนโลยีสมัยใหม่มีราคาสูงและเรียนรู้ได้ยาก ระบบเครือข่ายไม่ครอบคลุมในบางพื้นที่

2) กลยุทธ์ในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร ในด้านการผลิต ด้านการจัดการ ด้านการตลาดและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า

(1) ด้านการผลิต กลยุทธ์เชิงรุก คือ การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานและสร้างเครือข่ายผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ให้มีความเข้มแข็ง กลยุทธ์เชิงรับ คือ สร้างความเข้าใจด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและสามารถผลิตโดยการลดต้นทุน กลยุทธ์เชิงแก้ไข สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์และบูรณาการภาครัฐและเอกชนเพื่อขอรับสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ กลยุทธ์เชิงป้องกัน คือ พัฒนาระบบการจัดการหลังการผลิต

(2) ด้านการจัดการ กลยุทธ์เชิงรุก คือ สร้างเครือข่ายตลาดนำการผลิตและพัฒนาระบบการจัดการ กลยุทธ์เชิงรับ คือ พัฒนาระบบขนส่งโดยเป็นจุดรวบรวมและกระจายสินค้า กลยุทธ์เชิงแก้ไข สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการจัดการจากผู้เชี่ยวชาญโดยบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน กลยุทธ์เชิงป้องกัน คือ พัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก

(3) ด้านการตลาด กลยุทธ์เชิงรุก คือ จัดงานแสดงสินค้าเพื่อให้เกษตรกรได้ประชาสัมพันธ์สินค้า กลยุทธ์เชิงรับ คือ พัฒนาคู่มือที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ กลยุทธ์เชิงแก้ไข ส่งเสริมและพัฒนาระบบตลาดออนไลน์ กลยุทธ์เชิงป้องกัน คือ ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์

(4) ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ กลยุทธ์เชิงรุก คือ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการประกอบการ กลยุทธ์เชิงรับ คือ พัฒนาศักยภาพในการใช้

เทคโนโลยีและนวัตกรรม กลยุทธ์เชิงแก้ไข ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี กลยุทธ์เชิงป้องกัน คือ พัฒนาระบบเครือข่ายออนไลน์ให้มีความปลอดภัย

3) แนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร
ได้แก่ ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและมีอำนาจในการต่อรอง ควรสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ในการประกอบกิจการ ควรจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกรรุ่นใหม่ในแต่ละภูมิภาค ควรสนับสนุนองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจ ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ควรจัดงานพบปะระหว่างผู้ผลิตและผู้ประกอบการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินกิจการ ควรสนับสนุนตลาดรองรับสินค้าสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้ในการบริหารจัดการธุรกิจอย่างเป็นระบบจากผู้เชี่ยวชาญ ควรสนับสนุนระบบขนส่งและระบบการจัดการสินค้าให้มีมาตรฐาน ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลงานของเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นที่รู้จัก ควรสนับสนุนเวทีสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการให้เป็นที่ยอมรับ

2. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรในจังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา

1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 57.8 เป็นเพศชาย ร้อยละ 66.5 มีสถานภาพสมรส สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นันทิยา ศรีทัดจันทา (2557,น.48) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดเลย พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 60.0 เป็นเพศชาย อาจเป็นเพราะอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่เหมาะสมสำหรับเพศชายมากกว่าเนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้องใช้แรงงานเป็นหลัก

เกษตรกรรุ่นใหม่มีอายุอยู่ในช่วง 36-40 ปี เฉลี่ย 38.32 ปี ต่างจาก พชรพลชัย เอี่ยมอารมณ์ (2557,น.48) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี เฉลี่ย 34.65 ปี อาจจะเป็นเพราะว่าอาชีพเกษตรกรในจังหวัดพะเยายังไม่ได้รับความนิยมจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ในพื้นที่

เกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 30.8 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) สอดคล้องกับ พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557,น.48) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ร้อยละ 34.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกรและไม่เคยเข้ารับการอบรมผู้ประกอบการเกษตรมาก่อน มีประสบการณ์การทำงานเกษตรเฉลี่ย 12.52 ปี ใกล้เคียงกับ นันทิยา ศรีทัตจันทา (2557,น.49) พบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่มีประสบการณ์การทำงานเกษตรเฉลี่ย 10.30 ปี และเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยาเป็นเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งหมด จากการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยาเป็นเกษตรกรที่อายุน้อย มีประสบการณ์ทำงานเกษตรที่ค่อนข้างสูง มีการศึกษาในขั้นพื้นฐาน แม้ส่วนใหญ่จะไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับผู้ประกอบการเกษตรมาก่อน แต่ก็ยังมีกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อใช้ในการแจ้งข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

2) สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่ไม่มีสถานะทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557,น.57) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ไม่มีตำแหน่งใดๆ ทางสังคม อาจจะเป็นเพราะว่าเกษตรกรรุ่นใหม่มีอายุน้อย จึงไม่มีความสนใจในตำแหน่งทางสังคม

สำหรับการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) สอดคล้องกับ นันทิยา ศรีทัตจันทา (2557,น.50) พบว่า Young Smart Farmer ร้อยละ 36.7 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. เนื่องจากเกษตรกรรุ่นใหม่อาจจะมีการทำธุรกรรมทางการเงินกับทางธนาคาร และเป็นข้อกำหนดในการเข้าร่วมสมาชิก

3) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนมาก มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง 6-10 ไร่ เฉลี่ย 13.44 ไร่ โดยส่วนใหญ่ถือครองเอกสารสิทธิ์ประเภทโฉนด สอดคล้องกับ พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557,น.57) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนมากมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ เฉลี่ย 13.96 ไร่ โดยสองในสามถือครองที่ดินในรูปแบบโฉนด

สำหรับแรงงานภายในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีแรงงานภายในเฉลี่ย 2.26 คน มีแรงงานจ้างเฉลี่ย 3.88 คน มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 106,729.73 บาทต่อปี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 85,444.44 บาทต่อปี มีค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตรเฉลี่ย 47,745.95 บาทต่อปี ส่วนใหญ่มีแหล่งเงินทุนเป็นของตนเอง ซึ่งใกล้เคียงกับ พชรวลัย เอี่ยมอาภรณ์ (2557,น.50) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีแรงงานภายในครัวเรือนเฉลี่ย 2.58 คน แรงงานจ้างเฉลี่ย 3.22 คน มากกว่าครึ่งใช้เงินทุนของตนเอง มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 183,543.00 บาทต่อปี รายได้นอกภาคการเกษตร

63,984.00 บาทต่อปี มีรายจ่ายในภาคการเกษตรเฉลี่ย 70,433.75 บาทต่อปี สรุปได้ว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง มีแรงงานที่สามารถประกอบการเกษตรได้และมีรายได้มากกว่ารายจ่าย อาจจะเป็นเพราะว่าเกษตรกรรุ่นใหม่มีการจัดการที่ดีและมีการศึกษาหาความรู้เพื่อนำพัฒนาในการประกอบการเกษตรของตนเองอยู่ตลอดเวลา

2.2 การประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

จากการศึกษาการประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้แก่ การประกอบการเกษตร การแปรรูปผลผลิต การตลาดและทักษะในการประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า

1) การประกอบการเกษตร การแปรรูปผลผลิตและการตลาดของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ร้อยละ 78.4 ทำนา รองลงมาร้อยละ 64.9 ปลูกผัก ร้อยละ 71.9 เลี้ยงไก่ รองลงมาร้อยละ 24.3 เลี้ยงโค ร้อยละ 29.2 เลี้ยงปลา รองลงมาร้อยละ 7.6 เลี้ยงอื่นๆ (หอย,ปูนา) อาจจะเป็นเพราะว่าพื้นที่ในจังหวัดพะเยา มีความเหมาะสมในการทำนา ทั้งนี้เกษตรกรรุ่นใหม่ยังมีกิจกรรมด้านการเกษตรอื่นๆ ร่วมกับการประกอบกิจการของตนเองในลักษณะเกษตรผสมผสานเพื่อสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ พชรพลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557,น.58) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ร้อยละ 64.5 ทำนา รองลงมาร้อยละ 44.0 ปลูกพืชผัก

ในส่วนการแปรรูป ผลิตภัณฑ์และการบริการ เกษตรกรรุ่นใหม่ยังไม่มีการดำเนินงานในส่วนนี้ อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ยังขาดความรู้และขาดหน่วยงานเฉพาะที่เข้ามาสนับสนุนและให้โอกาสในการพัฒนา และมีการจำหน่ายผลผลิตในตลาดภายในพื้นที่ รองลงมา ร้อยละ 57.3 จำหน่ายผลผลิตผ่านระบบออนไลน์ อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรรุ่นใหม่มีความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและมองเห็นช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่ทั่วถึง

2) ทักษะในการประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีทักษะในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีทักษะด้านการผลิตพืชสูงสุด รองลงมาคือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรรุ่นใหม่ให้ความสนใจในด้านการผลิตพืชมากกว่าด้านอื่น ทั้งนี้เกษตรกรรุ่นใหม่มีอายุน้อยจึงมีการเรียนรู้และเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศได้ดีกว่าเกษตรกรที่อายุมาก

2.3 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่

จากการศึกษาความรู้และแหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.3.1 ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า จากการทดสอบความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ตอบถูกเฉลี่ย 16.42 ข้อ จาก 25

ข้อ ซึ่งมีความรู้อยู่ในระดับมาก โดยข้อคำถามที่เกษตรกรรุ่นใหม่ตอบผิดมากที่สุดคือ ดินเปรี้ยว หมายถึง ดินที่มีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) มากกว่า 7 (เฉลย : ดินเปรี้ยว จะมีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ต่ำกว่า 7) รองลงมาคือ การทำนาด้วยการหว่านเป็นวิธีการที่ง่ายและประหยัดต้นทุน (เฉลย : การทำนาหว่านจะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าปกติ ทั้งด้านของการใช้เมล็ดพันธุ์และด้านการดูแลรักษา) และธาตุอาหารหลักของพืชประกอบด้วย ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และ แมกนีเซียม (เฉลย : ธาตุอาหารหลักของพืชประกอบด้วย ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และ โพแทสเซียม) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ขาดความรู้ในด้านดินและปุ๋ย ซึ่งเกษตรกรรุ่นใหม่อาจจะไม่ทราบว่าค่าความเป็นกรด-ด่าง และธาตุอาหารของพืชมีความสำคัญอย่างไร และอาจจะเป็นเพราะว่านิยมการทำนาหว่านมากกว่านาปลูกและไม่ได้คำนวณค่าใช้จ่ายตลอดฤดูกาลผลิตจึงไม่ทราบต้นทุนการผลิตที่แท้จริง

2.3.2 แหล่งความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับความรู้จากทั้งที่เป็นแบบรายบุคคล แบบกลุ่ม แบบมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับความรู้จากเทคโนโลยีสารสนเทศมากที่สุด ได้แก่ อินเทอร์เน็ต (Internet) ยูทูบ (Youtube) เฟซบุ๊ก (Facebook) โปรแกรมหรือแอปพลิเคชัน (Program, Application) และไลน์ (Line) ตามลำดับ อาจจะเป็นเพราะเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคปัจจุบัน มีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายและมีประโยชน์เป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่ค้นหาข้อมูลข่าวสารและความรู้ได้สะดวก รวดเร็ว และตรงตามความต้องการได้มากที่สุด

2.4 ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ทั้งในด้านวิทยากร ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านระยะเวลาและสถานที่ ด้านกิจกรรม และด้านการนำประโยชน์ไปใช้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจด้านกิจกรรมมากที่สุด คือ กิจกรรมละลายพฤติกรรมและปรับความคิด รองลงมาคือ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ ตามลำดับ อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรรุ่นใหม่มาจากพื้นที่ที่แตกต่างกันและขาดความคุ้นเคยเมื่อต้องเข้ารับการอบรม เมื่อเกษตรกรรุ่นใหม่ได้ทำกิจกรรมเหล่านี้ก็จะทำให้มีความรู้สึกผ่อนคลายและพร้อมที่จะรับข้อมูลจากการอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้เกิดความพึงพอใจต่อด้านกิจกรรมมากที่สุด สอดคล้องกับ พัฒนา พรหมณี และคณะ (2563, น. 60) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจว่า หมายถึง สิ่งที่แสดงออกถึงพฤติกรรมภายในของตัวบุคคล โดยแสดงออกเป็นความรู้สึกที่มีทั้งชอบ ไม่ชอบ ทั้งยินดีและไม่ยินดี จากการได้รับการตอบสนองตามความคาดหวังที่เกิดจะการประมวลคุณค่าของแต่ละบุคคล

2.5 ความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

จากการศึกษาความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร พบว่า

2.5.1 ความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีความต้องการในการรับการส่งเสริมในด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านองค์ความรู้ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านการสนับสนุน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการรับการส่งเสริมด้านองค์ความรู้มากที่สุด คือ การตลาด รองลงมาคือ การจัดการฟาร์มและระบบนิเวศในฟาร์ม และการจัดการเมล็ดพันธุ์ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ให้ความสำคัญต่อการจัดการและการจำหน่ายผลผลิตเป็นอย่างมาก อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรรุ่นใหม่มีความต้องการในการจัดการผลผลิตให้มีคุณภาพและพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจด้านการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุภาภรณ์ เจริญประดับ (2563,น.1) ได้กล่าวว่า ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่มีแรงบันดาลใจใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อก่อตั้งกิจการ ต้องลงทุนร่างกาย กำลังทรัพย์ กำลังความคิด โดยมีการจัดสรรเงินทุนเพื่อค่าใช้จ่ายทางตรงและค่าใช้จ่ายทางอ้อมที่ก่อให้เกิดรายได้ โดยมุ่งหวังกำไรทางพาณิชย์และมีความเสี่ยงที่จะได้รับการขาดทุน

2.5.2 ปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร พบว่า จากการศึกษาปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร ในด้านการผลิตและด้านการตลาด พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหาด้านการตลาดมากที่สุด คือ พ่อค้าคนกลางกดราคา รองลงมาคือ ราคาผลผลิตตกต่ำและขาดช่องทางการจำหน่าย ตามลำดับ อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรรุ่นใหม่ไม่มีการรวมกลุ่มในพื้นที่ทำให้ขาดอำนาจการต่อรองราคาและไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ ประกอบภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ส่งผลให้ราคาผลผลิตตกต่ำและมีช่องทางการจำหน่ายที่ลดลง ทั้งนี้เกษตรกรรุ่นใหม่บางส่วนไม่ได้เป็นเจ้าของฟาร์มตัวจริงจึงไม่สามารถตัดสินใจในกิจกรรมนั้นได้ สอดคล้องกับ นลทวรรณ มากหลาย (2557,น.72) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระยอง พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ จำนวนสองในสาม (ร้อยละ 63.33) เห็นว่าปัญหาการเป็นเจ้าของฟาร์ม เจ้าของกิจการตัวจริง จะทำให้ไม่สามารถตัดสินใจพัฒนา ลงมือทำกิจกรรมการเกษตรที่ได้รับอบรมมาได้ เนื่องจากไม่ใช่เจ้าของฟาร์ม เจ้าของกิจการตัวจริง

2.5.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร พบว่า การศึกษาความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรในด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านการอบรม ด้านการส่งเสริมและด้านการสนับสนุน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนมาก

ที่สุด คือ ควรมีหน่วยงานที่สนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ รองลงมาคือ ควรมีการสนับสนุนจุดจำหน่ายสินค้าและผลผลิตทางการเกษตรสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ และควรส่งเสริมให้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ขาดแหล่งเงินทุนที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่โดยเฉพาะ อาจเนื่องจากแหล่งเงินทุนในปัจจุบันมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่ไม่สามารถแบกรับภาระหนี้สินที่มากเกินไป สอดคล้องกับ พชรวลัย เอี่ยมอารมณ์ (2557, น.86) พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ร้อยละ 48.5 เสนอแนะให้มีการสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ ปัจจัยด้านการเกษตร ให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่

2.6 สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอกของเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัด

พะเยา

การศึกษาสภาพแวดล้อมภายใน คือจุดแข็งและจุดอ่อน สภาพแวดล้อมภายนอก คือ โอกาสและอุปสรรค และกลยุทธ์ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการจัดการ ด้านการตลาดและด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ พบว่า

2.6.1 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค

1) จุดแข็ง มีความรู้ด้านการเกษตรที่ดี มีแผนการผลิต มีเครือข่ายด้านการตลาด มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ดี เนื่องจากเกษตรกรรุ่นใหม่มีอายุน้อย สามารถหาข้อมูลองค์ความรู้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่และเครือข่ายที่มีอยู่ได้ และมีแนวความคิดในการวางแผนในการประกอบการของตนเอง

2) จุดอ่อน ขาดเงินทุน ขาดความรู้ในการบริหารจัดการที่เหมาะสม ขาดทักษะในการประชาสัมพันธ์ ความรู้ด้านเทคโนโลยีไม่เพียงพอ อาจเป็นเพราะเกษตรกรรุ่นใหม่มีข้อจำกัดตามเงื่อนไขในการขอรับเงินทุนจากสถาบันการเงินหรือธนาคารต่างๆ ทั้งนี้เทคโนโลยีสมัยใหม่มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา รวมถึงลักษณะในการประชาสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน จึงต้องทำความเข้าใจใหม่อยู่เสมอ

3) โอกาส กระแสนิยมเกษตรอินทรีย์ มีหน่วยงานสนับสนุนองค์ความรู้ มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เครือข่ายสังคมออนไลน์ เนื่องจากปัจจุบันผู้บริโภคให้ความสำคัญด้านความปลอดภัยทางอาหารและสุขภาพของตนเองมากขึ้น เกษตรกรรุ่นใหม่จึงเน้นการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค พร้อมทั้งมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนและเครือข่ายสังคมออนไลน์ในยุคปัจจุบัน รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่สามารถนำข้อได้เปรียบนี้มาพัฒนาการดำเนินงานของตนเองได้

4) อุปสรรค ราคาต้นทุนการผลิตสูง ระบบขนส่งที่ล่าช้า ราคาสินค้าตกต่ำ เทคโนโลยีสมัยใหม่มีราคาสูงและเรียนรู้ได้ยาก อาจเป็นเพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้มีราคาที่สูงมากขึ้น และเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ย่ำแย่ ส่งผลให้ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ซึ่งสวนทางกับราคาขายผลผลิต อีกทั้งระบบขนส่งที่ล่าช้า ทำให้สินค้าเกิดความเสียหายไม่ตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

2.6.2 กลยุทธ์ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

1) กลยุทธ์เชิงรุก การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานและสร้างเครือข่ายผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ให้มีความเข้มแข็ง เนื่องจากกระแสความนิยมเกษตรอินทรีย์ในปัจจุบันมีมากขึ้น การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีมาตรฐานชัดเจนจึงตอบสนองต่อความต้องการของตลาด รวมถึงการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง จะทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีอำนาจในการต่อรองมากยิ่งขึ้น

2) กลยุทธ์เชิงรับ พัฒนาระบบขนส่งโดยเป็นจุดรวบรวมและกระจายสินค้า และพัฒนาศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เนื่องจากความเสียหายที่เกิดจากการขนส่งมีจำนวนมาก การกำหนดจุดรวบรวมและกระจายผลผลิตด้านการเกษตรโดยเฉพาะ จะลดผลกระทบจากการขนส่งแบบปกติได้มาก และการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เช่น ระบบแอปพลิเคชันและโฮมเพจสินค้า จะช่วยให้เกษตรกรรุ่นใหม่จำหน่ายสินค้าได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) กลยุทธ์เชิงแก้ไข ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการจัดการจากผู้เชี่ยวชาญ โดยบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน เนื่องจากเทคโนโลยีบางชนิดยังไม่เหมาะกับสภาพการเกษตรของพื้นที่ ประกอบกับการจัดการของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้นการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีให้มีความเหมาะสม รวมถึงการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการจัดการที่ถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญทั้งภาครัฐและเอกชน จะช่วยให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีศักยภาพในการประกอบการเกษตรได้ดียิ่งขึ้น

4) กลยุทธ์เชิงป้องกัน ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก เนื่องจากเกษตรกรรุ่นใหม่มีการจำหน่ายสินค้าในรูปแบบของผลผลิตสดเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการแปรรูปผลผลิตและ

พัฒนาผลผลิตกันจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการสร้างรายได้ที่มั่นคง รวมถึงสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาศักยภาพให้มีความพร้อมและสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ได้นั้น จะทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีภูมิคุ้มกันในการประกอบการเกษตรได้มากยิ่งขึ้น

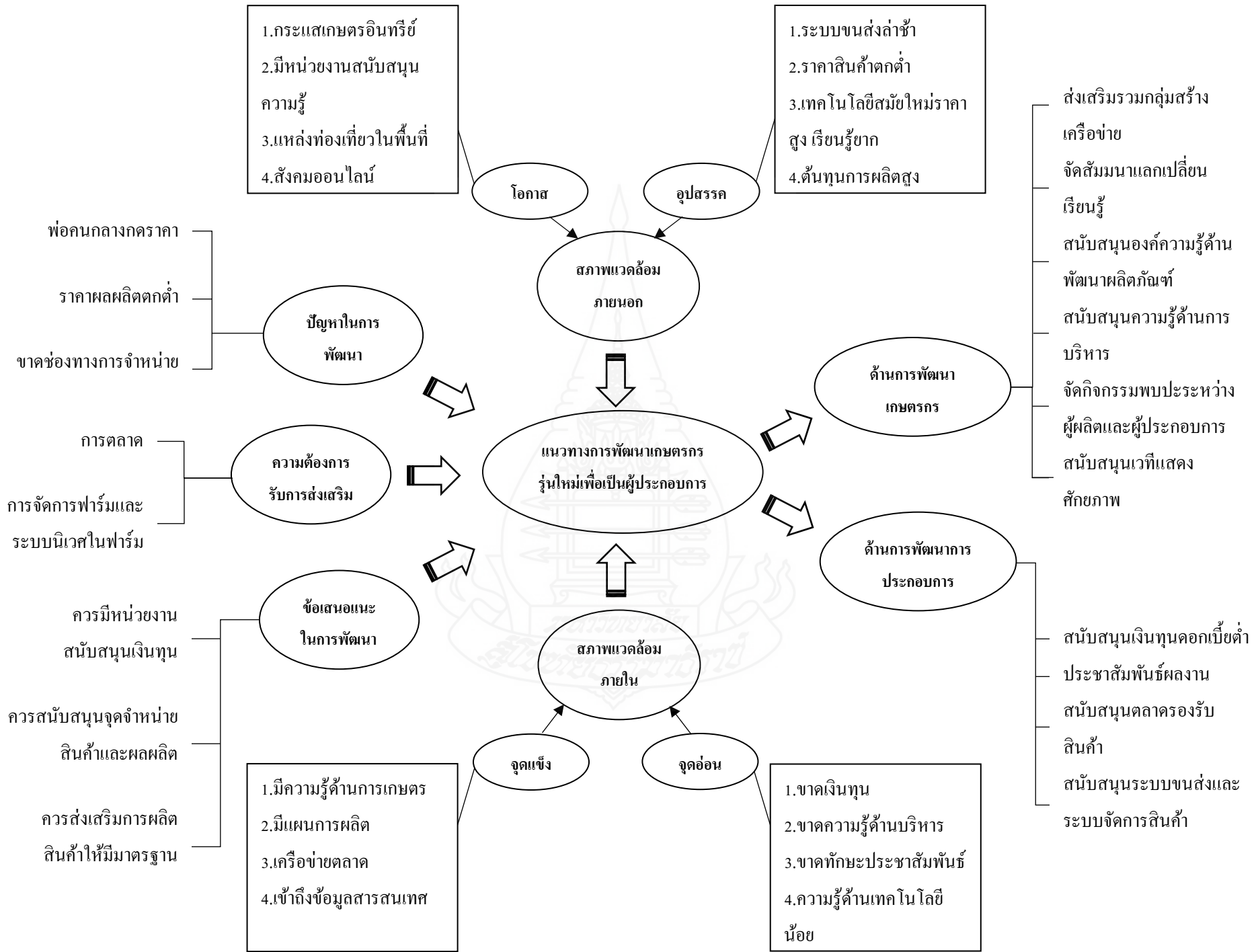
ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีการวิเคราะห์และทราบถึงสิ่งที่ตนเองมีและขาดหาย และยังสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของตนเองและกิจการที่ดำเนินการอยู่ได้ สอดคล้องกับ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2549, น.42-43) ได้กล่าวถึงการพัฒนาว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีกว่าเดิม เพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีความเจริญก้าวหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นได้มีการกำหนดไว้ก่อนและครอบคลุมทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ หรืออาจแบ่งเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง นอกจากนี้แล้วการพัฒนาในแง่ที่เป็นกระบวนการจะประกอบไปด้วยหลายขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน การพัฒนายังเป็นกระบวนการต่อเนื่องคือหลังจากดำเนินกิจกรรมพัฒนากิจกรรมหนึ่งผ่านไปแล้ว ก็จะนำไปสู่การเริ่มดำเนินกิจกรรมพัฒนาอีกต่อไปอีก

2.6.3 แนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร พบว่า มีข้อเสนอแนวทางที่สำคัญ คือ ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและมีอำนาจในการต่อรอง ควรสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ในการประกอบกิจการ ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลงานของเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นที่รู้จัก และควรสนับสนุนเวทีสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการให้เป็นที่ยอมรับ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดที่จะพัฒนาความมั่นคงให้แก่ตนเองและครอบครัว แม้อาชีพเกษตรกรจะเป็นอาชีพที่ไม่มีรายได้ที่สูงมาก แต่หากมีความตั้งใจและมีการวางแผนที่ดีแล้วก็สามารถพัฒนาจนไปสู่ความสำเร็จในชีวิตได้ สอดคล้องกับ เอกสิทธิ์ สนามทอง (2561, น.71-72) ได้กล่าวว่า การพัฒนาอาชีพ เป็นกำหนดถึงสิ่งที่มีความสนใจ ค่านิยม ความสามารถ กิจกรรม และปัจจัยต่าง ๆ ของบุคคล เพื่อรองรับการปฏิบัติงานในอนาคตที่อาจจะเกิดขึ้น รวมถึงกิจกรรมระดับบุคคลและองค์กรอีกด้วย โดยกิจกรรมระดับบุคคล ประกอบด้วย การวางแผนงาน การตระหนักในอาชีพ และการใช้ประโยชน์จากแหล่งที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ในส่วนกิจกรรมระดับองค์กรประกอบด้วย ระบบตำแหน่ง การตรวจสอบ การพัฒนาสายอาชีพของบุคคล การให้คำปรึกษาและการเตรียมการพัฒนาตามเส้นทางของอาชีพ เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาความก้าวหน้าทางอาชีพนั้น เป็นการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรและกลุ่มของ

ผู้ปฏิบัติงาน โดยผ่านกิจกรรมสำคัญดังนี้ การวางแผน การจัดการ โดยใช้วิธีการพัฒนานุเคราะห์
รายบุคคลเพื่อพัฒนาศักยภาพตามลักษณะของงานที่ปฏิบัติในแต่ละคนต่อไป

ภาพที่ 5.6 สรุปการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอกและแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรรุ่นใหม่

1) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ยังขาดความรู้ในด้านการเกษตรที่ถูกต้องอยู่พอสมควร โดยเฉพาะเรื่องการจัดการดินและปุ๋ย ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการประกอบ การเกษตร ดังนั้น เกษตรกรรุ่นใหม่ซึ่งมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ดีกว่าเกษตรกร ที่อายุมาก ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้ครอบคลุมรอบด้าน เพื่อพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา และ นำมาปรับใช้ในกิจกรรมที่ตนเองประกอบอยู่อย่างต่อเนื่อง

2) เกษตรกรรุ่นใหม่ควรมองหาโอกาสในการพัฒนาตนเองนอกเหนือจาก การรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ เพราะหากไม่สามารถพัฒนาด้วยการพึ่งพาตนเองแล้ว การ ประกอบกิจการใดๆ อาจจะประสบความสำเร็จได้ยาก ดังนั้นควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เป็น ประโยชน์ เพื่อหาช่องทางในการพัฒนาตนเองจนประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

3) เกษตรกรรุ่นใหม่ควรศึกษาหาความรู้ด้านการแปรรูปผลผลิต พร้อมทั้ง ขอบการรับรองมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่ามากยิ่งขึ้น และควรต่อยอด ไปสู่การประกอบธุรกิจ เช่น การให้บริการด้านการเกษตร การประกอบธุรกิจร้านค้าด้านการเกษตร

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้จัดการอบรม

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้จัดการอบรมควรมีการทดสอบความรู้หลัง การอบรมทุกครั้ง เพื่อให้ทราบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่มีความเข้าใจในเรื่องที่อบรมมากน้อยเพียงใด และ ควรติดตามประเมินผลการดำเนินประกอบกิจการของเกษตรกรรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง ว่ามีปัญหาใน ส่วนใด เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางการแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ

2) จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ยังขาดการแปรรูป ผลิตภัณฑ์และ การให้บริการ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้จัดการอบรมควรประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมเป็นวิทยากรในการอบรมให้ความรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจการของตนเอง

3) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีความพึงพอใจด้านระยะเวลา และสถานที่ต่ำที่สุด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้จัดการอบรม ควรปรับระยะเวลาให้มีความ เหมาะสมกับความต้องการของผู้รับอบรม และควรจัดหาสถานที่นอกเหนือจากห้องประชุม เช่น ฟาร์มเกษตรที่ประสบความสำเร็จ หรือฟาร์มของเกษตรกรรุ่นใหม่ผู้เข้าร่วมการอบรม เพื่อ

กระตุ้นให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีความสนใจในการเรียนรู้และมองเห็นภาพการดำเนินงานที่แท้จริง และยังเป็นการสร้างเครือข่ายให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ในอนาคต

4) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีความต้องการรับการสนับสนุน และมีปัญหาด้านการตลาดมากที่สุด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้จัดการอบรมควรประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดเข้าร่วมเป็นวิทยากรในการอบรม เพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีความเข้าใจ และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

5) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนมากที่สุด โดยเฉพาะแหล่งเงินทุน ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้จัดการอบรมควรจัดหาข้อมูล หรือเชิญหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่พร้อมจะสนับสนุนเงินทุนให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ โดยเฉพาะเข้าร่วมเป็นวิทยากรในการอบรม เพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่ได้ติดต่อประสานงานในอนาคต

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

1) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีปัญหาและความต้องการรับการสนับสนุนด้านการตลาดมากที่สุด ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรควรจัดหาสถานที่สำหรับการจำหน่ายผลผลิตสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ และควรสนับสนุนให้มีการจัดเวทีพบปะสำหรับเกษตรกรผู้ผลิตและผู้รับซื้อผลผลิต เพื่อสร้างโอกาสให้เกษตรกรรุ่นใหม่ได้ติดต่อกับผู้ประกอบการโดยตรง

2) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนมากที่สุด ดังนั้นกรมส่งเสริมการเกษตรควรมีแผนงาน โครงการที่ตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างการเชื่อมโยงการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรรุ่นใหม่

3) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับความรู้จากแหล่งเทคโนโลยีสารสนเทศมากที่สุด ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรควรพัฒนาสื่อองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ เผยแพร่อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้สื่อควรมีเนื้อหาที่เข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

3.1.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรุ่นใหม่โดยตรง ควรมีนโยบายให้หน่วยงานภายใต้สังกัดจัดทำโครงการที่ให้โอกาสเกษตรกรรุ่นใหม่มากขึ้น เช่น การจัดงานนิทรรศการสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ระดับประเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกได้ทราบถึงการดำเนินงานของเกษตรกรรุ่นใหม่ และยังกระตุ้นให้เกษตรกรรุ่นใหม่พัฒนาศักยภาพในการประกอบกิจการให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการสินค้าในปัจจุบัน

2) ควรมีนโยบายให้การสนับสนุนด้านการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา สำหรับเยาวชนที่มีความสนใจด้านการเกษตร เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ทดแทนเกษตรกรรุ่นที่อายุมาก และเป็นการสร้างจิตสำนึกรักในอาชีพเกษตรกร

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับผลการประกอบการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางและเป็นต้นแบบในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในรุ่นอื่นๆ ต่อไป

3.2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการประกอบกิจการด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ต้นแบบ เช่น การถอดองค์ความรู้เส้นทางแห่งความสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.3 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรในพื้นที่อื่น เนื่องจากความแตกต่างทางด้านการประกอบกิจกรรม วิถีชีวิต และวัฒนธรรม เพื่อนำผลที่ได้มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

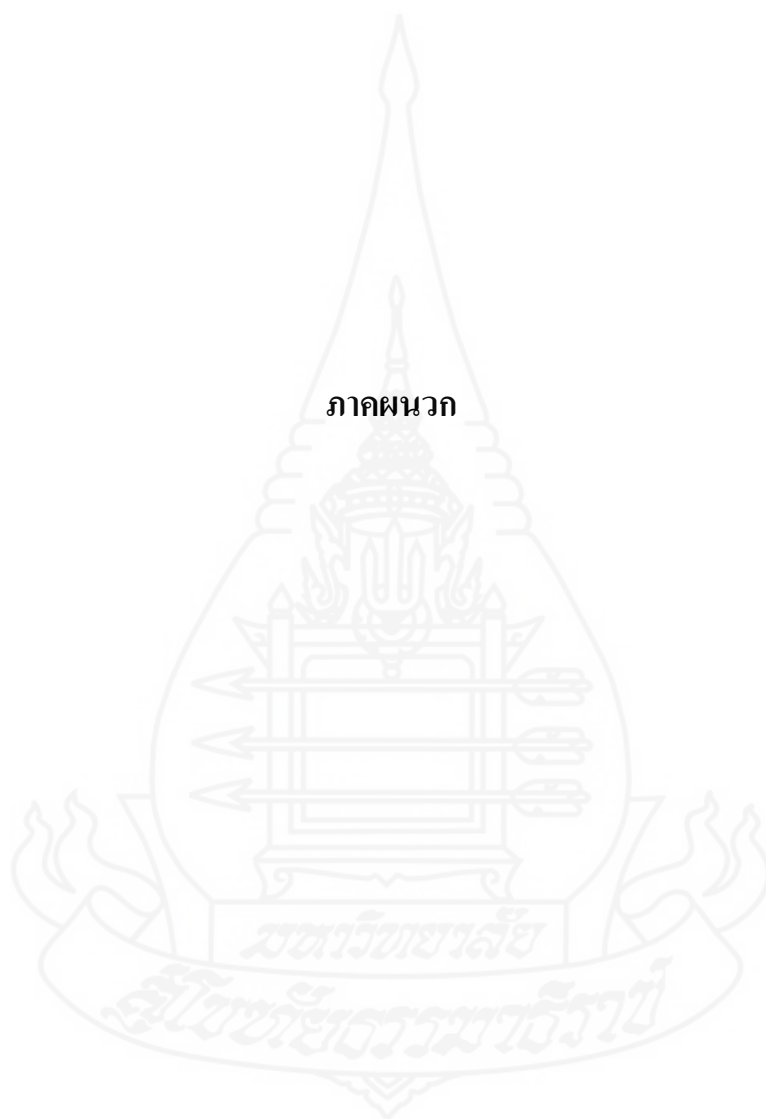
- กรมสามัญศึกษา. (2544). การศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์กรมสามัญศึกษาปี 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). คู่มือการขึ้นทะเบียน/ปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรกร ปี 2563. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). คู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). คู่มือการดำเนินงานตามโครงการระบบส่งเสริมการเกษตร ปีงบประมาณ 2564. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. 2564. สืบค้น 5 ธันวาคม 2564, จาก <http://farmer.doae.go.th/>
- กิริติยา สวัสดิภาพ. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังในการพัฒนาเพื่อการเกษตรพึ่งตนเองของเกษตรกรรุ่นใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กฤษริ คำชาย. (2544). จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- จังหวัดพะเยา. (2564). แผนพัฒนาจังหวัดพะเยา (พ.ศ. 2561-2565) ฉบับทบทวนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. พะเยา: กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด.
- ชวาล แพรัตน์กุล. (2552). เทคนิคการวัดผล(พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิบูลย์การปก
- ชุตติกาญจน์ คำนา. (2557). การดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเขตที่ 6 กรมส่งเสริมการเกษตร (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ��ชวาล วงษ์ประเสริฐ. (2537). สารนิเทศศาสตร์เบื้องต้น. ปทุมธานี: คณะนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ฐาปนา ฉันทไพศาล. (2562). เอกสารการสอนชุดวิชาการเงินธุรกิจและกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- ทำนอง สิงคาลวนิช. (2525). ความหมาย ปรัชญา นโยบายและวัตถุประสงค์ ของการส่งเสริม การเกษตร. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- นลทวรรณ มากหลาย. (2557). แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่จังหวัดระยอง(วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิคม ชมภูหลง. (2550). แนวทางการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้(พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 1. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- นันทา บุรณะชนัง. (2543). การวางแผนงานส่งเสริมการเกษตรเพื่อพัฒนา ใน ประมวลสาระชุดวิชา ส่งเสริมการเกษตรพัฒนา (หน่วยที่ 6). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นันทิยา หุตานวัตร. (2545). SWOT : การวางแผนกลยุทธ์เชิงธุรกิจชุมชน. อุบลราชธานี: คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- นันทิยา ศรีศักดิ์จันทา. (2557). แนวทางการพัฒนา Young Smart Farmer จังหวัดเลย (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญดี บุญญากิจ และคณะ. (2547). การจัดการความรู้ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2561). สังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก. ใน ประมวลสาระ ชุดวิชา การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา หน่วยที่ 1-5 (พิมพ์ครั้งที่ 2). (น. 17). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประกาศสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เรื่อง กำหนดให้เกษตรกรขึ้นทะเบียนและทำบัตรประจำตัว เกษตรกร พ.ศ. 2545 . (2545, 20 ธันวาคม) . ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119
- ปราณี หล้าเบญจสะ. (2559). การหาคุณภาพของเครื่องมือวัดผล. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2557) การจัดการห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้(พิมพ์ครั้งที่ 3)(ฉบับปรับปรุง) สาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. กรุงเทพฯ: มีน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- เพชรวัลย์ เอี่ยมอาภรณ์. (2557). แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ในพื้นที่ ที่รับผิดชอบของสำนัก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร มหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). จิตวิทยาทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2551). *แนวคิดและหลักการส่งเสริมการเกษตร ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร (หน่วยที่ 3)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2556). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ใน ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 4)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2561). *แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา ใน ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 3)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัฒนา พรหมณี, ยุพิน พิทยาวัฒน์ชัย, จิระศักดิ์ ทัพพา. (2563). *แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน. วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)*. 26(1). 59-66.
- ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค. (2561). “การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ”. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ ชั้น 2 (หน่วยที่ 6 หน้า 1-58)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพโรจน์ ชลาตักษณ์. (2551). *การจัดการความรู้: สังกับททางทฤษฎี*. นครปฐม: บริษัท เพชรเกษมพรินต์ติ้ง จำกัด.
- ภนิดา ชัยปัญญา. (2541). *การวัดความพึงพอใจ*. กรุงเทพฯ: แสงอักษร.
- ภาณุเดช เพียรความสุข. (2558). *ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (รายงานการวิจัย)*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ภุชพงศ์ โนโคไชสง. (2560). *แถลงข่าว "สถิติบอกอะไร ผู้สูงวัยปัจจุบันและอนาคต"*. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สืบค้น 18 ธันวาคม 2563, จาก <http://www.nso.go.th>
- ภัทรชานนท์ สายแก้ว. (2560). *การจัดการความรู้ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านข้าวในจังหวัดนครพนม (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วาริพร ชูศรี, ฐิติรัตน์ สัตย์ซื่อ. (2558). *ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการให้บริการของรถตู้ประจำทางสายหาดใหญ่-ยะลา : กรณีศึกษาบริษัทสหยะลาขนส่ง จำกัด. วารสารสุทธิปริทัศน์*. 29(89). 145-161.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2549). *ความหมายของการพัฒนา คำที่มีความหมายใกล้เคียงและแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนา*. สืบค้น 18 กันยายน 2563, จาก <http://www.wiruch.com>

- สมจิต โยชะคง และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2553). *รูปแบบการส่งเสริมเกษตร ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร* (หน่วยที่ 7). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุภาภรณ์ เจริญประดับ. (2563). *การเป็นผู้ประกอบการเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผลิตตำราเรียนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2538). *จิตวิทยาการเรียนรู้วัยผู้ใหญ่*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สำนักงาน ก.พ.ร.และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548). *การจัดการความรู้ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา. (2563). *จำนวนผู้ผ่านการอบรมตาม โครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดพะเยา. กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา.*
- โตมรศรี จันทร์รัตน์, วิษณุ อรรถวานิช และบุญธิดา เสงี่ยมเนตร. (2561). *อุตสาหกรรมภาคเกษตรไทย ผ่านข้อมูลทะเบียนเกษตรกรและสำมะโนเกษตร*. สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. สืบค้น 18 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.pier.or.th>
- เอกสิทธิ์ สนามทอง. (2562). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: แนวทางพัฒนาสู่ความสำเร็จขององค์กร*. *วารสารเกษมบัณฑิต*. 20(1). 64-77.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

ลำดับเลขที่แบบสัมภาษณ์

วันที่...../...../.....

แบบสัมภาษณ์**เรื่อง** แนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรในจังหวัดพะเยา**คำชี้แจง**

1. คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้นซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านแต่อย่างใด ดังนั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบคำถามทุกข้อตรงตามความจริงที่ปฏิบัติและตรงตามความคิดเห็นของท่าน

2. แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจและการประกอบการเกษตรของ เกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่

ตอนที่ 4 ความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่เพื่อเป็น

ผู้ประกอบการเกษตร

3. ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

(นายอักรินทร์ รัตนชัยเลิศ)

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

สุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจและการประกอบการเกษตร

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1.1 เพศ

1. ชาย 2. หญิง

1.2 ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

1.3 การนับถือศาสนาของท่าน

1. พุทธ 2. คริสต์ 3. อิสลาม 4. อื่น ๆ

1.4 สถานภาพของท่าน

1. โสด 2. สมรส 3. หย่าร้าง
 4. หม้าย 5. แยกกันอยู่

1.5 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่านคือ

1. ไม่ได้รับการศึกษา 2. ประถมศึกษาตอนต้น
 3. ประถมศึกษาตอนปลาย 4. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
 5. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)
 6. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)
 7.ปริญญาตรี 8. สูงกว่าปริญญาตรี

1.6 อาชีพ

1) อาชีพหลักของท่านคือ (ตอบได้เพียงข้อเดียว)

1. เกษตรกร 2. รับจ้างทั่วไป
 3. ค้าขาย 4. ข้าราชการ
 5. ประกอบธุรกิจส่วนตัว 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2) อาชีพรองของท่านคือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ไม่มีอาชีพรอง 2. เกษตรกร
 3. รับจ้างทั่วไป 4. ค้าขาย
 5. ประกอบธุรกิจส่วนตัว 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

1.7 ปีที่ท่านเข้ารับการอบรมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ปี พ.ศ. (ตอบได้เพียงข้อเดียว)

1. 2560 2. 2561 3. 2562 4. 2563 5. 2564

1.8 ประสบการณ์เข้ารับการอบรมผู้ประกอบการเกษตรอื่น ๆ

1. ไม่เคย 2. เคย โปรดระบุ.....

1.9 ประสบการณ์การทำกรเกษตร..... ปี (เกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

1.10 การเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่

1. เครือข่าย YSF 2. เครือข่ายทายาทเกษตรกร
 3. เครือข่ายคนกล้าคืนถิ่น 4. เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
 5. เครือข่าย SMEs 6. อื่น ๆ

2. สภาพทางสังคม

2.1 การเป็นอาสาสมัครและผู้นำชุมชน

1. ไม่เป็น
 2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1) ผู้นำชุมชน 2) อสม.
 3) สมาชิก อบต./เทศบาล 4) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
 5) อื่น ๆ

2.2 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

1. ไม่เป็น
 2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1) กลุ่มเกษตรกร 2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 3) กลุ่มยุวเกษตรกร 4) สหกรณ์การเกษตร
 5) กลุ่มลูกค้า ธกส. 6) อื่น ๆ

3. สภาพเศรษฐกิจ

3.1 พื้นที่ทำการเกษตร

1. ไม่มีเอกสารสิทธิ์..... ไร่
 2. เป็นของตนเอง..... ไร่ ลักษณะการถือครองประเภท (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1) โฉนด 2) ส.ป.ก.
 3) นส.3 4) อื่น ๆ โปรดระบุ.....
 3. พื้นที่เช่า 1) ไม่เช่า 2) เช่า..... ไร่
 4. อื่น ๆ

3.2 จำนวนแรงงานในภาคเกษตร

1. ภายในครัวเรือน..... คน
2. แรงงานจ้าง.....คน
3. แรงงานภาคการเกษตรรวม.....คน

3.3 รายได้ของครัวเรือน

1. ในภาคการเกษตร จำนวน บาทต่อปี
2. นอกภาคการเกษตร จำนวน บาทต่อปี
3. รายได้รวม บาทต่อปี

3.4 ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

1. ค่าอุปโภค บริโภค บาทต่อปี
2. ค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตร บาทต่อปี
3. รายจ่ายรวม บาทต่อปี

3.5 แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ของตนเอง	☐ 2. กู้ยืมญาติ	☐ 3. กลุ่มสหกรณ์/ออมทรัพย์
☐ 4. กองทุนหมู่บ้าน	☐ 5. ธนาคารพาณิชย์	☐ 6. อื่น ๆ

3.6 สภาพการเป็นหนี้สิน

☐ 1. ไม่มี	☐ 2. มี ประมาณ..... บาท

4. การประกอบการเกษตร

4.1 การปลูกพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ทำนา	☐ 2. ทำสวน	☐ 3. ทำไร่
☐ 4. ปลูกผัก	☐ 5. ไม้ผล	☐ 6. อื่น ๆ

4.2 การทำปศุสัตว์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ไก่	☐ 2. เป็ด	☐ 3. สุกร
☐ 4. โค	☐ 5. แพะ	☐ 6. แกะ
☐ 7. อื่น ๆ		

4.3 การทำประมง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ปลา	☐ 2. กบ	☐ 3. อื่น ๆ.....

4.4 การแปรรูปผลผลิต ผลิตภัณฑ์และการบริการ

4.4.1 การแปรรูปผลผลิต

1. ไม่มี 2. มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1) แปรรูปพืช 2) แปรรูปสัตว์
- 3) แปรรูปสัตว์น้ำ 4. อื่น ๆ.....

4.4.2 ผลิตภัณฑ์

1. ไม่มี 2. มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1) อาหาร 2) ขนม 3) เครื่องดื่ม
- 4) ปุ๋ย 5) ของใช้ 6) อื่น ๆ.....

4.4.3 การบริการ

1. ไม่มี 2. มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1) แหล่งท่องเที่ยว 2) ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม
- 3) ที่พัก/โฮมสเตย์ 4) อื่น ๆ

4.5 ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ตลาดในพื้นที่ 2. ตลาดนอกพื้นที่ 3. พ่อค้าคนกลาง
4. ระบบออนไลน์ 5. ขายส่ง 6. ห้างสรรพสินค้า
7. อื่น ๆ

4.6 ทักษะในการประกอบการเกษตรของท่าน

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามระดับทักษะในการประกอบการเกษตรของท่าน

ทักษะในการประกอบการเกษตร	ระดับทักษะในการประกอบการเกษตร				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านการผลิตพืช					
2. ด้านการผลิตสัตว์					
3. ด้านการประมง					
4. ด้านการจัดการดินและปุ๋ย					
5. ด้านการจัดการน้ำ					
6. ด้านการจัดการเมล็ดพันธุ์					

ทักษะในการประกอบการเกษตร	ระดับทักษะในการประกอบการเกษตร				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
7. ด้านการจัดการฟาร์มและระบบนิเวศในฟาร์ม					
8. ด้านการออกแบบพื้นที่					
9. ด้านการวางแผนการผลิต					
10. ด้านมาตรฐานสินค้าเกษตร					
11. ด้านการแปรรูปผลผลิต					
12. ด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์					
13. ด้านการตลาด					
14. ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
15. ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์					
16. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ					

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่

2.1 ความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่เกี่ยวกับการเกษตร

คำชี้แจง : ข้อความต่อไปนี้ หากท่านคิดว่า ถูก โปรดตอบว่า ถูก หากคิดว่า ผิด โปรดตอบว่า ผิด

ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ

ประเด็นความรู้ด้านการเกษตร	ถูก	ผิด	สำหรับ ผู้วิจัย
1. ด้านการผลิต			
1) การขยายพันธุ์พืชด้วยวิธีตอนกิ่งควรทำในช่วงฤดูฝน			
2) การทำนาด้วยการหว่านเป็นวิธีการที่ง่ายและประหยัดต้นทุน			
3) ต้นกล้าข้าวที่มีความเหมาะสมในการนำมาปักดำควรมีอายุ 25-30 วัน			
4) ข้าวไวแสง เป็นข้าวพันธุ์ที่มีอายุการเก็บเกี่ยว 90-120 วัน ซึ่งสามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี			
5) การเลี้ยงปลาสามารถเลี้ยงร่วมกับนาข้าวได้			
2. ด้านการจัดการดินและปุ๋ย			

ประเด็นความรู้ด้านการเกษตร	ถูก	ผิด	สำหรับ ผู้วิจัย
1) ดินที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชควรมีค่าความเป็น กรด-ด่าง (pH) 5.5-7			
2) ดินเปรี้ยว หมายถึง ดินที่มีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) มากกว่า 7			
3) ดินที่ดีควรมีสารอินทรีย์วัตถุในปริมาณสูง			
4) การใส่ปุ๋ยทางใบ ควรทำในช่วงเวลาตอนเช้าของวัน			
5) ธาตุอาหารหลักของพืชประกอบด้วย ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และ แมกนีเซียม			
3. ด้านการจัดการศัตรูพืช			
1) ศัตรูพืช แบ่งได้ 4 ประเภท คือ โรคพืช แมลง วัชพืชและสัตว์			
2) แมลงศัตรูธรรมชาติ คือแมลงที่สร้างความเสียหายให้แก่พืช			
3) เชื้อราไตรโคเดอร์มาคือเชื้อราที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมเชื้อราสาเหตุโรคพืช			
4) การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารถใช้ได้ทุกช่วงเวลา			
5) การใช้สารเคมีคือวิธีสุดท้ายในการใช้ควบคุมการระบาดของศัตรูพืช			
4. ด้านมาตรฐานสินค้าเกษตร			
1) การทำการเกษตรที่ดี (GAP) ไม่สามารถใช้สารเคมีได้			
2) สัญลักษณ์ตัว Q หมายถึง มาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย			
3) การขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ต้องทำในรูปแบบกลุ่มเท่านั้น			
4) การผลิตสินค้าเกษตรเพื่อส่งออกจำเป็นต้องขอรับรองมาตรฐาน GMP			
5) มาตรฐาน PGS คือระบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม โดยรับรองเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มจากองค์กรผู้ผลิตเอง			
5. ด้านการจัดการผลผลิต			
1) การศึกษาตลาดที่ดีควรวิเคราะห์ทั้งพฤติกรรมของผู้บริโภคและความต้องการสินค้าในตลาด			

ประเด็นความรู้ด้านการเกษตร	ถูก	ผิด	สำหรับ ผู้วิจัย
2) การจำหน่ายสินค้าผ่านแอปพลิเคชันเป็นส่วนหนึ่งของระบบ E-Market			
3) การวางแผนการผลิตเป็นการจัดการปัจจัยการผลิต คือ แรงงาน เครื่องจักร วัตถุดิบและกระบวนการผลิต			
4) การใช้รังสีแกมมา เป็นวิธีการในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรรูปแบบหนึ่ง			
5) การจำหน่ายสินค้าผ่านห้างสรรพสินค้า ไม่จำเป็นต้องมีมาตรฐานสินค้าทางการเกษตร			

2.2 ท่านได้รับองค์ความรู้ ด้านการเกษตรจากแหล่งใดบ้าง

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ตามแหล่งความรู้ด้านการเกษตรที่ท่านได้รับ

แหล่งความรู้	ระดับความรู้ที่ได้รับ				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
1. แบบรายบุคคล					
1) ผู้รู้ในท้องถิ่น/ปราชญ์เกษตร					
2) พ่อแม่					
3)ญาติพี่น้อง					
4) เครือข่าย/เพื่อน					
5) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตร					
6) อาสาสมัครเกษตร					
7) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรหน่วยงานอื่น ๆ (กรมวิชาการเกษตร, กรมพัฒนาที่ดิน, องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ฯลฯ)					
2. แบบกลุ่ม					
1) การอบรม					
2) การสัมมนา					

แหล่งความรู้	ระดับความรู้ที่ได้รับ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3) การทัศนศึกษาดูงาน					
4) การประชุม					
3. แบบมวลดชน					
1) วารสาร					
2) โทรทัศน์					
3) หนังสือพิมพ์					
4) วิทยุกระจายเสียง					
5) หนังสือคู่มือ					
4. เทคโนโลยีสารสนเทศ					
1) เฟซบุ๊ก (Facebook)					
2) ไลน์ (Line)					
3) อินเทอร์เน็ต (Internet)					
4) ยูทูบ (Youtube)					
5) โปรแกรม/แอปพลิเคชัน (Program, Application)					

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

3.1 ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามระดับความพึงพอใจของท่านในด้านต่าง ๆ

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านวิทยากร					
1) การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน ตรงประเด็น					

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
2) ความสามารถในการอธิบายเนื้อหา					
3) การเชื่อมโยงเนื้อหาในการฝึกอบรม					
4) มีความครบถ้วนของเนื้อหาในการฝึกอบรม					
5) การตอบข้อซักถามในการฝึกอบรม					
2. ด้านเนื้อหาหลักสูตร					
1) การปลูกพืช					
2) การจัดการดินและปุ๋ย					
3) การจัดทำแผนธุรกิจ					
4) การจัดทำแผนผลิตรายบุคคล (IFPP)					
5) การตลาด					
6) มาตรฐานสินค้าเกษตร					
7) การวิเคราะห์ตนเอง					
8) ด้านการจัดการศัตรูพืช					
3. ด้านระยะเวลาและสถานที่					
1) สถานที่สะอาด และมีความเหมาะสม					
2) ความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์					
3) ความสะดวกในการเดินทางมาสถานที่อบรม					
4) ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม (ชั่วโมง/วัน)					
5) จำนวนครั้งในการอบรมมีความเหมาะสม (ครั้ง/หลักสูตร)					
4. ด้านกิจกรรม					
1) กิจกรรมละลายพฤติกรรม/ปรับความคิด					
2) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์					
3) กิจกรรมเสวนา/ระดมความคิด					

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4) กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ					
5) กิจกรรมการนำเสนอผลงาน					
5. ด้านการนำประโยชน์ไปใช้					
1) สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตพืชให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น					
2) สามารถผลิตพืชให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน					
3) สามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในแปลง/ฟาร์มให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด					
4) สามารถเผยแพร่ / ถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรให้แก่ผู้อื่นได้					
5) สามารถวิเคราะห์ตนเอง / กิจกรรมด้านการเกษตร และกำหนดแนวทางเพื่อพัฒนาตนเองได้					

ตอนที่ 4 ความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

4.1 ระดับความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตาราง ตามระดับความต้องการในการส่งเสริม

ประเด็นความต้องการรับการส่งเสริม	ระดับของความต้องการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. ด้านองค์ความรู้					
1) การผลิตพืช					

ประเด็นความต้องการรับการส่งเสริม	ระดับของความต้องการ				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
2) การจัดการดินและปุ๋ย					
3) การจัดการน้ำ					
4) การจัดการเมล็ดพันธุ์					
5) การจัดการฟาร์มและระบบนิเวศในฟาร์ม					
6) การออกแบบพื้นที่					
7) การวางแผนการผลิต					
8) มาตรฐานสินค้าเกษตร					
9) การแปรรูปผลผลิต					
10) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์					
11) การตลาด					
12) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
13) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์					
14) เทคโนโลยีสารสนเทศ					
2. ด้านวิธีการส่งเสริม					
1) การฝึกอบรม					
2) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ					
3) การศึกษาดูงาน					
4) การฝึกปฏิบัติ					
5) การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
3. ด้านการสนับสนุน					
1) ปัจจัยการผลิต					
2) แหล่งเงินทุน					
3) ตลาด					
4) เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร					
5) เครื่องจักรกลเกษตร					

ประเด็นความต้องการรับการส่งเสริม	ระดับของความต้อการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6) การประกันราคา					

4.2 ระดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามตารางที่ตรงกับปัญหาตามที่กำหนดให้

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. ด้านการผลิต					
1) ขาดแคลนพื้นที่ทำกิน					
2) ขาดแคลนแรงงาน					
3) ขาดแหล่งเงินทุน					
4) ขาดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิต					
5) โรคและแมลงระบาด					
6) ผลผลิตต่ำกว่ามาตรฐาน					
7) การเกิดภัยธรรมชาติ					
8) ขาดแคลนแหล่งน้ำ					
9) ขาดการวางแผนการผลิต					
10) ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิต					
2. ด้านการตลาด					
1) ราคาผลผลิตตกต่ำ					
2) พ่อค้าคนกลางกดราคา					
3) ขาดข้อมูลการตลาดที่เป็นปัจจุบัน					
4) ขาดช่องทางการจำหน่าย					
5) ขาดความรู้ด้านการตลาด					

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6) ผลผลิตเสียหายจากการขนส่ง					
7) ขาดเครือข่ายด้านการตลาด					
8) ขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการ					
9) ขาดการวางแผนการตลาด					
10) เงื่อนไขการจำหน่ายค่อนข้างยุ่งยาก					

4.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร มากน้อยเพียงใดตามที่กำหนดให้

ประเด็น	เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. ด้านการอบรม					
1) ควรให้มีการจัดอบรมเรื่องการวางแผนการผลิตและจำหน่ายอย่างเป็นระบบ					
2) ควรให้มีการจัดอบรมด้านการจัดการห่วงโซ่อุปทาน					
3) ควรให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ					
4) ควรเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตรมากขึ้น					
5) ควรเพิ่มกิจกรรมในการฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น					
2. ด้านวิธีการส่งเสริม					
1) ควรจัดทำแปลงสาธิต					
2) ควรจัดให้มีการรวมกลุ่มรับข่าวสาร ความรู้ ทางสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก วิดีโอ					

ประเด็น	เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3) ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการพบปะระหว่างผู้รับซื้อและเกษตรกรรุ่นใหม่					
4) ควรมีการลงพื้นที่เยี่ยมชมและติดตามผล					
5) ควรมีการส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิตระหว่างเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการเกษตร					
3. ด้านการสนับสนุน					
1) ควรมีหน่วยงานที่สนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่					
2) ควรมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ในรูปแบบกลุ่ม					
3) ควรมีการสนับสนุนจุดจำหน่ายสินค้า/ผลผลิตทางการเกษตรสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่					
4) ควรส่งเสริมให้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน					
5) ควรมีการสนับสนุนเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์					

ขอขอบคุณที่เสียสละเวลาสำหรับการให้ข้อมูลตอบแบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก ข
ประเด็นการสนทนากลุ่ม

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรในจังหวัดพะเยา

จัดกลุ่มสนทนาผู้แทนเกษตรกรรมรุ่นใหม่ จำนวน 25 คน เพื่อทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก กลยุทธ์ในการพัฒนา และข้อเสนอแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกโดยใช้ SWOT Analysis
 - ด้านการผลิต
 - ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
 - ด้านการตลาด
 - ด้านการจัดการ
2. กำหนดกลยุทธ์แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร โดยใช้ TOWS Matrix
 - กลยุทธ์เชิงรุก
 - กลยุทธ์เชิงแก้ไข
 - กลยุทธ์เชิงป้องกัน
 - กลยุทธ์เชิงรับ
3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรรมรุ่นใหม่
4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่

เวทีการจัดสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2564

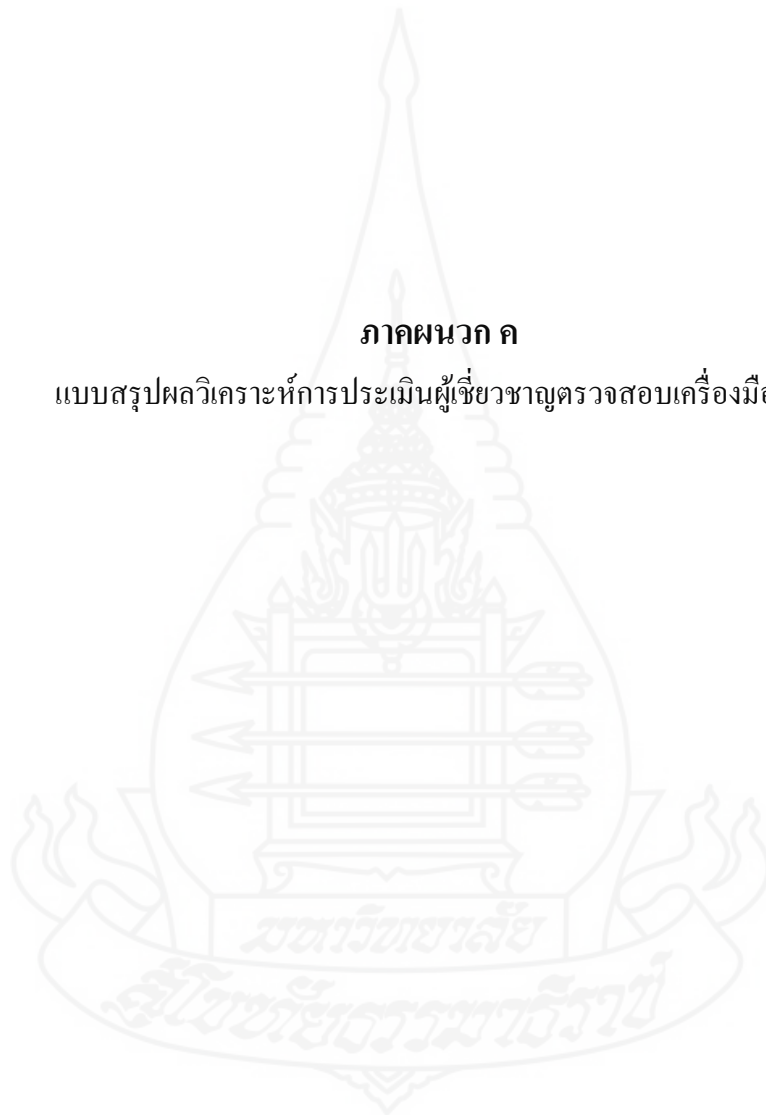

ภาคผนวก ค

แบบสรุปผลวิเคราะห์การประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

แบบสรุปผลวิเคราะห์การประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
เรื่อง แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรในจังหวัดพะเยา

คำชี้แจง : แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรในจังหวัดพะเยา เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อคำถาม มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะทำการประเมินความเที่ยงตรงในตอนที่ 1 – 4 โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง

+1	=	แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม
0	=	ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
-1	=	แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

ข้อที่	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจและการประกอบการเกษตร						
	4. การประกอบการเกษตร					
	4.6 ทักษะในการประกอบการเกษตรของท่าน					
1	ด้านการผลิตพืช	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	ด้านการผลิตสัตว์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	ด้านการประมง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	ด้านการจัดการดินและปุ๋ย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	ด้านการจัดการน้ำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	ด้านการจัดการเมล็ดพันธุ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	ด้านการจัดการฟาร์มและระบบนิเวศในฟาร์ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
8	ด้านการออกแบบพื้นที่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	ด้านการวางแผนการผลิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	ด้านมาตรฐานสินค้าเกษตร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11	ด้านการแปรรูปผลผลิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	ด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13	ด้านการตลาด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14	ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15	ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16	ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่						
2.1 ความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่เกี่ยวกับการเกษตร						
1. ด้านการผลิต						
17	การขยายพันธุ์พืชด้วยวิธีตอนกิ่งควร ทำในช่วงฤดูฝน (คำตอบ : ถูก)	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
18	การทำนาด้วยการหว่านเป็นวิธีการที่ ง่ายและประหยัดต้นทุน (คำตอบ : ผิด)	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
19	ต้นกล้าข้าวที่มีความเหมาะสมในการ นำมาปักดำควรมีอายุ 25-30 วัน (คำตอบ : ถูก)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20	ข้าวไวแสง เป็นข้าวพันธุ์ที่มีอายุการ เก็บเกี่ยว 90-120 วัน ซึ่งสามารถปลูก ได้ตลอดทั้งปี(คำตอบ : ผิด)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
21	การเลี้ยงปลาสามารถเลี้ยงร่วมกับนา ข้าวได้ (คำตอบ : ถูก)	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
	2. ด้านการจัดการดินและปุ๋ย					
22	ดินที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกพืช ควรมีค่าความเป็น กรด-ด่าง (pH) 5.5- 7 (คำตอบ : ถูก)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
23	ดินเปรี้ยว หมายถึง ดินที่มีค่าความ เป็นกรด-ด่าง (pH) มากกว่า 7 (คำตอบ : ผิด)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
24	ดินที่ดีควรมีสารอินทรีย์วัตถุใน ปริมาณสูง (คำตอบ : ถูก)	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
25	การใส่ปุ๋ยทางใบ ควรทำในช่วงเวลา ตอนเย็นของวัน (คำตอบ : ถูก)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
26	ธาตุอาหารหลักของพืชประกอบด้วย ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และ แมกนีเซียม (คำตอบ : ผิด)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	3. ด้านการจัดการศัตรูพืช					
27	ศัตรูพืช แบ่งได้ 4 ประเภท คือ โรค พืช แมลง วัชพืชและสัตว์ (คำตอบ : ถูก)	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
28	แมลงศัตรูธรรมชาติ คือแมลงที่สร้าง ความเสียหายให้แก่พืช (คำตอบ : ผิด)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
29	เชื้อราไตรโคเดอร์มาคือเชื้อราที่มี ประสิทธิภาพในการควบคุมเชื้อรา สาเหตุโรคพืช (คำตอบ : ถูก)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
30	การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารถ ใช้ได้ทุกช่วงเวลา (คำตอบ : ผิด)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
31	การใช้สารเคมีคือวิธีสุดท้ายในการใช้ ควบคุมการระบาดของศัตรูพืช (คำตอบ : ถูก)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
	4. ด้านมาตรฐานสินค้าเกษตร					
32	การทำเกษตรที่ดี (GAP) ไม่สามารถใช้สารเคมีได้ (คำตอบ : ผิด)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
33	สัญลักษณ์ตัว Q หมายถึง มาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (คำตอบ : ถูก)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
34	การขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ต้องทำในรูปแบบกลุ่มเท่านั้น (คำตอบ : ผิด)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
35	การผลิตสินค้าเกษตรเพื่อส่งออกควรจะต้องขอรับรองมาตรฐาน GMP (คำตอบ : ถูก)	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
36	มาตรฐาน PGS คือระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม โดยรับรองเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มจากองค์กรผู้ผลิตเอง (คำตอบ : ถูก)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	5. ด้านการจัดการผลผลิต					
37	การศึกษาตลาดที่ดีควรวิเคราะห์ทั้งอุปนิสัยของผู้บริโภคและความต้องการสินค้าในตลาด (คำตอบ : ถูก)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
38	การจำหน่ายสินค้าผ่านแอปพลิเคชันเป็นส่วนหนึ่งของระบบ E-Market (คำตอบ : ผิด)	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
39	การวางแผนการผลิตเป็นการจัดการปัจจัยการผลิต คือ แรงงาน เครื่องจักร วัตถุดิบ และกระบวนการผลิต (คำตอบ : ถูก)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
40	การใช้รังสีแกมมา เป็นวิธีการในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรรูปแบบหนึ่ง (คำตอบ : ถูก)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
41	การจำหน่ายสินค้าผ่าน ห้างสรรพสินค้า ไม่จำเป็นต้องมี มาตรฐานสินค้าทางการเกษตร (คำตอบ : ผิด)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.2 ท่านได้รับองค์ความรู้ ด้านการเกษตรจากแหล่งใดบ้าง						
1. แบบรายบุคคล						
42	ผู้รู้ในท้องถิ่น/ปราชญ์เกษตร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
43	พ่อแม่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
44	ญาติพี่น้อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
45	เครือข่าย/เพื่อน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
46	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
47	อาสาสมัครเกษตร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
48	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรหน่วยงาน อื่น ๆ (กรมวิชาการเกษตร, กรม พัฒนาที่ดิน, องค์การบริหารส่วน ท้องถิ่น ฯลฯ)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. แบบกลุ่ม						
49	การอบรม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
50	การสัมมนา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
51	การทัศนศึกษาดูงาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
52	การประชุม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. แบบมวลชน						
53	วารสาร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
54	โทรทัศน์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
55	หนังสือพิมพ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
56	วิทยุกระจายเสียง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
57	หนังสือคู่มือ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. เทคโนโลยีสารสนเทศ						
58	เฟซบุ๊ก (Facebook)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
59	ไลน์ (Line)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
60	อินเทอร์เน็ต (Internet)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
61	ยูทูป (Youtube)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
62	โปรแกรม/แอปพลิเคชัน (Program, Application)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่						
3.1 ความพึงพอใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่						
1. ด้านวิทยากร						
63	การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมี ความชัดเจน	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
64	ความสามารถในการอธิบายเนื้อหา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
65	การเชื่อมโยงเนื้อหาในการฝึกอบรม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
66	มีความครบถ้วนของเนื้อหาในการ ฝึกอบรม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
67	การตอบข้อซักถามในการฝึกอบรม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ด้านเนื้อหาหลักสูตร						
68	การปลูกพืช	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
69	การจัดการดินและน้ำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
70	การจัดทำแผนธุรกิจ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
71	การจัดทำแผนผลิตรายบุคคล (IFPP)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
72	การตลาด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
73	มาตรฐานสินค้าเกษตร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
74	การวิเคราะห์ตนเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
75	ด้านการจัดการศัตรูพืช	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	3. ด้านระยะเวลาและสถานที่					
76	สถานที่สะอาด และมีความเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
77	ความพร้อมของอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
78	ความสะดวกในการเดินทางมา สถานที่อบรม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
79	ระยะเวลาในการอบรมมีความ เหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
80	จำนวนครั้งในการอบรมมีความ เหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	4. ด้านกิจกรรม					
81	กิจกรรมละลายพฤติกรรม/ปรับ ความคิด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
82	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
83	กิจกรรมเสวนา/ระดมความคิด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
84	กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
85	กิจกรรมการนำเสนอผลงาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
	5. ด้านการนำประโยชน์ไปใช้					
86	สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ ในกระบวนการผลิตพืช / สัตว์ / ประมง ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
87	สามารถผลิตพืช / สัตว์ / ประมง ให้ ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
88	สามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ใน แปลง/ฟาร์ม ให้คุ้มค่าและเกิด ประโยชน์สูงสุด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
89	สามารถเผยแพร่ / ถ่ายทอดความรู้ ด้านการเกษตรให้แก่ผู้อื่นได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
90	สามารถวิเคราะห์ตนเอง / กิจกรรม ด้านการเกษตร และกำหนดแนวทาง เพื่อพัฒนาตนเองได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 4 ความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร						
4.1 ระดับความต้องการในการรับการส่งเสริมของเกษตรกรรุ่นใหม่						
	1. ด้านองค์ความรู้					
91	การผลิตพืช	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
92	การจัดการดินและปุ๋ย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
93	การจัดการน้ำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
94	การจัดการเมล็ดพันธุ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
95	การจัดการฟาร์มและระบบนิเวศใน ฟาร์ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
96	การออกแบบพื้นที่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
97	การวางแผนการผลิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
98	มาตรฐานสินค้าเกษตร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
99	การแปรรูปผลผลิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
100	การพัฒนาบรรจุภัณฑ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
101	การตลาด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
102	แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
103	การสื่อสารและประชาสัมพันธ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
104	เทคโนโลยีสารสนเทศ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	2. ด้านวิธีการส่งเสริม					
105	การฝึกอบรม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
106	การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
107	การศึกษาดูงาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
108	การฝึกปฏิบัติ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
109	การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	3. ด้านการสนับสนุน					
110	ปัจจัยการผลิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
111	แหล่งเงินทุน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
112	ตลาด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
113	เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
114	เครื่องจักรกลเกษตร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
115	การประกันราคา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
4.2 ระดับของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร						
1. ด้านการผลิต						
116	พื้นที่การเกษตรไม่เพียงพอ	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
117	ขาดแคลนแรงงาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
118	ขาดแหล่งเงินทุน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
119	ขาดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
120	โรคและแมลงระบาด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
121	ผลผลิตต่ำกว่ามาตรฐาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
122	การเกิดภัยธรรมชาติ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
123	ขาดแคลนแหล่งน้ำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
124	ขาดการวางแผนการผลิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
125	ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ด้านการตลาด						
126	ราคาผลผลิตตกต่ำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
127	พ่อค้าคนกลางกดราคา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
128	ขาดข้อมูลการตลาดที่เป็นปัจจุบัน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
129	ขาดช่องทางการจำหน่าย	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
130	ขาดความรู้ด้านการตลาด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
131	ผลผลิตเสียหายจากการขนส่ง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
132	ขาดเครือข่ายด้านการตลาด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
133	ขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
134	ขาดการวางแผนการตลาด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
135	เงื่อนไขการจำหน่ายค่อนข้างยุ่งยาก	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
4.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่เพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร						
1. ด้านการอบรม						
136	ควรให้มีการจัดอบรมเรื่องการวางแผนการผลิตและจำหน่ายอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
137	ควรให้มีการจัดอบรมด้านการจัดการห่วงโซ่อุปทาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
138	ควรให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
139	ควรเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตรมากขึ้น	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
140	ควรเพิ่มกิจกรรมในการฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
2. ด้านวิธีการส่งเสริม						
141	ควรจัดทำแปลงสาธิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
142	ควรจัดให้มีข่าวสาร ความรู้ ทางสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก วิดีโอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
143	ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการพบปะระหว่างผู้รับซื้อและเกษตรกรรุ่นใหม่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
144	ควรมีการลงพื้นที่เยี่ยมชมและติดตามผล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
145	ควรมีการส่งเสริมการเชื่อมโยง เครือข่ายด้านการผลิตระหว่าง เกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ เกษตรกร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	3. ด้านการสนับสนุน					
146	ควรมีหน่วยงานที่สนับสนุนแหล่ง เงินทุนสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
147	ควรมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิต สำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ในรูปแบบ กลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
148	ควรมีการสนับสนุนจุดจำหน่าย สินค้า/ผลผลิตทางการเกษตรสำหรับ เกษตรกรรุ่นใหม่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
149	ควรส่งเสริมให้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
150	ควรมีการสนับสนุนเทคโนโลยีและ นวัตกรรมการเกษตรใหม่ ๆ ที่เป็น ประโยชน์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

$$\text{ค่า IOC} = \frac{140.65}{150} = 0.91$$

สรุปผลการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านแสดงว่า ข้อคำถามใช้ได้
เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตาม
เนื้อหานั้น แสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายอักรินทร์ ฐนนต์ชัยเลิศ
วัน เดือน ปีเกิด	20 มกราคม 2533
สถานที่เกิด	อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2555
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอภูเกียมขาว จังหวัดพะเยา
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

